Ketabton.com

ښاغلی قیام‌الدین خان « خادم »
د «روهی ګلاونه » مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه :

دخپرونو لمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قيام الدين « خادم »

دپښتو ټولنې ددائرة المعارف دترجمې دڅانګې مدير

۱۳۲۵

دکابل

عمومي مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېری

بلبلان پسی ناري و هی رحمانه ! دبهار گـلونه شویدی که نه دی ؟

«رحمان»

* * *

دسوندك موندك سپلی اخری کیبزي پهبلبلو زېری و کړه : بیا بهاردی

«خوشحال»

* * *

د ګلونو قدر چا زده ؟
دبـلـبل یا دبو را زده

«خوشحال»

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ:

روهي گلونه

هرطرف ته نو بهار دی غوړ يد لی
سترګی وخوره چه به دا ننداره نه کا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زيار راغونډ شوي دي او د پښتو ادب مينانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي ، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوا نيو شاعرانو د زړه په وينو روزلي شوي دي .

ښکه چه تراوسه پورې د پښتو ژبې په ادبياتو کښې داسې يو جامع منتخبات نه و ، او ښاغلي خادم (چه د پښتو يو پياوړی اديب دی) په دې کارګوتې پورې کړې او بريالی شوی دی ، نو پښتو ټولنه داخپله وظيفه ګڼي چه ددې فاضل دا دستاينې وړ خدمت وستايي او په دې انتخاب دې ته تبريك ووايي او هم په دې ګلونو سره د هغو پرد يسانو روح ښاد اوياد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بېلتون کښې ويل :

قاصدان له روهه نه را ځي مدت شو
سلا م باد را رسوی منت ئې تم دی

او له خدايه غواړي چه داسې ډېر آثار پښتنو ته وړاندې کړي .

(عبد الرؤف « بېنوا »)
د پښتو ټولنې عمومي مدير

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهدیه

زه دا درنګ رنګ تا زه ګلونو دسته هغه چاته په مخکښې ږدم چه تر هر چا او تر څه دروه په ګلانو مین دی !

دشا هانو ور کړه لعلو چواهر وی   دادب دخاوندانو ! دزړه وینی

« خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د لوی څښتن حمد او ثنا وایو . او دده په هغه لاستاځی چه تر ټولو غوره دی ؛ او په آل او اولاد ئې، درود لیږو او ددې شکر کوو چه په لنډه موده کښې مونږ د خپل ملت (پښتو او پښتونولی) په خدمت کښې «چه زمونږ د مشرانو او خصوصا د ګران ټولواک اعلیحضرت محمد ظاهرشاه رضامندی هم په دې کښې ده»

خومره چه کښېدی شوه د هغې نه ډېر کامیاب شو . یعنی په کوم وخت کښې د پښتو خدمتګارانو زیات آثار و لیکل؛ چه لږ له دغو څخه چاپ شوی دی ؛ او ډېر لا پاتې دی په فرصت کښې به چاپ یږی او د ذوق خاوندانو ته به وړاندی کیږی .

یو له دغو آثارو څخه چه د پښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیا لیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهی ګلونو» په نامه نن له چاپه راووت . دا کتاب د ډېرو پخوانو هغو شاعرانو د اشعارو انتخاب دی ، چه نن یې آثار ډېر لږ کېږی ، دا اشعار او د دغو شعراؤ دیوانونه مایه ډېر کوښښ پیدا کړیدی . او په ډېر زحمت سره می تری دا مجموعه جوړه کړېده ؛ چه په خپل ډول او ترتیب کښې د نورو ژبو دیوې ، انتخابا تو ته هم نه ده ورته .

او داله دې کبله چه د پښتو شعراو ادب ځانته روح او ځانته لاری لری . ما دغه روح او د غه اسلوب په نظر کښې نیولی دی ؛ او هغسې می د کتاب د ترتیب نقشه جوړه کړېده . او بیا می دا کتاب لیکلی دی د دې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره دا ده چه د تهجی تورو یا د ردیف او قافیې په لحاظ ندی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع او معنی ته زیات اهمیت ورکړی شوی دی ، نو هر څومره چه دا مجموعه یوه ادبی مجموعه ده ؛ او د ادادب او شعر د نزاکتو او شاهکار یو څخه ډکه ده ؛ هغو مره د ژوند او زندګی د اسرارو خزانه هم ده !

په دغه شان سره د پخوانو کلاسیکی شعراؤ شعر په شپږو بابونو وېشل شویدی چه په هر باب کښې فصلونه دی ؛ او په فصلونو کښې هم ځا نځانته عنوانونه دی . او د هر عنوان لاندی د مختلفو شاعرانو اشعار لیکلی شویدی . امید دی چه د قدر دانانو په نزد به زما دا خواری ځای و نیسی؛ او په درنه سترګه به ورته وګوری !

کابل - تسند وز سازی - قیام الدین خادم

(۲)

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه ، لویه خدایه !   ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښېږي   تو له ژوی په ځاری کښېږي
د لته دی د غر و لمنی   زموږ کښړدی دی پکښېږي پلنی

داو ګړی ډېر کړی خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

دلته لښ زموږ اور بل دی   وور کور ګی دی، وور بور جل دی
مینه ستا کښېږي مو نښ مېشته یو   د بل چا په مله تله نه یو
هسک او ځمکه نغښته ستا ده   د مهر و و ده له تا ده

دا یا لنه ستا ده خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

« بېت بابا »

❀ ❀ ❀

پر لویو غرو هم په دښتو کښېږي   په لوی سهار په نیمو شپو کښېږي
په غاړه ژغ او په شپېلکو کښېږي   یاد وېر ژلیو په شپېلو کښېږي

ټول ستا دیاد ناري سوري دي!
دستا د مینې ننداري دي !

جنډی زرغون که په بېدیا دی   ډېر ښه خواته په خندا دی
ترناک چه خړدی په ژړا دی   دا ټول اعجز د مینې ستا دی

ټوله ښکل دی ستا له لاسه
ای دیا سوالو یا سه یا سه !

که نمر روښانه مخ یې سپین دی   یا دسپوږمیه تندی وړین دی
که غردی ښکلی پرتمین دی   لکه هنداره مخ یې سپین دی

ستا دښکلا د ا پلو شه ده
دا یې یو سپکه نندار ه ده

لغات : هسک آسمان . مېشته : ډېره . ځاری : عجز . جنډی : ګل . ترناک : دیورود نوم دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته لوی غرونه زرغونېږی　　دژوند وږمې پکښې چلېږی
بوراو ې شا وخوا گرځېږی　　ستړ گی لیدو ته یې هېښېږی
لو یه خاو نده دا څوله ته یی
تل دنړ ی په ښکلید ه یی

خاونده! ښکلی ستاجمال دی　　ښکاره یی لوریه‌لور کمال دی
که‌ورځ که‌شپه که‌یېړی کال دی　　ستادقدرت کمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه ر ڼا ده
د لته چه جو ړ ه تما شا ده

زړه مې داستا دمینی کوردی　　سوی دعشق په‌سوځندا وردی
رب یی وتاته په هر لوردی　　بیله‌دې هېڅ‌دی‌ورك یی پلوردی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه‌وی‌دغه نور بر باد دی

په‌غرو کښې ستادعشق شپېلکی‌دی　　ددې نړ ی په عشق سمی دی
که‌غېږ که وو ړ که‌پنډ نری‌دی　　ستا د جمال ځری هر شی دی
چه‌پر دنیا مې‌ستر گی‌پرې شوې
ستا دجمال په ننداړې شوې

نه هسك‌نه مځکه وه‌تورتم ؤ　　تیا ر ه خپره وه ټول عدم ؤ
نه دا ا بلیس نه نی آدم ؤ　　ستا د جمال سو چه پر تم ؤ
چه‌شوښکاره ښکلی دنیاشوه
دپنځ پر لوری یی ر ڼا شوه

زه چه‌خبر گنند پردې دنیاشوم　　د ښکلی مخ په تما شا شو م
ستا پرجمال بائدی شیداشوم　　له خپلی ستی را جلا شو م
په ژړا ژړام چه بیلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

و گړیو ، ولې «متی» ژاړی　　سورې یی اوری‌غاړې غاړی
څه‌غواړی،څه‌وایی، څه باړی　　خپل‌تون‌او کورو کلی غواړی
چونه‌ی چه بیل شی‌نیمه خواشی
تل یی دبڼ‌په لو ر ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

❀　❀　❀

لغات ـ هېښ : حیران ٠تون : ځای ٠ چونه‌ی : بلبل ٠ بڼ: باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهی ! د محبت سو زو گداز را
تن پرور بلبل دې عیش کاندی پر گلو
که مې نرموبی په ویاړ دوزو ستر گو
چه نظر له ناتوانی و چا ته نه کا
چه مې نوی سر کوزی چاته بې ښکلیو
اضطراب د حرص مې کړې له زړه گی لرې
که مې نه فاشوې سرزید و عمر ته
خو به گورم د قیامت و ورځو شپو ته

چه خپل بر گئ په آب د چرخ نکړم سر سبز
چه مدام وی په چشمه د آفتاب ولی
چه کباب یې په گرمی ، زما ځیگر شی

چه بلبل یې و دیدن ته انتظار کا
که مې نه محتاجوې د صبا باد ته
سرخرو یې زما نصیب لکه لاله کړه

په اوبو کښې یې د کاملی گوټ پیدا کړ
په سجود یې مځکې سردی لگولی

الله مې رب دی زه یې مربوب یم
غرق په اوبو کښې کله اوبه وینی

د ده په حکم با لا پستی شی
نه تل بهار وی نه تل خزان وی

چه زما په چمن راشی گستاخی کا
چه آزاده د منکر تر سره پر بوځی
چه کشور د افغانا نو معطر شی
الهی ! د خپل حبیب له بر کته

په داور کښې دستی(۱) سمند رساز را
پروانه لره په اور زما گداز را
می د عیش په میخانه کښې د مجاز را
د هغو بیمارو ستر گو نازو نیاز را
له دولت د عشقه هسی کبر و ناز را
قناعت قوی لنگر دد ې جهاز را
خپل زانو لکه نرگس محرم راز را
دا انجام په دم قدم کښې د آغاز را
«عبدالمجید مهمند»

د همت علو پشان د کهکشان را
د سحر پشان درست عمرسپین دامان را
د لاله غوندی په جام مئی جوشان را
کاظم خان «شیدا»

تن و ماوته گلشن د هغه باغ را
بوی د یار د تورو زلفو په دماغ را
پرسینه له محبته هسی داغ را
«شمس الدین کاکړ»

ده ور کړی پکښې اورله مکان دی
هم یې زوړ ندپه رکوع سره آسمان دی
«عبدالرحمن مهمند»

بنده دده یم که خوب نا خوب یم
نعمت یې نه وینم په نعمت ډوب یم
«عبدالقادر ختک»

مستی خمار شی خمار مستی شی
هستی نیستی لری ، نیستی هستی شی
«خوشحال ختک»

د شبنم په څیر یې عمر یوزمان کړې !
د فلك په څیر مې توره د زبان کړې !
د هر بیت مصرع مې زلفې د خوبانکړی !
دا : ساده انشار نگینه د رحمان کړې !
«عبدالرحمن مهمند»

---

(۱) په اکثرو نسخو کښې د (ستی) پځای (سهی) لیکلی شویدی ؛ خو موږ نز یې په معنی نیوهیږو «خادم»

روغی گڼلو ته (۵۲۵) ب : سردار محمد ج : سراج الدین : ر : محمد امین : ن : محمد نعیم : ه : اجرائیه پښتو ټولنه لیکل ۱۸ : ۸-۳-۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهی د مینی درد را — کرم دل آهو نه سر درا
خلاص کړه ما له بې درد ی — له دې هسې د لسر دی
زړه په شان د غنچې را کړه — آتشی ز ما مینا کړه
«کاظم خان شیدا»

پر هر چا چه حق یاد نشی ناتمام دی — پر کاغذ اول دده ثنا م قلم ږده
«دوات لوانی»

ب : داستاځی په مینه

که رنها ده پیروی د محمد ده — گڼه نشته په جهان بله رنها
«عبدالرحمن مهمند»

ړندې ستر گې چه دزړه مې بیا شوې — یم پید ین د محمد آخر زمان خوبن
«عبدالعظیم رانېزی»

توره تاریکی توله لدې جهانه لاړه — نوردپاك رسول چه په جهان کښې شه پیدا
«میانعیم متی زی»

ما مختار یکښې مذهب د حنیفه کړ — چه مختارؤخود یه ستورو کښې مهتاب
«پیر محمد کاکړ»

راغلم ووجود ته د حبیب له بر کته — شوم لکه ذره هسې په نمر سره اظهار
«پیر محمد کاکړ»

توره تاریکی توله له دې جهانه لاړه — نوردپاك رسول چه په جهان کښې شو پیدا
«میانعیم متی زی»

په زر گونو انبیا تر دنیا تېر شو — محمد غوندې بل نه ؤ پیغمبر هیڅ
«دولت»

ج : عشق . . . ؟

هسې پټ گرځم دا زیړ رخسار له خلقو — لکه زر چه خوك له خلقو پټ پنهم ږدی
راحت نه دی بې زحمته چا موندلی — کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدی
زه هر گوره خپل صنم پورې شرمیږم — برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدی
وآسمان ته لاس د عقل نه رسیږی — داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدی
«عبدالرحمان مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د سربښندل دشوار په ما و تا دی
اندېښنه سری بیدار کاندې له خوبه

دا په عشق کښې سهل کاردې دشوار ندی
کم اندیشه که بیدار دی بیدار ندی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کاردې د سروشونځوشیرینۍ وی
درحمان په عاشقۍ کښې ستر ګې وشوې

د خپل ځان په وینو سو رلکه انار شه
ځوك چه وایی عاشق ږوند دی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس له خاصیته منـزه دی

کاردستر ګو به ځوك څرنګ پده انکـا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت دیار په مینه کښې رب کېښود
دا باران نه دی چه اوری له آسمانه

چه عاشق اره همدر د او همدوا شوه
د مر غانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»

چه په زړه باندی زرداغونه جوړ شی

چه دیار له داغه آه کاهغه ګرم دی
«خوشحال خټك»

زه تر عشق جار ښزم : تر هغو چه عاشقان دی
رایشی له کومه ځای په څوو کا په زړه کښې
هی دخدای دپاره تفحص رایسی مکړه

واړه عشق یکـار دی حقیقت دی که مجاز دی
هیڅ بری نه یو هېزم عشق یو څه سوز و ګداز دی
پلار ته وایه نشې عشق یو هسی مخفی راز دی
« خوشحال خټك »

عاشقان دعشق له کاره انکـار نه کا

فاسقان به په خپل زړه کښې اری غلا
« خوشحال خټك »

ځینی هـوس کامینـه پـه باغ لـری
داد واړه ګرو هـه بوالهـو سـان دی

ځوك می پسر ستـه حب دا یاغ لـری
عاشقان مینه د زړه په داغ لری
« عبدالقادر خټك »

لیونی غوندی دعشق په کارو بار کښې

دخپل ځان په سودو زیان نه یم هر ګـز
« عبدالحمید مهمند »

که هرڅومې تندتېزه تـوسن دعقـل

عـاقبت شوپـه دنبـال د مینـی پـا تـی
« میا نعیم متی زی »

دعشق یوسبق کـافی دی

نور ددرست جهـان دفتر هیـڅ
« صدرخان خټك »

عـاشـق ګرم او شوقـی وی
چه دعشق پـه لاره درو می

زاهد سوړ بی حمیتـه
خالی نه ی لـه تهمتـه
« دولت لوانی »

خام خاطر مې مشوش په هجران کښې — چه تمام دعشق په اور وسو متین شو

«دولت لوانی»

معرفت ځني پیدا شو — عشق د عقل پلارو مور دی

«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندي شیدا شو — دعرب په مینه گوره چه عجم مری

«مرزا خان انصاری»

وقبلي د عشق مخ د کل عالم دی — ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاځی

« مرزا حنان»

په هرداغ مې دخپل زړه هسې باوردی — چه په مرگ به راته شمع شي په گور کښې

« عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خپل ځان دعشق په توره — نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی

« عبدا لعظیم را نیزی »

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم — عشق را هسې گرم هم نرم هم لطیف

آئینې غو ندی هر و لی هر نا و لی — شی مهمان ځما په کور کښې بی تکلیف

« شمس الدین کاکړ »

هر یو زړه چه شی پیدا غه پکار نه دی — چه بی مهره شي برات هغه با طل دی

« مرزا حنان »

ته دعشق په لذتو نو خبرنه شوې — په سراب دځان مشغول کړ ، له دریابه

هغه چاری چه دعشق په جذبه کیږی — کله کیږی په لښکرو په افواج

« خوا جه محمد بنگښ »

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه

بې ر فیقه ، بې پناه ځم ، پناه نه لرم بې عشقه

هرساعت چه بیلتون یاد کړم په خپردادو فریاد کړم

څکړم چاو ته فریاد کړم ، نیکخو اه نه لرم بې عشقه

مدام غوښې د زړه خورمه ، دزړه وینې به تل څښمه

څکړم څکړم چرته ځمه ، همراه نه لرم بې عشقه

معتقد یدا خپل رزق یم ، مبرا په زړه له فسق یم

واړه سرتر پا په عشق یم ، یو گاه نه لرم بې عشقه

دافقیر دولت نفی یم ، و گناه ته هوسی هم

خدای مې بیامرزه عاصي یم ، گناه نه لرم بې عشقه

« دولت لوانی »

عشق دی دا که یو فساد دی نه پوهیږم — په جهان کښې چه دا شورو شر پیدا شه

بیا به روغ دعاشقی له رنځه نشی — په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه

« عبدالرحمان مهمند »

باد شاهانو که قصرونه کړه آباد — ماد عشق عمارتونه کړه آباد (١)
نوم د کوم یوه بادشاه هسې یادېږي — لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسې پیر استاد دی — چه به نه دی بل دا هسې پیر استاد
دغه واړه کرامت د عاشقۍ دی — چه څوك غوث کاندي، څوك قطب څوك اوتاد
« عبدالرحمان مهمند »

د رحمان شراب له عشقه — نه له انګور (٢) نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

عاشقي ده خدای له اوره پیدا کړي — چه په اور کښې یې وطن وي څه به خوب کا
« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کوګل ستر ګې په نم کښې — عشق راوښود بحروبر په خپل حرم کښې
« عبدالرحمان مهمند »

دا یو څرنګه ژوندون دی نه پوهېږم — خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهېږم
د ښنګ او د بلبل تر مینځ حیران یم — مخ دې اور دی که ګلګون دی نه پوهېږم
عشق په هسې رنګ مقام باندې قائم کړم — چه وصال دی که بېلتون دی نه پوهېږم
د رحمان څېره یې زیړه زعفراني کړه — خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهېږم
« عبدالرحمان مهمند »

خود څر ګندوي لکه صبح به جهان کښې — هر ګېروان چه په یاری کښې دریده شي
بې مطلوبه بې هیڅ فهم په چا نه وي — هر طالب چه په طلب کښې فهمیده شي
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وي — هر کلام چه له رحمانه شنیده شي
« عبدالرحمان مهمند »

سر او مال مې شو تالا په تور د عشق — لا مې ندی لاړ له سره شور د عشق
« عبدالقادر خټك »

چه د عقل په تدبیر مې عاشقي کړه — پوهېدلی په تدبیر وم د د بیر ګج
هیڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښې — د دغه طبیب دارو لري تا ثیر ګج
راهبران دعقل واړه رهزنان دي — لېږ د عشق له لارې مه بیا یه بهر ګج
« عبدالحمید مهمند »

په هر ځای کښې ناست ولاړ زانګم له غمه — مینې مخ راته د ځمکې ګهواره کړ
« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وې نا صحه! — دا عبث دی پول د سحر په دریا زدی
« شمس الدین کاکړ »

عشق دعقل په تدبیر چلاوه نشي — په دې ناوې نه جوړېږي پسول د چا
« عبدالحمید مهمند »

---

(١) په مجبنو نسخو کښې (بنیاد) راغلی دی (٢) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی، د جمله ؤ مخلوقا تو پلا ر دی د ا
تر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته تر همه کارو نو غوره کار دی د ا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سرگردان په جهان نه وی یاعاشق دی یا آسمان دی یا آسیا
ته چه ز غوري سرومال په عاشقی کښي عا شقی دا هسی کـله ده و یړ یا
چه یی کسب عا شقی ده د دلبرو نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بیدردان دعشق لـه درده خبر نه شول براهیم ځکه منت بار د ا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ می نزده محبت که او ر دی دا یه اور سوزم په رضا که زور دی دا
چه په تـله د سرو مال راځخه نـه ځی وا قعی د تورو ستر گو تور دی د ا
چه یی زه لـه بله غمه په اما ن کړم دعشق غم دی کـه زما غمخور دی دا
چه می ولیدو «حمید» دعشق په کار کښي لیونی د مجنون کشر و رور دی دا

« عبدالحمید مهمند »

یاد شکـلیو دپا ولیو شرنـگها ر د ی یا د عشق د لیو نیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بی رهبره یون دعشق پهلاره گران دی دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

خپله مینه یی ر هبر پیر کا مل د ی عا شقان ځکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع‌الله پیرخیل »

آرام زړه پهعشق کښي نشته سرله سره خوب محال په هغه ځکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینی نه وی باندی شو ی هغه زړونه گویا کا نی د بیدیا دی

« ملا جمعه »

غزلیات

که څوك یار یه جهان غواړي یار دی دا
یار دی دا که دجهان سنګار دی دا

خیال دز افو یی زما له زړه چا پیر شو
که تر ګنجه چا پیر شوی مار دی دا

دا جهان دی خدا ی له عشقه پیدا کړی
د جملو ؤ مخلو قا تو پلا ر دی دا

تر عشق غو ره بل څه کار په دنیا نشته
تر همه کا رونو غو ره کار دی دا

بل بلبل به د ګل نوم ا خستی نه ؤ
که خبروی چه ګل نه دی خار دی دا

بیا را تله و دی جهان ته بل وار نشته
بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا

د حباب عمر دي و ګو ری چه څه دی
که څوك شمار کاندی دعمرشماردی دا

د مجنون صورت یه زړه کړه رحمان ګوره
ستا یه عشق کښي هسی خوار زاردی دا

« عبد الرحمن مهمند »

چه یی و لید و ستا حسن بیحسا ب
له دي قصد ه تاو پیدا شو د آفتاب

یه آرزو یي دنرګس ستر ګی خلور شو ي
غنچه سره دزړه یه و ینو شوه غرقاب

ستایه غم می دواړه ستر ګي سري ناغی شوي
که خیمی د ی سیاه پوشي سره طناب

که دي زلفي په مخ پیچ وتاب شوي ښایی
وبښته څه طا قت لر ی د اور له تاب

در حمان بخت به هله له خوبه ویښ شي
که ستر ګي ورته پورته کړي له خواب

« عبدالرحمن مهمند »

که ساقی تلخه با ده دریا ی شور کا
د فلك په جام به مست کله مخمور کا

آرا سته وی تل محفل د خند ه ر و یو
زمانه به د ګل جام ځر نګ نسکور کا

چه په لاس کښي یی تل چوب لکه شانه وی
بی افسونه به نیو ل د تور منګور کا

د لتنګی کړم لکه ګل به خندا ور که
که می بل دصبا باد په خونه او ر کا

چه په سر یی سبز آسمان زری دستار ږدی
اع قبت یی لکه شمع بیا سر تور کا

لکه ګل کړی ګران بار تر دا منځی
باد دي څه لکه غبار په کتف سور کا

« کاظم خان شیدا»

که ښکا ره زما خا طر د لاله داغ کا
یه ژړا به ستر ګي سري د ګلو باغ کا

د حباب غوند ي مي ډك یه آه سرد کړ
څوك زما یه ګور به بل ځر نګ چراغ کا

افرو خته یو و ی محفل په شان دشمع
چه سوخته دبل یه کار کښي خپل دماغ کا

د ګر دش نو بت یی هیڅ یه ما د ا نشی
که سا قی د ز ماني ، فلك ا یاغ کا

ز نګه که هر کله «شیدا» دتیغ جوهر خوری
دمګس یه بال به ځر نګ استفراغ کا

« کاظم خان شیدا»

چه می ولید ه ا برو یه مخ دیار کج
له تعظیمه ور ته زه شوم یه تلوار کج

کنږي ورو ځی کوږ با نه کنږي یی ز لفی
منا سب دی له کږو سره رفتار کج

مار یه دا سبب مد ام کجر فتا ری کا
چه یی ولید ه دا ستا د زلفو مار کج

هسې ژړا خلې اتر له همنشینه   په سبب د کنړې پټې شی سم بازار کج
چه مما ري اول خبتټه کنړه کښېږدي   بیا ترسره پوری لحی هغه دیوار کج
ژربه وا چوی بار دار چار پای په خاکښې   که یی یو لحله څوك وځکوی مهار کج
هیڅ جواب د پیغام نه را لحی دیار ره   پسی زما شوه تورلیمه په انتظار کج

« شمس الدین کاکړ »

خوږ ژوندون راپورې هسی کړ هجران تریخ   لکه حال وی پربند یانورد زندان تریخ
نو خطان چه د عاشق له ژړا بدوی   پرسبزه باندې نا وخته وی باران تریخ
په وصلت کښې له رقیبه نه خلا صیږم   پرموسم د ګل اوقات شی دباغبان تریخ
می حرام دی په مجلس کښې چه یارنه دی   بی له ګله وبلبل ته شی بوستان تریخ
چه می نوم ستا د هجران په ژبه وا خیست   لاتر او سه می په هغه دی دهان تریخ
که فرهاد ته شیرین غم د شیرینی دی   داستا غم کړ شیرین عمر پرحنان تریخ

« مرزا حنان »

چه مي یار ولید په سینه د اغیار ګډ   له غیرته می لیمه شوه په خونبار ګډ
د غه حق د بلبلا نو په جانب دی   خدای دنه کا منبګیر کښې په لاله زار ګډ
په امید د زلفو و نښتم په دام کښې   رو هیلی وم ساده دل په هندو بار ګډ
ددیدن په ګدائی کښې مې ننګی نه شی   د رویږ ګریم د بتانو په بازار ګډ
د وفا د ګلو پیا نه ی پکښې نشته   کاشکی نه وی زه ددهر په ګلزار ګډ
زه رحمان ئې د فردوس له غمه خلاص کړم   چه په کلی په کوڅه شوم د خپل یار ګډ

« عبدالرحمن مهمند »

دا تور خط را غی په مخ د ګلعذار   که غالب شوه په کشمیر باندی کفار
سپین رخساری په تورخط کښې هسی ښه شو   لکه پټه چه معنی وی په اشعار
زما نه په بی سپین مخ دا هسی تور کا   چه غرض اری د بل په کا رو بار
هر کارساز نن په خپل کار کښې درمانده دی   اوبه کنه وډای شی ګرځ دخپل رخسار

« شمس الدین کاکړ »

او ښو د فراق دستر ګو خواب را څخه یووړ   کور زما دصبر دې سیلاب را څخه یووړ
رنګ په رنګ ژړا کړم لکه نی دیار لغمه   زړه مي په یوه نفس احباب را څخه یووړ
نه مي را برسېره کړ ګوهر دعشق له بحره   زیات یی لاآرام لکه حباب را څخه یووړ
تل چه یی هوس کاندی سره لاس وخونریزیءته   سري دهغو ستر ګو قصاب را څخه یو وړ
یو طرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو   عقل یی له میانه په شراب را څخه یووړ
وا چولم یار د جدائی په سره دیګ کښې   روح یی زما دځان لکه ګلاب را څخه یووړ
هیڅ یی نظرونه کړ زما و خاکساریءته   زړه مي سیا چشمو په شتاب را څخه یووړ
سینه خوله دیار چه په خواست زه شمس الدین غواړم   خواست دهري ورځي دمخ آب را څخه یووړ

« شمس الدین کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه گوره چا یووړ　　په دوه زلفو لیلی یووړ
ځکه د ی شوبی ارامه　　چه د زلفو بلا یووړ
چه په خپل قوت غره وم　　زړه قوت په تالا یووړ
دا کتاب زما دستر گو　　سیلا بو د ژړا یووړ
څه بازار چه مي د زړه ؤ　　نن ستاحسن په غلا یووړ
حسن باج ؤ چا ورنکړ　　ده جهان په یغما یووړ
ما ویل چه میننه نه کړم　　زړه بېوا که شهیا یووړ
قراری دزړه مي نشته　　بیقرار زلفو ستا یووړ
داتمام عالم ښادی کا　　احمد غم دا شنا یووړ　　«احمدشاه ابدالی»

ستا د زلفو خیال چه زه افگار ساتم همیش　　هسې په سینه کښې گویا مارساتم همیش
زلفی دي سنبل مخ د گلاب ستر گي نرگس دی　　زه باندې باغبان یم دا گلزار ساتم همیش
داله تلو سي نه چه پر قلب می پېرزو نه شي　　ځکه په ځیگر کښې ستا ازار ساتم همیش
خلق زهیر بېزی چه مجلس لره ور دروم　　پس له دي به زه نور ځان کنارساتم همیش
عکس درخسارچه دي زما پهزړه کښې گرزی　　زه په خپل ځیگر کښې سورا نگارساتم همیش
زړه مي ستا له غمه همیشه آه و فغان کا　　زه په خپل وجود کښې دابیمار ساتم همیش
ستر گي مي څلورشي ستا پر خواچه وعده و کړې　　زه حنان له غیرو داستالار ساتم همیش
« مرزا حنان »

خطبه مخ دصنم راغی که سپوږمی شوه په هاله کښې　　دا یې غابښ په خوله کښې زیب کاکه ژاله شوه په لاله کښې
هسې رنگ سحروجادو کا په نظر دشهلا ستر گو　　نه یې سیال په هند کښې شته دی نه ثانی په بنگاله کښې
لکه ونښلی مرغی په سست دام د سلو لومو　　هسې زه یم بشانو زلفو کښې یستم په کشاله کښې
دازما له غمه شین زړه یکښې خیال د یار دلبو　　هسې رنگ زیب وزینت کا لکه می په شنه پیاله کښې
ماویل عین گې گل دی دغنچې په لمن لغښتي　　که مي کوت یو گل اندام وپروت په سبزه دوشاله کښې
شکلی مخ کا ولي ناسته ، په مجلس د رقیبانو　　په جوار دسپو کښې نه وی هیڅ ارام په غزاله کښې
سرتر پایه تیغ دهجر لکه نی سوری سوری کړم　　ځکه یم مدام داهسې په فریادو په ناله کښې
که یار غوادي هومره ژاړه خودرځی عبدالحمیده!　　دایه دا چه درمونده شی په دریاب نه په ناله کښې
« عبدالحمید مهمند »

زه داهسې دیوا نه او مجنون چا کړم　　له رواج او له رسومه بیرون چا کړم
نه پوهېږم چه داهسې چارې څوک کا　　لیونی د خپل نگاه په افسون چا کړم
کومې ستر گي کوم بانړه کومه غمزه ده　　دوب شهید غوندي په خاکه اوپه خون چا کړم
نوان توفیق چه دفتنو را څخه نه ؤ　　په فتنې د تورو ستر گو مفتون چا کړم
رحمان هیڅ له خپله ځانه خبر نه یم　　چه دا هسې رنگه زبون او محزون چا کړم
« عبدالرحمان مهمند »

زه دیدار په دردوغم کښې شاد مان یم　　لکه گل دبر بشانۍ په وخت خندان یم
نه زما و بېکسی ته نظر مه کړه　　خدای ساتلی لکه گنج په بیا بان یم
لکه ونه د ځنگل په مېوه یو ره　　په ویرا نه ویرا نیء کښې ابا دان یم
یور بنتنه مي دصورت بی عشقه نه دی　　خو کیدار په هر نفس دخپل کار وان یم

دو صال مارغه داو ښو دا نه را کړه   لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم
د کاملي عقیدې له برکته   دروهی په غاړه ناست شاه جهان یم
روښنائی مې په طلب کښې شوه حاصله   شپه اوورځ لکه آفتاب په لار روان یم
چه صفت دتو رو زلفو د اشنا کړم   بلی ، سر په لو په لار د هندوستان یم
بې مینه مې هیڅ حال د صورت نشته   لکه بې مال ومتاعه تش د کان یم
دهوس بلبل ویسا را با ندې نه کا   دافلاس په کبل بو تمی د خزان یم
دلبرانو ته خاک تر تلی لاندې   د دې نور جهان په سر لکه اسمان یم
چه دیار په دیدن سرو مال ښندمه   خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم
«عبدالرحمان مهمند»

زه دیار په درد و غم کښې غرقاب خوښ یم   په داور کښې بې طاقته بېتاب خوښ یم
تر دا یو چې گفتگوی چه زه یې اورم   په نغمه په ترانه د رباب خوښ یم
چه دیار دخط وخال ښې پکښې وی   زوهد نه سر په مطالعه د کتاب خوښ یم
د ریا تر نا قبو له عبا د ته   دسافی په میومست او خراب خوښ یم
چه نه علم نه تسبیح نه تلاوت وی   له دې هسې بیداری نه په خواب خوښ یم
دطوبی دونی سوری مې خوښ نه دی   ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ یم
خاموشی که هر څو لوړه مرتبه ده   زه دیار سره په سوال وخوب خوښ یم
دیار دهجر غمخوری یم عاجز کړی   رحمان څکه په خوړدن دشراب خوښ یم
«عبدالرحمان مهمند»

څوک چه بد راسره کا ورسره ښه یم   هم په دا ښو دبدانو تو ز لېمه یم
له هغو مې څه اندوه چه په خوی اوږدی   په خپل خوی کښې سوده اونرم تراوبه یم
چه وماته وزما عیب پښکښ را وړی   ددی هسی یار له خدایه په غو ښته یم
نور زما دی ، نار زما دنور و څه دی   دیتنگوغوندې مخ خیر دځان په سوه یم
په ایرو یې مخ سپېره شی چه نفاق کا   آیني غوندې مخ سپینه تور په زړه یم
چېرې نه وی چه به بل مخ وته گوری   په هجران کښې خوښ دستر گو په واته یم
له نور چا کله گله عبد القادر کړم   زه خوار کړی خپلو ستر گو یم خپل زده یم
«عبدالقادر ختك»

مخ دې لکه نمر دې ورته څیر کتلی نه شم   څکه یې دمدحې ترعهدې وتلی نه شم
زړه یې راغلبیل کړ دهجران په ناو کیو   راز پکښې دیار د محبت ساتلی نه شم
اوس مې په معنو کښې ښه مین دستر گو کسی   کسی به د خلقو په ویل ایستلی نه شم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه يې د زنخ په څاه کښې بند لکه يوسف کړم
بند يې د حواس په پنجره زه عبدالقادر کړم

د خپل يار له مينې هسې ديوانه يم
که يې آهه يې ناڅې بې زغه سوزم
د خال خيال يې ما ضعيف لره کافي دی
چه يې خيال ساتم د سرو لبو په زړه کښې

په جنت نه يم خوښ هر ګز په درد يار مې قسم
زړه مې له نا وعده د وصل هرګز و نه ليده
پر وايه ګل ويه خار نه کړم د جنون له قبضه
که مې سرو لاړ شي ستا په مينه لا خوشحاله يم زه
تور بخت مې و نه ليده هيڅ ستا د ګنا کل شب قدر
ستا د ګلګون رخساره شرقه زه حنان دا وښو

زه چه مين ديار پر مخ يم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړې دعفتي تر ميان کړې تېر ګلونه
رضا د ځان مې په رضا د خپل اشنا ور کړې
چه مې زړه وړی په منګوله هغه يار دی زما
که د وصال په هوا را شي يکتنها دلبره

سپين رخسار دې وای سپين صبا شو قم
د صبا او د بيګا تر منځ حيران يم
سير يندې څوندې قې کړی کوامې ناست يم
ګنجينه شوم ستا د مينې له دو لته
چه ميرا در سره نه وی قلندر ره!
قلندر په کومه بوزه لاړ شي صوات له
د ميرا صاحب له جوره قلندر ره!

مغني ګوتې په ځير ز دی په بم هم
ستا د عشق دغشي هسې ځای پرهار دی
ستا د زلفو مار چيچلی نه رغيږي
تا چه مخ ورته ښکاره کړو ليوني شو
هغه راز د محبت چه پټ له تا دی
دخوښۍ پياله په لاس کښې نن زما ده

بی يې د ز لفينو درسی ختای نسه شم
زړه مې پرواز غواړی ولې الو تلی نه شم
«عبدالقادر ختک»

چه خبر نه په کعبه په بتخانه يم
پر څراغ د مخ يې څه پروا نه يم
د مينې په دود قانع په لبز دانه يم
دا په دا مدام د لعلو خزانه يم
«مرزا حنان»

خوښ په لذت يم دخوارۍ په اعتبار مې قسم
په ناميندګۍ د تورې شپې دانتظار مې قسم
په سينه صافه آئينه د نو بهار مې قسم
په تېره تيغ داستاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مينګو ستا دزلفو په هر تار مې قسم
ګلان کړم هره ګړۍ په لاله زار مې قسم
«مرزا حنان»

تماشه بې دياره مخه د ګلزار څه کوم
بې له وصاله تش دخولې خالي اقرار څه کوم
دا که مې تول ديار په لاس دی خپل اختيار څه کوم
نور حسن داره بی له ده دقند هار څه کوم
نور منتونه زه جمعه به د ربار څه کوم
«جمعه بار ګزی»

تور کاکل دې وای تورې شپې دتم
نه پوهېږم چه عمر و کړم په کم
دهجران لاس مې و کاږی زړوبم
اژ دهار را باندې ګرزی دمبدم
ته چه صوات لره ورځې عذر دی کم
چه ميرا يې همراه نه وی هوس کم
دا يو، لاړو، السلام عليکم
«قلندر»

هم ساقي شته هم بهار و صنم هم
چه ريښه پرې اينبودای نشي مرهم هم
په ستا نو په زيار تو نو په دم هم
پاس د غرو نو په سر ګرزی په سم هم
ز ړه خبر ور ځنې نشو قلم هم
درد زحمت را څخه و تښتيده غم هم

به لذت دي دسروشرنيو کوثر هيڅ کړ
د يوه لاس نغاره دا سی آواز کا
که ناستي ديار کوی به خاورو مو مي

د شبنم دا نه که تخم شی د ګلو
چه بی نشه لکه ګل به رخسارونه
حال دسوی طالع څه بيان کړم چاته
معطل به عارضه د شام غريب شی
داسمان به شان يی تيز دغمنو تيغ کړ

بسرلی مي دخزان به تالار تېر شو
اوس څه ځان وهم که خاوري په سرلونم
لامي غټوړ ته په تحير کتلی نه وو
لکه تېر پری پيکر هم پري رو وو
وه ورځ به دا غمز و شی عاليغا نه

بی اندازه رابنکاره زوندون ذبون شو
چه دعشق په مکتب ماد غږ داستان اوست
دقلم په دود به چا که سينه ټی کړم
دحسرت ګوتي به غاښ کړی طبيبانو

سور پېزوان ديه سروشونوهسی زېب کا
دسرو ټيك دشهزاده په جبين پروت دی
دواړه ليچي دي وبنکلي مصری نوري
ستاله غمه به ځان زړه در حمان سوزی

پارسائی يی د پارسا له لاسه يووړه
چه مي کړي وه توبه له مي خواری
معجزه چه د احياده به دوه لب يی
دلبرانو چه د عوی د دلبری کړه
را ته ياتي دا يوه مسلمانی وه
ماوي زه به دعشق راز لرم پزړه کښي
چه دزړه صبر ديار له سخه غواړم
که دنورو هوښياری په عشق کښي بس وړی

د حيات او به لا هم د زمزم هم
دا افسر کلا به ستا نه دی دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټك »

زړه به سوړ به ديدن نشی د بلبلو
څوك به څه کاتوري زلفي دسنبلو
لکه نمر زما جبين د ی د داغلو
که مي زړه په حلقه بندشو د کاکلو
صبح وشام ګرزی ښکاره په سرومنګلو
« کاظم خان شيدا »

مالا ګل بوی کړی نه ؤ بهار تېر شو
په هيڅ رنګ په پېر ته نه رازی وار تېر شو
لکه برق رخشنده په تلوار تېر شو
هم هغه رنګه تېز رو پری وار تېر شو
چه فلا نی هم لکه ګردو غبار تېر شو
« عليخان خټك »

اشتياق مي دزړه مرګ وته افزون شو
هك حيران زا ته فرهاد دويم مجنون شو
دمرجان په طور رويني مي لړ ون شو
له قانون او له شفی رنځ بېرون شو
« حمد »

لکه جيم په قلم ښکلی کاتبانو
شينکی خال دي محاصل په بند يوا نو
در يوه بزم سر به بر بکړي د خوارانو
لکه شمعه په زيارت د شهيدانو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائی ئی د دانا له لاسه يووړه
په چشمانو يی زما له لاسه يووړه
لاس په لاس دمسيحا له لاسه يووړه
دا دعوی يی دهرچا له لاسه يووړه
دا مي هم هغه ترسا له لاسه يووړه
دا خبره مي ژړا له لاسه يووړه
محبت مي دا دعاله لاسه يووړه
دخوشحال يی لا په خوا له لاسه يووړه
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا د زړه سختي مې سر تر پایه و لید نه
نوره دنیا نشته چه څه وه را څخه خلقه
یار مې هغه وخت وي چه په شیبه په سره ناست وو
ګل چه شګفته شي عندلیب باندي ناري کا
تل ګونه وهلي هر زمان ساده اهو نه
سري لمبې بي بلې دخوشحال خټك په زړه کړي

سنګ به سینه دوړ کړي ستاله هسي سخته دله
وار په وار مي واړه په دلبرو و ښند له
شمعې به ژړا کړه صراحي به خند پد له
نشته پوه ښکلي چه پ ي و بو لم بد له
ما چه عاشقي کړه خود به ما به دا کېده له
سور خت یې اغوستي به دا لاړي تېر بدله
«خوشحال خټك»

مست یم مي پرست یم رندي کړمه کړمه کړمه
نور شراب مې واړه تور عالم و ته بخښلي
موږ به ځني نه شم زه د ميو مستسقي يم
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
څه وایي وماته حال د څه ؤ په هجران کښي
خلق راته وایي رنګ دي ښاز يړ شو عاشق شوي
دورد عاشق دادي چه په عشق کښي ملامت وي

واوره محتسبه! باده خورمه خورمه خورمه!
لام و ني مي مجادلي پسي مرمه مرمه مرمه!
تل که هسي د کي پیالي چښمه چښمه چښمه!
زه چه په دا هسي لاري تلمه تلمه تلمه!
نور خبر دار نه یم په زړه سومه سومه سومه!
هیڅ منکري نکړم خلقه شومه شومه شومه!
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه!
«خوشحال خټك»

توره چه تېر یسږي خو ګذاره اره کنه!
ولي راته وايي چه په ښکلو نظر مه کړه
شیخ دي نو نسخ روزه کا زه به د کي پیالي اخلم
نا وي چه زما د خولې بوسه اکه دا روده
وینې مي د زړه خوري مګر نور څه لره نه دي
څه ژړا فریاد کړي دشپې د توروز الفو
خو د به ستا دمخه د ګیاه غوندي خر کندشي
مي شته چنګ ونې شته د خپل یار سره خوشحاله؟

زلفي چه ول ول شي خو خپل یاره لره کنه!
ستر ګې چه پیدا دي خو دیدار لره کنه.
هر سري پیدا دي خپل خپل کار لره کنه!
غوا دم دا دارو د زړه بر هار لره کنه!
زړه زما پیدا دي تا خونخواره لره کنه!
نور تلي پخپله دي ښامار لره کنه!
ګل د لاله را وړه خپل رخسار لره کنه!
خپل باض په لاس کښي څه ګلزار لره کنه!،
«خوشحال خټك»

لکه مخ زما د نار دي نمر خو هسي وي کنه!
دعالم د بري خبري اور به اور توري لښکر يې
بي د عشق له شور وشره چه هر ګز زما له سره
چه یې ریم عمل لا کا چه یې ورك کړي ځان پيله کا
تاوې دروه اوم مې زبر کړه بل سبق له زړه بدر کړه
وهغه ته مې سر کوز دی چه معلوم ورته رموز دي
چه آزاد مري ور دروي خپل مراد ور ځني مومي
په يوه زمان ته يار دور شي راشي خو ګذاره

لکه زه په عشق کښي زبریم زیړ خو هسي وي کنه!
زړه مي نه خوځي له ځایه غر خو هسي وي کنه!
نه ځي نور څه هر څه دروي سر خو هسي وي کنه!
ورځ د شپه دا هسي کر کړم کر خو هسي وي کنه!
تل مي نه يي په خاطر کښي زبر خو هسي وي کنه!
په خبره نه پو هیږي خر خو هسي وي کنه!
به هیڅا نه دي تړلي ور خو هسي وي کنه!
دخوشحال خاطر تېز بر دي پر خو هسي وي کنه!
«خوشحال خټك»

د وفا خبر پیدا ران دی بل خوا دروغ دی
مگر ځان وسپاری خدای ته به امان شی
هغه یار به زه و ګورمی خواته غواړم
دلبران که هر څو ډېر دی په جهان کښې
چه هم قد لری هم زلفې هم سری شونډې
عشق عاشق لره یو هسې گلستان دی
که مجنون غوندې په عشق کښې څوك صادق شی
دا نایان به د رحمان په قال پوهېږی

ستا به مخ کښې چه حساب د جمال نشته
ته د سرود مال وېره په ما مه کړه
روښنائی می د چشمانو ستا دیدن دی
به جو ببار زما دستر ګو سروته یی
مخ دې بی له خط و خاله هسې زیب کا
ستا به یادو کښې رحمان هسې مشغول دی

گنج و عقل زار شه د عاشق د څاڅکی او ښې
تیغ دیار له لاسه به مری د عاشقانو
خدای لره به ورسم په سودا دیار له مخه
څه که زاهد زهد کا د یو جنت دپاره
گوره د منصور هسې په دار نه شي رحمانه

په گلونو اواز ورو کړه بلبله !
عقل و هوښ عزیز تر هر څه بند له شی
خدای دې ه کاچېرې چوخ بهدې په بېهوشی
و مطرب ته مینا وایی وایه وایه !
صدقه یی هم تر پسل عبدالقادر شه

وینځه که اصیله وی که توره وی که سپینه
شهد که څه نبات دی که شته شیرینی نورې
خیال یی د زلفینو لکه مار و ربا ندی پروت دی
سل زخمه که و خوری توی به یو څاڅکی ېری نو لخی
خرب به یی بدل په بیداری خوښی ېری ویرشی
یار په هوا دندی که د زړه مینه پیدا کړی !
څه عبدالقادره ! په خوله مینه مینه وایې

دا متاع د زمانې په دکان نشته
گټه بل خوا ته د هیچا امان نشته
چه یی هیچېر یی منزل او مکان نشته
زما یار غوندې د نبر په جهان نشته
دغه هسې رنگ آفتاب په آسمان نشته
چه و باغ و ته یی لار د خزان نشته
د لیلی په دروازه کښې دربان نشته
دا ته کار د هر نا اهل و نادان نشته
«عبدالرحمان مهمند»

څکه ما څخه د صبر مجال نشته
وېره ما څخه د سر او د مال نشته
په دا کور کښې بل چراغ او مثال نشته
په دا نهر باندی بل څه نهال نشته
چه یی هیڅ حاجت په خط و په خال نشته
چه په زړه کښې یی نور هیڅ غم و خیال نشته
«عبدالرحمان مهمند»

نه خر وار د عقل سه د عشق یوه دانه
هسې لذت کا لکه د میو پیمانه
بل مقصود می نشته په کعبه په بتخانه
سر بلند لی نه شی په ور بل د جانانه
مکړه دا د عشق خبرې مې سته رند انه
«عبدالرحمن مهمند»

پر پښیا نېږی ستا د شوره له غلغله
ته یو څه رنگه ډېر گران یی د مل جله !
قدم ورو زده درابیاو په گل گله !
دا معنائی پیدا کېږی له قلقله !
څه قدرت لری چه وایی اهدل دله !
«عبدالقادر ختك»

کښلې شی له حورو چه پرې ورشی د زړه مینه
مینه که ئې گورې چه تر هر څه ده شیرینه
نه پریږدی و زړه ته بله مینه چه ور ځینه
هسې رنگه وچه د صورت کا مینه وینه
هر چه یی په زړه کښې د دلبرو مینه وینه
مینه هسې څیز دی چه نږدې لری کوینه
خو د ی لاو چاره نده مینه نده مینه
«عبدالقادر ختك»

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه له خپله اشنا نه لري ګډه
له نور چا به یه نور څه لري ګله

انګوری ترخه شراب ور اره بویه
میخواران له ګبینه لري ګله

چه بې تا یې غروم د بل و مخ ته
به دا خوی له ما نیمه لري ګله

هیڅ ایستادي بکښې و نکړتري بر بوت
له ناوکه یې مي زړه لري ګله

چه جارو مي ستا د در د خاورو نکړه
ډېر ز ما له ما بیا نه لري ګله

بد و بدو ته ښکار بېږي ښه و ښه ته
ښه له بد و بد له ښه لري ګله

ښه که سرؤ تري قربان عبدالقادر کړ
بیا تري ولي یار له ده لري ګله
«عبدالقادر ختک»

ننداړو لره راځي چه پسې ځونه
په اختر به ځلمي جونه کا سیلونه

ته به وایې مخ یې ګل د پیغمبر شي
چه یې ډ ” پسه مخ ووهي خالونه

چه په سیل د بهار د ګلو ګرځي
ځلمي ګل به پګړی زدي په اوربل جونه

ځینې دواړه زلفې ډکې کا له ګلو
څوك به غاړه د ګلونو کا هارونه

زیړ او سره نمري اغوستي ګلرخانو
وایې سبز و نې د نیول ګلونه

چه ګلو نه ډولوی سنډري وایې
شرمنده کا د بلبلو اوازونه

درست صحرا په خوشبوئي سره خوشبوی کا
په هغه ځمکه چه کېږدی قدمونه

چه له سیله را روانه شي د کورته
ګل لمن د بلبل یې نیسي آستینونه

چه له هسې ننداړو نه ځان وباسي
شیخه ورك دي شه یو خته خلوتونه

له لیدل د ښایسته ؤ بکښې نه وی
چا به څه کړه اته واړه جنتونه

که اوازدی که لیده د روح خوراك دی
نفساني دي باندي نکا غرضونه

تېر شو وار عبدالقادره ! را به نشي
که زړا کړي که فریاد کړی که آهونه
«عبدالقادر ختک»

څه افسون دي په ما وکړ پریزاده
چه بودم نه یم خالي د تا له یاده

زړه مي ډك لکه سیند دی شعله بویه
که د زړه په فراد و کړم څو فریاده

بهانه ددي غرض مګر شانه کړي
ته یې لاس وروړي و زلفو ته شمشاده

چه اواز دي د تیشي په کهسار نشته
د شیرینې په طلب لاړي فرهاده

په اسباب کښې مي زړه بند په اسباب ندی
د چمن په قید سرو ده آزاده

مهیا ورته قفس د ښاخ د ګلو کړه
کړه څه رحم په بلبل کوي صیاده

چه په هر منزل کښې سرخوری لکه شمع
د هغه لاري څه نفع ده له زاده

په سختي کله امساك د دولت کېږي
جوهر نه ځي په هیڅ وخت له فولاده

همیشه یې پیچ و تاب لکه جوهر وي
چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده
«کاظم خان شیدا»

زه چه مست په لب د یار یم هیڅ حاجت د شراب نشته
اور د عشق مي زړه کباب کړ هیڅ حاجت د کباب نشته

تمام تن مي وچ لرګی شو، ګیڼه مي تار دور باندي پر بوت
زیر و بم اواز تري خېژي هیڅ حاجت د رباب نشته

پر پرهار نمکپاشي کړي چه پرسش کړي له ما نه
حال مي خو دور ته معلوم دی، هیڅ حاجت د جواب نشته

لکه مرغ نیم بسمل یم تپش کړم په ځمکه باندي
ځان مي ور کړ ستا په عشق کښې هیڅ حاجت د قصاب نشته
«خوشحال شهید»

سحر دا آوازمی غوږ پوست له بلبله
ستا خندا په ژړا کېږي پستلم ګله !

ترمستی یې لا لذت د خمار ډېر دی
ستا د سترګو مستی بیده ده ترمله
ښا پسته د زمانې د نیسا پرست وی
په کوڅه کېږي یې پل مه کښېږده بې پله
په چغلی مې ستا ؛ په یارمینه زیاتېږی
څو دې زړه هومره چغلی کوه چغله !
ساقی مې چه راکوی یې په قهقه خانده
زده کړه دا د صراحی له قلقله
د لیدونکو په نظر کښې تفاوت وی
او که نه وی خبرجدا نه وی له ګله
په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شی
جمعیت مومی خاطر له توکله !
چه ستا مخ ورته حاضروی ګل به ګوری
دغه سترګې دې دخدای نکا بې ګله
د مجلس روښنائی ته یې ته دی استېږی
کوم نقصان دی که صبا کړه ډېوه ګله
دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
تېرشه زر عبدالقادره له دی پله

«عبدالقادر خټک»

سرو که لید ه شی د چمن تازه تازه
ستاحسن تري وینم ماه من تازه تازه
زلفې دی سنبل دی یا ښامار دی په چمن نو
یا دوا ده نافی دی دختن تازه تازه
ګوره ستاله مینې زړه یې ځک دی وینې وینې
رحم کړه شیرینې په کوهکن تازه تازه
ساز دی ښه مجلس دی ښه یاران دی سره جمع
وایه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

۞ ۞ ۞

زه اول هم دېوانه وم ، دېوانه یم لا تراوسه
له دلداره همخانه وم ، همخانه یم لا تراوسه
له طفلی نه عاشق وشوم ، غم طلب او بلا کش وم
ددلبر د مخ په شمع ، پروانه یم لا تراوسه
زه هلك هم افسانه وم ، له عالمه بېګانه وم
تر خلکو ښه تو کالو تېر شوم بېګانه یم لا تراوسه
چه عشق په جانانه شوم ، له اغیارو کرانه شوم
نور و ښه ته مې دسر سپین شو ، کرانه یم لا تراوسه
چه داخل دیار په صف شوم ، د تهمت د تیر هدف شوم
عام وخاص مې وائه ولی ښیانه یم لا تراوسه
تل راضی یې په قضاوم ، هم صابر یې په بلاوم
عذر نلرم له حکمه ، بې بهانه یم لا تراوسه
د شیرین دلبر له لاسه ، ما شراب د عشق بې قیاسه
څوبې حده مې ډېر وڅښه ، فرزانه یم لا تراوسه
دا فقیر دولت یو مست یم ، د اشنا په مینه هست یم
په ازل مې شراب څښلی د یوانه یم لا تراوسه

«دولت لوانی»

۞ ۞ ۞

ناست یم ستاله لاسه زړه یا ره سینه افګا ره
ته له مانه څه غواړې فلکه ستمګا ره
ته یو موش ګیرك بې لایق نه یې د ګلو نو
ولی بلبلان شړې کمبخته ! له ګلزاره !
یار دې له ما بېل کړ تا خو هېڅ ښادی و نکړه
وایه څه دې وګټل رقیبه دل آزاره !
یو دې د هجران په تنا ره کښې لوغړن کړم
بل دې درقیب سینه رایخه کړه دلداره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو ګل یې خار شي په لمن زما څو ښېږي
نه چې د وفا طمع کوي له سر و قده
غوڅ وي قلندر په تیغ د هجر کړی نیا زه!

څوك چه ستا په مینه کښي وما ته کا پند ونه
زه مي که نادان په لاس کښېومات له کښېښه شو
او ښي دبا نو په سر چه را شي نه دړ ېږی
نه شي څوك ساتلی سره بڅری په ګر بوان کښي
نه دی چا مو ند لی ښاپېری په دو شا لو کښي

چه صبا یې په هر ګل باندي طواف کا
د پتنګ په دود د ځان په سو و ر ضا یم
همیشه د ګل په بوی زه شمس الدین ځم
میل نه کا را ته باز د یار د سترګو

څونې له وصله نه شوم د هجران له غمه زه
خلق را ته وایي چه زحمت دي لاد وا دی
سر دي په جهان کښي د همه وا ډو ښا دیو
لوس به له دي ورو سته دخیل یار په غم اخته شم
غم د ي له از له په نصیب د عا شقانو
ما عبدا لقادر چه دا غزل د فراق و وي

یو غوا ډم له یاره ښه دیدن تا زه تا زه
ځکه بلبلا ن چغا ر کوی په تا زه ګلو
یو زمان له مد حې د د لبرو مه د ر ېږه
زړه چه د رقیب زما په بد سره ښه کېږي
آه کوی له د له په فریا د له زیړ ګلمه
بل فکر مي نه کېږي بې ستا له ګفتګو په
په کړه په جفا سره از ار د بلبلا نو
سترګې مي خیره شوی چه ولاړ یي زه دي ګورم
زړه د یو نس چوی ستا د هجر له سختی

سیر د ګلو نو چه کوم یې له خپل یاره
سروبه هیڅ الیده اې نه وی میوه داره
مه کوه میرا ! نوره جفا درب دیا ره !
« قلندر »

وا ډه بیفائده زړی ابا سینه لره بندونه
نه شي څوك ایښو دای وښیښو ته پیوندونه
ندی چا بند کړی په ګیا سره سیندونه
ومي سول یاه سره د صبر در مندونه
وا خله قلندر ره ! په میرا پسي کندونه
« قلندر »

زه هوس د هغه باغ لرم له شوقه
ځکه مینه په ښر څراغ لرم له شوقه
په خپل یار پسی سراغ لرم له شوقه
تل په لاس کښي پردی زاغ لرم له شوقه
«شمس الدین کاکړ»

نه کړم په ګل مینه دخزان له غمه زه
لا به چه یې خلاص شوم د درمان له غمه زه
نه دي شم ښغمه د جانا ن له غمه زه
ډېر به زړه زهیر شوم دجهان له غمه زه
ځکه ته خلا صېږم یو زمان له غمه زه
رشك به کړم په اوښو دباران له غمه زه
« عبد القادر خټك »

بل در قیبا نو ځا نکندن تازه تازه
نه به مدام ګل وی نه چمن تازه تازه
تل دیار له وصفه کړه سخن تازه تازه
مکړه په ازار زما د ښمن تازه تازه
وا وره له بلبلانه ښه ګفتن تازه تازه
شیر شکري وایه له دهن تا زه تازه
څه خوبه وفا کړه انجمن تازه تازه
وکړه به دا لوری آمدن تازه تازه
څه خوبه خیل مهر کړه غمجن تازه تازه
« یونس »

ښه مې ولیدل په سترګو واړه ښکلي
چه تر واړو لا تېرې کا جمال ستا دی

د دنیا په مخ به ډېر وي ښه مخونه
چه تر هر څه ډېر لذت کا وصال ستا دی

د واړه زلفې د حلقه کړي لکه لومې
چه دانه دی په دا لومه کښې خال ستا دی

دواړه ښې ګلګونې سرې په د ماغ درومې
ګوره بیا څو مره وګړې پایمال ستا دی

ته کشتن د غمزې کړه مه ودرېږه
مقتولان تو قبول کړې وبال ستا دی

که همه د خلقو ښکلي سره ټول شي
خسته زړه مې په ټولې کښې لېوال ستا دی

چه دې څوک په کوڅه تېر شي نور مېن شي
چه تمام له عشقه روغ دی دېوال ستا دی

که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته
چه پوره د دوه هفتو شي مثال ستا دی

چه صبا بېګا یې لوند لرم په اوښو
یادګاری را څخه پاتې رومال ستا دی

څو ریبار در سره نه بیایې دوړاندې
چه په چم به یې تېرېږې محال ستا دی

که په قهر یې شړې په لطف یې بولې
چه یې نه پرېږدې په هیڅ کښې خوشحال ستا دی

« خوشحال ختټك »

مخ د یار شمس و قمر د ری واړه یو دی
قدې سرو صنوبر د رې واړه یو دی

حاجت نه لرم په شهد و په شکر و
لب د یار شهد و شکر درې واړه یو دی

که بې یاره په بستر د پاسه پروت یم
نار و خار و دا بستر درې واړه یو دی

چه و د راو و د پوار ته یې نظر کړم
باغ بوستان او دغه در درې واړه یو دی

چه غبار یې د کوڅې را باندې را شي
دا غبار مشك و عنبر درې واړه یو دی

خدای د یار له هجره هیڅوك خبر مکړه
تاخت و قتل و دا خبر درې واړه یو دی

هغه دم چه سړی د رومې له جهانه
توري خاوري سیم و زر درې واړه یو دی

قلندر که په رښتیا قلندری کا
خان سلطان او قلندر درې واړه یو دی

په دکان د نابینا ؤ جوهریانو
خر مهرې لعل و ګوهر درې واړه یو دی

دا پیران دې عار زما له عشقه نکا
پاك عاشق پیر و پدر درې واړه یو دی

په سبب د ظالمانو حاکمانو
ګور او کور و پېښور درې واړه یو دی

غزا و شوه که خان ستانې ور حمان ته
بې هنر و ګاو خر درې واړه یو دی

« عبدالرحمن مهمند»

تور ګېسو د په چنډن باندې ښامار دی
توري زلفې دی سنبل د نو بهار دی

توري سترګې دې هوسۍ دی خطا شوی
چه و څرو ته پرتې په سنبل زار دی

توري وریځې دې لیندې با نه دې غشی
عاشقان یې زخمی شوی په ګذار دی

مصفا تندی دې ښه دی تر بلوره
بېدلان یې په سرونو خریدار دی

د غه خال چه دې دو رو څو په پیوند دی
د خطا د ملك اصلی نافې ترې جار دی

سینه یو زه دې غوټې د زنبق ده
چه چاپېر ترې نور ګلونه د ګلزار دی

ښاګوښ د نسترن دی غوړېدلی
د چنبې تر ګلو به د واړه رخسار دی

سینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم
د غنچې غوټې کله شکر بار دی

دواړه سرې شونډې دې ښې دی د سر و لعلو
سپین غاښو نه بې بها در شهوار دی

ښایسته زنه د سیب د سمرقند دی — چه خوا زه یی تر ښاتو نه بسیار دی
صراحی د سپینو ررو سپینه غاړه — سیم اسا اوږي دي هم به د غه شمار دی
واړه تن دي د حلب تر ښېښي صاف دی — چه رازونه دد رون تري نمودار دی
سپیني لیچي دي ښکلي مصري توري — چه خو نونه یی په غاړه سل هزار دی
د یاقوتو نیګڼي دي سره نوکونه — ځای په ځای دي په اوږو باندي قرار دی
چه مي ستا د تیو ښه ننداره وکړه — هغه کلك به لذت ډك خوازه انار دی
د نامه غوټی دي ګل ده د ګلابو — کینږ اوښي د ګلو پاڼي پري انبار دی
د نامه ښکلته دم و هلی نه شم — هم هغو زده چه خبر به دا اسرار دی
د پنډیو تر صفت دي نه ز سپږم — ولي سپیني به سپینو الی تر چنار دی
سپیني پښي دي د زنبق د ګلو پاڼي — دبڼو ګوتي دي ګلو نه دانار دی
تمام قد دي په مثال د صنوبر ونه — در پنده یی سم په مثل د چینار دی
سر تر پایه ننداره بی ځان دي جوړ کړ — ترتاجار واړه رانی د هند و بار دی
ستا مثال به هند و بار کښي را ښکاره شو — د لو ییا دا نه یو ه مټر خروار دی
نه خو ډیر مهر کوی عمر دي ډیر ښه — دخوشحال خټك دي تش لیدل په کار دی

« خوشحال خټك »

عاشقی را باندي سوري کړي مری — هیڅ مي نه د رومی بي باره تر مری
څه اثر به یی د عقل وی په سر کښي — د هغو به سر چه کښېښي ښا پیری
د مژګانو په پنجه مي زړه وکاږی — خدای دتر کو مستي‌ستر ګي کړي مرزی
علوفه به یی بې‌غمه نور څه نه وی — هر چه کاندي دخو بانو چاکری
لنږ د صبر سبق ما لره هم را کړی — که‌یه‌عشق کښي څوك دغه طاقت لری
خدایه څه دي د کو ټوال په لاس کښي ور کړم — شپه او ورځ مي غنږ وی لکه تو ری
په صورت مي نری تبه شوه ولاړه — تاچه دواړه ستر ګي تو ري کړي‌نری
د وصال د لالان کوم طرف ته غواړم — چه بندی شوم د هجران په کچری
نور د شمعی په فانوس کلمه پټېږی — تاچه وا غو ستي دخیال جامی نری
زه رحمان په زړه نری کړم هغه جونو — چه یی ملاوي د و ښته په دود نری

« عبدالرحمان مهمند »

دا چه مست په میو راغی یار دچا دی — بیابه تاخت کایه کوم غولی وار دچا دی
چه زړه سوی یی د حرم په صید هم نشی — دا بیدرده بیصر في ګز ار دچا دی
ما خو نه دی څوك پیو جهی از ار کړی — دا چه ما از ار وی از ار دچا دی
چه یی درست جهان د مخ په رڼا زیست کا — دا آفتاب غونډي روښان رخسار دچا دی
چه بلبل یی رسیدی تر ګلو نه شی — دا د ننه په حرم ګلزار دچا دی
چه هیڅ ترس په زړه کښي نه لری رحمانه — دا نا ترس اوبی پروا ګزار دچا دی

« عبدالرحمان مهمند »

سپین رخسار او مشکین خال یی سر خم دی — یا محمود او ایاز ناست سره همدم دی
که دي مخ په زلفو پټ دی باك یی نشته — د حیات اوبه هم‌پټي په تور تم دی
ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو — پیدا شوی شام، شفق او صبحدم دی
په دهن کښي دي غا ښو نه تجلی کا — یا غو ټی چه په غنچه کښي د شبنم دی

نه چه اوس ز ما زړه غوڅ ستا په غمزو دی
چاره، غوڅي له قديم سره په غم دی
بې ژړا چا تــه نه گــورې سياچشمـه
د نرگسو غوړ يــده د جوی په نم دی
راحت ندی چا موندلی بې ز حمته
ستا جفا او وفا دواړه منقسم دی
ستا د حسن د تعريف لــه بر کــتــه
د رحمان د شعر کوکې په عالم دی
«عبدالرحمان مهمند»

❀ ❀ ❀

زه که پرنګ بديم ښکـلـيه! عاروليه ما کړي
چارې د قسمت دی، زه يې زشت ته يې زيبا کړي
يو ځـله بيا راشه پـه ګـلونو ګذر وکړه!
ای د صبا باده! چه بيا نغښتې غنچې واکړي
ګـل دې په هجران کښې سل توټې خپله سينه کړه
سرې دې له فراقه لاله ستر ګې ږړدا کړي
ولی لـه شيدا بلبلی مخ جار باسې ګـلـه!
ته په دا خوبــی هم دده ناروه رسوا کړي
لاخوشبويی ور کـا چه يې واچوی وا ورته
زه به تنا زياته کړم که ته زياته جفا کړې
ته د حسن نمر يې دانو ښکـلـی لـکه ستوری
ګـل به کـالعدم شی که ښکـاره خپله لقا کړې
«عبدالقادر خټک»

خوښ يم تر ابـد ه د ساقی لـه ميخانی
خورم شراب د مينې د کې د کې پيمانې
قدر د بلبل چه پاتی نه شو به ګـلزار کښې
جوړې شوې به باغ کښې د زاغانو اشيانې
سپينو ستر ګو د ر راوښو واړل پـه خاورو
نــه يې وساتلې پــه پنبه کـښې د ر دانې
هرساعت چه ږمه کـا سنګـار د يارد زلفو
وخېژی تر زړه زمـا غـا ښونـه د شانې
هيڅ حاجت مې نشی پـه شيخانو ملايانو
ور کې شه بيخايـه د پښتون د برې ستانې
تل مې ليونی عوندی څوك نه پرهېزدی و کورته
ځای رالره نشته يې د يـار لـه استانې
هرچه پـه ازل وی هغه دی زما پـه برخه
څه لره نور زه کړم شکـايت د زمانې
مرګ د شمس الدين چه ددلبرد ياده نه ځی
شپه ورځ بې تړلی دی پـه ګوتو نښانې
«شمس الدين کاکړ»

ما په خوب کـښې ځان ملنګ ليدلی دی
د زړه رخت مې به عشق رنـګ ليدلی دی
اوس لـه ويرې پـه کوڅه ورتلـلی نه شم
مـا د مستو ستر ګو جنګ اسيـدلی دی
غم و ښکـلـې توري راغی که مې پرهېزدی
ما خـلاصی د ستا ترځنـګ ليدلی دی
ما بـيـګـا شپه د يار مخ ليد لـکـه شمعه
دا خيل ځان مې پرې پتنګ ليدلی دی
د ا مطيع پـه سحر ځـکـه ځـکـه ژاړی
چه خپل حال يې د هر بد رنګ ليدلی دی
«مطيع الله پيرخيل»

مينه د خوبانو نـام و ننـګ لرې کوی
تش ديدن د ښکـليو د زړه زنـګ لرې کوی
تل آرزو لرم چه به يې حال و يارته وايم
کـله سپی غماز لــه ياره څنګ لرې کوی
خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بې ننګ دی
ځکه هرملنـګ لـه ځانـه ننګ لرې کوی
خدای په دواړو کونو هغه ړوند په تور ليمه کړه
څوك چه ستا له شمعې ما پتنـګ لرې کوی
يارمې به شړل ندی راضی زه يې پرې بوهېږم
سپی غماز له دره ما پـه جنګ لرې کوی
بس کړه ای ناصحه! تورځيګر را باندې مه خوره
کـله مست بنګی له ځانـه بنګ لرې کوی
بل شغل مې نشته په زړه بـې ديار له مخه
عشق بوهسې رنګ دی چه بل رنګ لرې کوی
«مطيع الله پيرخيل»

زړه مي د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا — گوره دا په ځان خوني تورمار لره وردرومي
مرم د خدای د پاره په شتاب شتاب رادرومه — چېری هم طبیب ورو ورو بیمار لره وردرومي
ځم د یار په لوری په هوا هوس خوشي کړم — ذوق کاندي بلبلي چه گلزار لره وردرومي
هر څوك چه طلب کا پته ندده دا خبره — هر کله مطلوب و طلبگار لره وردرومي
«خوشحال ختك»

خوږي شونډي دي شکري ند ی څه د ی — ښکلي غاښ دي مرغلري ند ی څه د ی
چه تسخیر په تورو سترگو کا د زړونو — سیه چشمي سحر گري ند ی څه د ی
چه د زلفو په زنځیر یې زمری بند کړل — هوسی سترگي زورورې ند ی څه دی
چه د باغ سرو یې پسته تر قامت ده — ښیښتني په قامت ستري ند ی څه د ی
وایي نوري میني لري کړه د زړه نه — ستا د مخ په دور لري ند ی څه د ی
«خوشحال ختك»

یار په ستمونو د خپل یار نه زهیر یږي — ستر گي د ښو په درانه بارنه زهیر یږي
څو کبر لو یې ده و خوبانو خدای ورکړی — هیچېري بې زړه په عاشق خوارنه زهیر یږي
څه شو که تري سلسله ځار یږي په ساعت کښي — گل د بلبلانو په چغار نه زهیر یږي
ښه رنگ یې بدرنگ کا چه پری والوزي یو خته — زړه د خزان گوره په بهار نه زهیر یږي
گراني دي هر گوره نوي چاري نو آموزته — هرچه مدام مي خوري په خمار نه زهیر یږي
زردي چه خبر په شي د سترو له احواله — هرچه د ویښتلو په آزار نه زهیر یږي
سرغواړه له خدایه خولی ډیری دي فاضله — هرچه غم د سر کا په دستار نه زهیر یږي
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هموی دی — سجود که روشن کړم که داعیب دی، هموی دی
عالم وایې عاشق شوي زه سو گند خورمه چه کله — درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هموی دی
کافر یم که یې و باسم هغه ساعت له زړه — ستانوم چه څنگندن کړم که داعیب دی هموی دی
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته کښېږدی — کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هموی دی
چه ځوان وم دایم زوړ شوم په رښتیار ښتیاخبرو — عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هموی دی
شیخان او زاهدان واړه په بسي شا ویل کا — په مخ یې مېرهن کړم که داعیب دی هموی دی
که نورې په صهبا مست دي زه خوشحال په خرابات کښي — مستي یې په دیدن کړم که داعیب دی هموی دی
«خوشحال ختك»

په ما غم د ی واړه ستا د مینې مینې — زړه مي درست پاره پاره شو وینې وینې
اندرون گو گل مي درست دو پښو ډك شو — ظاهری جامي اغوستې سپینې سپینې
بیا دې نوی پرهارونه په ما روغ کړه — لرغوني مي لا روغ ند ی ځینې ځینې
په ژوندون یې څه احسان را سره نکړه — څه پکار دی که یې کړی په مړینې مړینې
زه دي درست له باغه واخستم د لبره — تورزاغان پکښې میوی خوري خوږینې خوږینې
تو رو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه — د واړه گلو ښتی دی دمښکو چینې چینې
خماری سترگي دي د واړه ښه زمری دی — د خواجه محمد و مرگ ته وږینې وږینې
خواجه محمد بنگښ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به څوك بې ناچارۍ وطن پرېږدي
که ستا مخ یوځلي ووېني په ستر ګو
د یوسف غوندې به څوځني بېرون کا
که دې ولیدې سرې شونډې جوهریانو
که د لبر په دا ښایست لاړ شي چمن ته

نه به روح هرګز په خوښه بدن پرېږدي
بت پرست به نور سجود دوشن پرېږدي
که د زني چاه ته زلفې رسن پرېږدي
په یاقوت پسې به تله د یمن پرېږدي
د خولئي دعوی به ګل دچمن پرېږدي
« کامګار »

چه یوه ګړۍ په جمع زړه ښه مخ وته و ګورې !
داخوی زما قدیم دی څه ما اوس ندی راوړی
د خلقو تهمت یوسر دجهان غم نه بل سر
دا اور چه په ما بل دی دخپل یار له جدائی
اشنا ته وایه نشي نا اشنا به څه خبر یږی
ناوك یې دمژګانو دابرو په کمال جوړ کړ

که درسته دنیا ستا شي هم څه نده دا تر پورې
چه بې دزیبا مخه راته خس دی چار ي نورې
هم ته به مې له هسې رنګه سختې بلا ژغورې !
نه ګرم نه ملامت یم که تل وینې ژاړم تورې
دا راز چه لامانه دی او ریدلی خپلی مورې
خدای زده چه به دچا تر زړه ګی وزی پورې وورې

ښه باز دې دخوشحال خټك خاطر په لاسو کبوت
په قدر ی خبر شه چېرې نه په لښزی پلو رې !
« خوشحال خټك »

شنه خالونه چه د پاسه پر جبین ږدي
د عشق اور مې ویلوی د زړه ګی شمع
مادې خیال اره فرش کړی تورلیمه دی
په شپه حال د مهجورانو په یاد راوړه

دا زما پر زړه دا غونه آتشین ږدي
بیهوده مې پر موم نقش دنګین ږدي
ته بې نیازه قدم ولې پر زمین ږدي
په راحت چه سر له نازه پربالین ږدي
« پیر محمد کاکړ »

❀ ❀ ❀

ه: موضوع ګانې

(۱) ـ مخ:

بادیې لاس په پلو کښېښږدی سره رېږدي

ګل یې مخ وته نظر کا خوله یې رېږدي
« خوشحال خټك »

دپریې ښکلی جوه مایدلی دی په ستر ګو
زور دغاښو مکړه مخ یې صاف تر آئینې دی
عمر به یې لنډ شي که ئې تار دزلفو کم شي

ړوند شم که به تا غوندې په حسن بله وه
زخم به پرې وشی په ورو ورو یې ښکلوه
فهم کړه اې دمی ! زمنخ ورو وروچلوه
« عبدالقادر خټك »

اې چه په مخ وړې خوئې له ور ده
ته یې آسیبه بهی ، سیب او سی

خالی یو دم نه یم د ستا له در ده
که تر نارنج مې خهر ده زر ده
« عبدالقادر خټك »

که مخ دې نمر کړم دنمر کړه وړه نشته

که یې سنبل کړم سنبل مشکین ندی
«عبدالقادر خټك»

دپر هوس لرم دا ستا د مخ و ګل ته

زه بلبل پرې الوته کړم که بد نه وړې
«شمس الدین کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپین رخسار دی ستا کعبه د عاشقانو

تور زلفې غلاف ونه د اطلس
«میا نعیم متی زی»

دا په خوب کښې را ښکاره شو ددلبر مخ
چه یې ولیدو دا ستا جوهر د ښاغو
له حیا دې غټ و مخ ته کتی نشم

که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ
پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ
کله لید په خوزو ستر گو شی د نمر مخ
«قلندر»

دادې بار خو دی، خو له نیو لی
دا دې سرې شونډې که سپین غاښونه

که لاله گل دی پر خپې و هلی
که لعل و در دی سره پیولی
«خوشحال ختک»

دېر مې ستا و مخ ته و کا ته موړ نشوم

نور به خو پردې نا بوده دنیا ویا ډم
«شمس الدین کاکړ»

لکه مخ زما دیار دی ای باغوانه!

په درست باغ کښې یو نسرین هسې لرې!
«خوشحال ختک»

مخ وته یې، گورد چه په مخ لری خال اوانه

څه عجب ز بیبا دی لکه گل د پیغمبر
«خوشحال ختک»

(۲) شونډی اوزنه:

د خولې و یل دې واړه نبات دی
څوك یې چه ښکل کا سخ د هغو دی

خوا زه دې لا د کنځلو ز بات دی
شونډې دې دواړه آب حیات دی
«خوشحال ختک»

بوی به ستا د محبت څخه روان شی
په ناز کو شونډو بار د پانو مه زده

که پاره مې د نافی په دود ډېر کړې
خدای چه شونډې سرې بې پانو در ته در کړې
«عبدالقادر ختك»

غنچه خوله چه یې نقطه هو هومه ده

څه عجب که په خندا کښې شی دوه نیمه
«پیر محمد کاکړ»

په سرو شونډو کښې یې روز دی هم او به دی

دواړه زیست کا په یو ځای کښې بې جداله
«دالپوری حافظ»

که څوك و وینی د استاذ نخ پر آب

زړه یې و وزی د سینې لکه حباب
«عبدالله پوپلزی»

چه یې خیال د زنخدان وزړه ته تېر کړم

په کوهی کښې گذار کاندې نسکورلا
«میانعیم متی زی»

هغه شونډې چه ځائی د پانو سرې دی

هغه شونډې، څه حاجت لری و پان ته
«خوشحال ختك»

چه په خیال د سر و لبو د شپې خملم

هر سحر ښا څی ځما تر بستر و ینی
«عبدالله پوپلزی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)- بوسه:

چه بوسې د جفا جو يو د خولې اخلی
څوك مايوس څوك په اميد ديار دوصل
زه خوشحال د آهو چشم مينې سر گرم

گويا اخلی د يا غيانو قلنگو نه
څوك پراته غاړه غړئی په پالنگو نه
د غر څه غوندي په هسې گړ سگو نه
«خوشحال خټك»

چه د يدن دمين و کړ مه تازه شم
په ارمان د هغه و خت يم د ريغه د ريغه

لکه کښت چه په باران سره اوبه شی
که د زنې سبب يې بيا زما په خوله شی
«خوشحال خټك»

څوك چه زور - ه ښکاره کا وزيا تيږی

که پخپله بوسه را کا زور به نشی
«خوشحال خټك»

مگر تا سره سامان د سلطنت دی

چه په هود مې سپينه خوله غوامې خټکه
«خوشحال خټك»

څو مې ياد دهغې خولې دمچې خوند دی

نور مې کل له د له هېر دی تلذذ
«خوشحال خټك»

سر به در کړم مچه را کړه ښه سودا ده

که يې ته په بها پيرې زه يې پلورم
«خوشحال خټك»

په رښتيا رما ته و وايه طبيبه!
سپينه خوله که يې ريباره وز پيشکش کړم

چه د رنځ به يې صحت وی که به نه وی
په خوشحال به مې منت وی که به نه وی
«خوشحال خټك»

دادی هغه اوچه په هجران کښې پسی ته مرې

اوس يې په وصال کښې دواړه اوريه ښکلوه
«خوشحال خټك»

دصبا باده! گزر په چمن بيا کړه
زه خوشحال کمزوری نه يم چه به ډار کړم

په چمن کښې رنگا رنگ گلونه وا کړه
په شکار نارې وهم چه خوله يې را کړه
«خوشحال خټك»

زده مې تخمخ کېږی دسپين مخ وښکلو ل ته
زه چه ځمنې سوال دبوسې و کړم راته خاندی

لاس يې لر بر کېږی دزلفينو ونيول ته
يا به زده راضی ده يا پروانه کاوين ته
«مطيع الله پير خيل»

چه يې تل دمخ ثنا وايی خوشحا له

په صله مې سپينه خوله درته بخښلې!
«خوشحال خټك»

دبوسې وعده دايم صبا برات کا

زده به څو کاندې تازه په دا وينا کښې؟
«اشرف خان هجری»

بيا حانث په سپينه خوله شوم د خو با نو

قسمو نه مې نا صح گڼل عبث
«ميا نعيم متی زی»

هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مکړه

په خو زو يی د حلوا نشته غرض
« يونس »

که هر ار تحله شيخی کوی خو شحا له

که ښه ښکلی درنژدی شی نو يې ښکل کړه
«خوشحال خټك»

٤ ـ ستر گی :

مست دغه مخ یم چه مخموری اری ستر گي
هسی پري غوځېږم وایی توري لری ستر گي
یارمې په ښایست کښې بی نظیره بی ماندی
لا په درست صورت کښې ډېر مشهوری اری ستر گي
ناست دی لکه څری رقیبان وخوار عاشق ته
څکه ستاله مخه هوري دوري اري ستر گي
هرچیرته چه ته یی هغه اورته می نظر دی
هرچرته چه زانی شاهین هوري اري ستر گي
« خوشحال ختك »

ما یی خیال لره ابلق د ستر گو زین کړ
قدم نښ دی په رکاب زما د ستر گو
« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی می د ښو کړه ترې چاپېر ه
گوندي خیال دیار په ستر گو کښې حصار کړم
« عبدالقادر ختك »

څکه ما دعشق په تیر ځان شهید کړ
چه مې نه رسی د صبر په کفن لاس
مر گمې دژړند زما پوښته له مړاؤ ستر گو
په رسا گذار بو هیښی د تور زن لاس
« عبدالحمید مهمند »

کښی وروڅی کوژبانه چه دې را یاد شی
کاږه غشی مې تر زړه لوېږی آ زاد
« پیر محمد کاکړ »

نیمکښو دی د غمز و توري تېر ې ستا
پري به غوځ شی هرچه کاندې ننداري
« میا نعیم متی زی »

باز دیار دستر گو دمږ گانو په پنجو کښې
دی لکه تنزری په چنگ و ړدی زما روح
« میا نعیم متی زی »

د اشنا دتورو ستر گو په تعریف کښې
نه ده کمه شاعری له اجتهاد ه
« میانعیم متی زی »

خو، دیار بیماري ستر گې خدای خونی کړې
گڼه خون کله کولی شی بیما ر
« عبدالرحمان مهمند »

خپلو ستر گو فتوی در کړه چه مې وژ نې
حیرانی ده پر دا لو ستو د مکتب ستا
و کوتر ته حاجت نه ه لری د ځښلو
چه جام نوش کا څوك دمیو لبالب ستا
« مرزا حنان »

زړه مې رم خوری له سینی پر خبر نه یم
دا د ستر گو باز مې بیا راڅی وښکار نه
« مرزا حنان »

یل یی په جهان کښې مو ندی نشی
عاشق تله د یار په لوری په لیمه کا
« عبدالقادر ختك »

بی د یار له مړاوو ستر گو چه کج گوری
گڼه نکا رنځورا چا ته جواب سخت
څوك د صبر ارام نه غوا ړدی په عشق
د ازل کاتب دی ښکلی په دی باب سخت
« عبدالحمید مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و د شت شی
هرچه زړه د آهو چشمو سر ه مل کا
« پیر محمد کاکړ »

روهي گلونه (۵۲۵) ـ سردار محمد ، ج سراج الدين ، ر فتح محمد ، ن محمد نعيم ، ه اجرانه پښتو ټولنه ۱۱ـ۱۰ ـ ۴۲۵

٥ـ غــابښ

په آرزو دسپینیخوالي یې په بوستان کښې — نرگس پیاس پر سر نیولی دی پیا لـه
چه یې و لید . خندا د سپینو غا ښو — لـه شبنمه لمن د ــکه کړ . لا لـه
« شمس الدین کاکړ »
په رنـا د سپینو غا ښو یې خرم و م — وا قف نشوم د هجران د شب لـه دا چه
« پیر محمد کاکړ »

٦ـ غوز اوپوزه :

در په غوز کښې د مهرویو هسې زیب کا — لـکه بر ښنی په سحا ر کښې ستا ر ه
« مرزا حنـان »
چه الماس دلمندرو زا نگی په غوز کښې — کو ا کب کا په اسمان لر زان حبیب
« میا نعیم متی زی »
چه له غوږ وئي مقصو د مو می لښتی ده — چه له پوزې یې مراد مومی لونـگ د ی
« خوشحال ختـك »
سپینه پو ز ه د ی غوټۍ د زنبق د ه — چه چـاپیر ترې نور گسلونه د گـلدار دی
« خوشحال ختـك »

٧ـ خال :

مخ وته یې گوره چه په مخ لری خـالونه — څه عجب زیبـا د ی لـکه گـل د پیغمبر
« خوشحال ختك »
زه حیران د اعتقاد ورځو په نور خال یم — کـافرخه‌رنـگ‌سجده کـاندي‌په‌محراب کښې
گـل ددیري بـاریـکی په شبنم خوړ شي — نازك زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »
مشکین خـال دي په سرولیو هسي زیب کا — لـکه مهر یـه مخ ن د د ر مر جا نو
« عبدالرحمان مهمند »
لـکه عکس د اسمان چه او به شني کا — زړه مي شین شوستا دشنه‌خال له‌لاجورده
« شمس الدین کاکړ »
چه ز خـال و خط خبر ی یـکښې نه وی — د عشا قو یـکبلار د ا ترا نه نه د ه
« قلندر »
شنه خـالونه چه د پـاسه پر جبین ز د ي — دا زما په زړه دا غونه آ تشین ز دي
« پیر محمد کاکړ »
شینـکی خـال د وروځو منځ د مهر و یا نو — هم محراب دی ، هم منبر دی هم خطیب
« میا نعیم متی زی »

زړه مې ځکه په سل ژبو گفتگوی کړي — چه شانه وهي په زلفو د نگار لاس
«عبدالله پوپلزی»

په لښکر د تورو زلفو يې تالا کړم — خدای دې نه کاندي کمان کفر د چا
«میا نعیم متی زی»

خيال د زلفو د رخسار زما په زړه کښې — زرغونه کړه تر سنبل او سره گلاب
«میا نعیم متی زی»

ځانگې يکښې زړونه د عاشقو سره په ونو — نه چه چيرې کښېږدی سره گلونه په اوربل
«میا نعیم متی زی»

کفرستان د شاه د تورو زلفو گوره — چه په څه ښانې تاوېږي وایمان ته
«خوشحال ختک»

که څوک وايي چه مار کله په کټ خېژي — زه خو ورلی يم په کټ د زلفو مار
«عبدالرحمان مهمند»

که اره لکه شانه شم پرې نه يې ږدم — که د تورو زلفو تار په لاس راکښېوت
«مرزا حنان»

تورې زلفې دې په ليچو باندې زانگي — ښاماران دي د چندنو په ښاخونه
«خوشحال ختک»

دار بل په هر يو تار يې زړونه بند دي — مشاطې ور باندې نور پسې په تارو
«خوشحال ختک»

که د دېدن حج اکبر کوې تلوار راوکه — چه پر سپين مخ باندې د زلفو تور اطلس لرم
«صدیق آخندزاده»

۸- زلفی:

که بل مار چيچلی په لاس یا په پښو کاندی — په زړه خو له لگوی مار د تورو زلفو
«عبدالرحمان مهمند»

رحمان ستا په مخ بې څنمو وهم مين دی — بيهوده وته کښېښنو د اسم په څه
«عبدالرحمان مهمند»

د ك مې د نښه لړ مون په اور شو — زړه مې سمندر ودی پکښې يې کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دی — له بخته خو بې يم چه بخت مې تور شو
«عبدالقادر ختك»

په ليده یې پېچ وتاب شم نه پوهېږم — څه بلا ده د شوخ چشمو په کاکل کښې
تر حلقو د زلفو مخ ئې معلومېږی — که گلاب راته ښکاره شو په سنبل کښې
«مرزا حنان»

زه مين په هغه زلفو په رخسار شوم — چه سنبل ورته خجل دی گلاب هم لا
«پير محمد کاکړ»

خو دیه خو دی يې کله زلفې په مخ زانگی — واده زهر دی چه ځوزي په تور مار کښې
«پير محمد کاکړ»

خیال د زلفو یې د زړه نه جدا کېږي
دې کیږي یو بې ښکته شي تور حجاب
« عبد الله یو یلزی »

۹- خندا:

په بار بار د خندا منت را باندې
چه په ما دې نظر وشو په خندا شوې
«خوشحال خټك»

کله کله په خپل قهر لګیښ مسیږي
لکه څو ګډ په هندو بار کېښ دینداري کا
«شمس الدين كاكړ»

تبسم یې له دښنا مه سره زیب کا
قدر زیات لري ترخه چه شي شراب
« مرزا حنان »

۱۰- لاس:

د احمد د قاتل لاس دی نه یو هینزم
که تر باغ وتلی لاس دی د سرو ګلو
« عبد الرحمان مهمند »

کوم دلبري زړه په سرو منګو لوړ دی
چه لرمون د ویښود کې دی د حنا
« شمس الدين كاكړ »

سره نوکان دی د سرو ګلو په شیر زیب کا
د واړه لاس چه دی رنګ کړی په حنا
«پیر محمد كاكړ»

۱۱- حسن:

ته په دا حسن د ګل غوندې پیدا یې
پو ری مور که ښا پیرۍ یې راوړی
« خوشحال خټك »

زه رحمان د هغه حسن ثنا خوان یم
چه جرګه د عاشقانو وی پر پښنده
«عبدالرحمان مهمند»

ستا د حسن د آفتاب له ګرمه خوپه
لکه ګل په لمن یت تازه شبنم ودم
« شمس الدين كاكړ »

یو یکښې مخې د قندهار د کښلو نشته
کښلی د کشمیر که دلا هو رو د کابل

زره د شمس الدين په حساب سره درې ځای کړ
یو طرف دي ټپک شو بل دي ته بل چار ګل
« شمس الدين كاكړ »

څو بړو نۍ یې دلبرۍ څه په کارنده
لکه ونه بې میوې په ما نو یوره
« عبدالرحمان مهمند »

توری زلفې نښته خالونه سره رخسار
ښځه طوطیان دی سره ګلونو تور ښامار
«یونس»

۱۲- جامه او ګانه:

ارغوانی جامې یې واغوستې رحمانه
بیایې جوړ کړه ستا د قتل اسبابونه
« عبدالرحمان مهمند »

د عقیق د آب په رنګ یې تن معلوم دی
هره ورځ چه جامه واغوندي ګلنار
« مرزا حنان »

نور د شمعې په فانوس کله پټېږي
تاچه واغوستې د خیال جامې سوری
«عبدالرحمن مهمند»

درسته‌دي له‌خپل غريو وا پستم خوشاله　　يودغاړي هارمی د ګلونو مه‌شلوه
« خو شحا ل ختك »

وښې

داهلال دی چه‌ليدل‌شی په‌شفق کښې　　که‌په‌لاس د ګل‌اندامی سپين‌وښی دی
« عبدا لر حما ن مهمند »

۱۳- عيش، اودعشرت‌سامان:

دنيادار کړه چه نه‌وی ښې دلبرې　　اوردې يورې ددنيا په‌ملك ومال‌شی
ارمان دادې چه به زه همېشه نه‌وم　　همېشه به‌سره ګلونه کال په کال‌شی
د ګلونو وخت تېرېږی ساقی! ګرم‌بی　　که دجام په د کولو دې اهمال شی
« خو شحال ختك »

❀ ❀ ❀

ساقی! يورنه شه‌دمېو جام تيار کړه　　عمرهيڅ معطلی نه کوی تلوار کړه
که‌غمخوار غواړې په‌غم اوپه‌اندوه کښې　　ښېښه د که د شرا بو اختيا ر کړه
هغه‌څوك دی‌چه‌تهمت پرې واپه‌نه‌شی　　غوز په‌هيڅا باندې‌مه‌با سه‌خپل کار کړه
« عبدالرحمن مهمند »

❀ ❀ ❀

غنچه‌غټوه‌شراب‌ساقی! بيا به‌ارمان کړې　　عندليب ناری وهی چه‌بهار دروی
« عبدالقادر ختك »

❀ ❀ ❀

ساقی وخت دنوبهاردی شراب راوړه　　دشرابو سره نقل دخولې مل کړه
« خو شحا ل ختك »

رباب

په‌آواز مې‌بی دزړه پرهار ګانه‌شی　　مين ځکه د رباب په زيرو بم يم
« عبدالقادر ختك »

له مزېنه زړه مې نرم اواز څېړی　　ځکه‌خوښ لګه‌رباب په‌زيروبم‌يم
« عبد ا لقا د ر ختك »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وا ی　　رودوسرو دو نقل‌و شر ا ب وا ی
ښې‌ښې محبو بې ښه ښه احباب وای　　خو بی د عمر وخت د شباب وی
« خو شحا ل ختك »

شراب

زما يار په‌خوب ويده دی چه‌ويښ نه‌شی　　په‌پياله کښې ساقی! مې‌تر يوه‌ورو
« عبد القا در ختك »

ګله! ته چه د بلبلی مخ جار با سې　　مګر ستا په‌خيل ښا يست اميدمدام‌دی
نور چه تل د کې پيالې تشوی ښه‌دی　　په‌يوه‌پياله خوشحال ختك بدنام‌دی
« خو شحا ل ختك »

دا ګلګون شراب د کومې میخانې دی　　چه صوفی یې په جرعه سره مدهوش دی
بیا به دا ګلونه نوی میخواری کړه　　د بلبلو په اواز کښې د اسروش دی
« خوشحال ختک »

د رحمان شراب له عشقه　　نه انګور نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

د ګلو نو میو ناوې راسته ناسته　　زنګاری کمیس اغوستی د مینا دی
« عبدالرحمان مهمند »

شپه او ورځ په دا زه مستغرق یم د شرابو　　وینم یکښې هردم د خوبانو انعکاس
« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کېږی　　معطل مه کوه ساقی! په داد و مل شه
« عبدالقادر ختک »

یو نفس دیاد پیاله له لاسه مه ږده　　دا شراب حقیقی نه اری خمار هیڅ
« دولت لوانی »

نن هغه شراب حرام دی　　چه یې سی کسازی له انګوره
« شیخ دولت »

ای ساقی د جام په ور کړه سستی مه کړه　　کاشکې بوهم پاتې نشی هوښیار دریغه
« دولت »

۱۵- بیلتون :

ګیځ رنا د نمر خپره شوه　　زما پر کور د ویر تاره شوه
د بیلتون و رځ تور ه تیاره شوه　　غېږ شونا څا په چه بیلتون راغی
زړه می له دی ویرنی سین دی　　په زړا ژاړم څه ما ورین دی
زرغون له او ښو می سا دین دی　　په نول نولیږم چه تاخون راغی

❀ ❀ ❀

نه به بیایم نه به بیا راشی　　نه به تیاره شپه زما رنا شی
نه به ښه شی را ته بخلا شی　　بیلیږی پېر یې اوس دیوون راغی

❀ ❀ ❀

د ښنبتن یار د ی هیر مو نکړی　　آغلیه مخ چه په یا نه کړي
اور بل دې پر ښو وی وا ته کړي　　په ما د بل اور کړوون راغی
« دا شعر د شیخ تمبن بړ کا کړ دی چه، د ۵۲۵ ه په حدودو کښې ژوندون کاوه »

❀ ❀ ❀

ویر می زړه سوری سوری کړ　　را ته وګوره ملو کې ! !
په بیلتون کښې د ې و باسم　　له خوږ مینه زړ ګی کوګی
را ته وګوره ملو کې !
را ته وګوره ملو کې !

د بلبلتون او رو نه بل دی   هر گړی مې زړ گی سوځی
لبو نی یمه د مینی !   سو ځم زه لکه پیلوځی
راته وگوره ملو کی !
راته وگوره ملو کی !

غوړ ولی دی اور بل دی   اور زما په زړ گی بل دی
زه د بختیار خاوری ایر ی شوم   په اور سوی می گوگل دی
راته وگوره ملو کی !
راته وگوره ملو کی !

❀ ❀ ❀   « قطب الدین بختیار »
« متوفی : ۶۳۳ ه »

جدائی دما په زړه کا هغه چاری   لکه بازی په تارو یا په دراج کا
دوه مین چه په هواد وبلـه بیل شی   خدای یې څه شکل دتش سلام محتاج کا
زما اوښي دگوگل په جوش پیدادی   لکه اور چه له کبابه نم اخراج کا
هر ناوك چه دقضا لـه شسته خېژی   زمانه دخوشحال زړه ورته امـاج کا
« خوشحال خټك »

که دا ستا ستر گي راوجا رباسم ځانته   لـه بنادي په یې نور شا کرم وجهان ته
یوزمان مې که دا ستالیدل نصیب شی   نور به ستر گي پورته نکړم گـلستان ته
طبیبان دخپل دارو درسره کېږدی   تا و یشتلی مینه نه کا و درمان ته
چه په ما باندي تېر ېږی ستا په عشق کښي   خدای دې هسي حال پېښ نه کا مسلمان ته
په فراق دښو یارانو چه ډېر ژاړم   دوانړه ستر گي مې پېغور کا و یاران ته
« خوشحال خټك »

اوس یې درد د فراقت زغملای نشم   لکه نـی یم وهرچاته په فغان کړ
« پیر محمد کاکړ »

دفراق په درد کښې شوق دبوسي څه کړم   خوږ شربت په حال دمر گ د بیمار نښلی
« پیر محمد کاکړ »

مونږ لـه هواده تـنها راغـلی یـو   دبڼ طوطیان یو ، په دام و تلی یو
غمازه ظـلـم را بـانـدي مـکـړه   دښـو یـارانـو فـراق نـتـلـی یـو
« پیر محمد کاکړ »

دسحر چـر گه خوږ شي په کـومی   چه تا نـاري کـړي دلبر مې دروم‌ی
یومـې دلبر ځی بـل رانه زړه وړی   زړه مي یدا وړی چه دلبر نوم‌ی
« اخوند گدا »

دهجران دغم راتله په توره شپه وی   په هـر چاورمـشـه بېـوخـته مېلمـا نه
د فراق اوښکو دصبر تیمم مات کړ   په دریاب کښي نشته انو نځ په تیبانه
« شمس الدین کاکړ »

وخت دنوبهار دی زه جدا لـه خپله یاره   دریغه دریغه دریغه چه بی یاره ځي بهاره!
ژاړی غاړي غرونه په احوال دعاشقانو   سیل دړ اوروندی چه رادرومی له کهساره

اوردخوزو زړودی چه‌دغره په‌ونو بل شو
غواړی چه‌احوال‌دفراق جنودرمعلوم‌شی
نوري ناري نشته خو ناري د بېلتانه دی
رنځ‌مې نه کمېږی په‌زمان زمان‌زیاتېږی
مرګ د رقیبا نو بل ژوندون د حبیبانو
څه‌شو که لادم‌وهی په شماردی دژوندیو
هسې‌خوارو زار‌شوم‌ز خوشحال‌په‌عاشقکښې

سری ددوزی خېژی له نښتره له چیناره
ګوره هغه زانې چه جدائی ځی له قطاره
راشه که بی اوري در باب له هره تاره
زر راځه طبیبه! ګنه مرم د خدای د یاره
خدای‌زو په‌هنګام‌دوصل کېږی دادوه کاره
رنځ چه‌لا دو اشی طمع پر ېکړه له بیماره
خپل دی که پردی دی راته‌نه ګوری له هاره
« خو شحا ل ختك »

چه‌په‌وخت‌د تلورا تلو کاچیغار و نه

دهوا دیاران را یاد زانې‌ا کښر کا
« عبد القا در ختك »

که هر څو د بېلتانه له غمه وا یم
په‌قد کوږ په‌تن ضعیف ګوښه‌ یولی

خپل‌ژوندون‌مې دروغجن کاندي‌چه‌پایم
په مثا ل لکه ا بر و د لر پا یم
« عبد القا در ختك »

له ښکیه وچاوده وخت دصبا شو
راشه‌چه‌ښکل‌دي کړم‌اوس‌به‌بېلېږو

په هر مسجد کښې ا ذ ا ن ادا شو
په ځا ن ز مو نږ ه صبا بـلا شو
« عبد ا لقا در ختك »

مین را یاد شو دا ستا له رنګه
که اشنا نه‌بی داشنا مثال لري

که یو د رنګ کښېنې زما تر څنګه
ځا ر شم قر با ن شم تر تا ملنګه !
« عبد القا در ختك »

وخت د سحر شو پر یوتې تلې
د یار د راغلو وعده شوه تېره

له ښکیه لو ر یـه ر ا و ښتلې
په دېر ښکـتـل مې ستر ګې و تـلې
« عبدالقا در ختك »

د مني وخت ؤ ونې لېـد لې
خواري خسته وې وې‌مې سزایی

یو څو بلبلې چه زړ بـد لې
چه بې ګلو نـو و یا ښـېـد لې
« عبدالقا در ختك »

وړل‌دهجر پرما شرط‌مکړه په‌عشقکښې

ز هر چا خو ړ لی ند ی په شر طو نه
« شمس الدین کا کړ »

دزړه‌وینې‌مې په کومه‌درشتی‌خوري
بېلتانه‌مې‌هډوپوست‌هسې‌وچ کلـکـکړه

هغه شونډي چه په شهدوشکر خوږ شی
دیار لاس مې په وهل دخنجر خوږ شی
« شمس الدین کا کړ »

د هند بـا ر ا نه آ هسته و وره !
د سا یې ګل ؤ په نا ز لو ی شو ی

یار مسافر دی د ر سره یې ژ ړو ره
و تلی نه دی هر ګز له کـو ر ه
« شمس الدین کا کړ »

د هجرا ن له دېره غمه ولي نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږ ی

له دي هسې رنګه ماتمه ولې نه مرم
د د ې د هر له ستمه و لې نه مر م

روهي گلونه (۵۲۵) ب : سردارمحمد ؛ ح محمدعلی خان ؛ ر عبدالغنی ؛ ن رجب علی ؛ ٥ اجرائیه پښتوټولنه تاریخ ۷ - ۱۱ - ۳۲۵ ع

چه په هر سحر زما به ژړا خاندی
له دي هسي صبحدمه ولي نه مرم
چه په لبزه گرمی شا کاندي وگل ته
له دي بيو فا شبنمه ولي نه مرم
« عبدالرحمان مهمند »

زاروخوار عاشق دی چه په شپه د جدائی
درسته شپه بیخو به دامان ستوری شمیری
« خوشحال ختك »

کاغذ

مخ یې سپین ورق خالونه توری په کاغذ
سرو مال په دا عاشقان بلوری په کاغذ
دادی تماماً د محبت کمال طور و نه
یار له جدائی چه یار ژ غوری په کاغذ
ته که نه رادرومې گاهی گاهی په خطیار کره
نیم ملاقات وینم ستا له لوری په کاغذ
مه کوه ناترسه د جفا ستم را باندي
کله کله یاد کره خیل غمخوری په کاغذ
وران به هر گز نه شی کینلی توری له ازله
هرزمانې که سترگې د چا اوری په کاغذ
ستوری د طالع هم له جبینه معلو میږی
څه گوری فالونه د بخت ستوری په کاغذ
مه گوره بې خط قلندره د یار مخ ته
بې توروړ ندېږی چه څوك گوری په کاغذ
« قلندر »

۱٦ — ژړا

که گریوان می د سپوږمی د نمر مشرق شی
زه چه یار په سترگو نه وینم تورتم وی
درحمان خندا په اجر د ژړا ده
تازگی د گل په قدر د شبنم وی
« عبدالرحمان مهمند »

ناخبره یې له حاله شفق بولی
که دوینو په ژړلو کرم اسمان دوب
« عبدالرحمان مهمند »

بې دردان ئې لاس سرخی د شفق بولی
که په وینو کرم برجونه د آسمان دوب
« شمس الدین کاکړ »

زه د شمعې په څیر ژاړم تر صباحه
ته د صبح په شان خاندي له غروره
« شمس الدین کاکړ »

له ژړامی شوه تازه د زړه داغونه
لکه تل چه شبنم اوری پر وښو
خدا دیار په زړه کښی جوروستم نشته
در وی ئې سپی رقیب را ته پرېښو
« شمس الدین کاکړ »

په سحر ژړا دبینی نشانه ده
بلبلانو پري لوولی گواهی ده
که فریاد په زوره نکړم زړه می چوی
که په زوره ناري کړم مه رسوائی ده
« مطیع الله پیر خیل »

هر سحر سترگې د گل له اوښوډکی
په دا باغ کښې ئې ژړلو خندا نشته
« عبدالقادرختك »

۱۷ ـ او ښکي :

څه اثر به زما اوښکي په تا کاندي
لا تازه شي اور په اوښو د کباب
« عبدالرحمان مهمند »

هومره اوښکي مي بهېږي په رخسار
چه غرقاب مي هم گرېوان دی هم کنار
په گرېوان مي تل د اوښو باران وری
نه ور کېږي در حسان د زړه غبار
« عبدالرحمن مهمند »

خدای پیدا کړم لکه اوښکي په ماتم کښي
ځکه برخه مي ژړا شوه له السته
« شمس الدین کاکړ »

یا کوم ستر گي به اوښو دیار مخ ته
ناروا دی په قران وهل خیچن لاس
« مطیع الله پیرخیل »

په نااولی مخ دیدن د ښکلو نشی
چه څو لوند نشی د اوښو په باران مخ
« پیر محمد کاکړ »

له حسرته خپلو اوښکو برسر پوندم
محبت په شان و شکل د حباب کړم
« عبدالله پوپلزی »

دا ورك زړه غواړم په اوښویسي ځغلم
زخمي ښکار په پل د وینو پیدا کېږي
« میرزا حنان »

۱۸ ـ غم :

غم دي هسي غلبه شو په ما باندي
چه مي ځای شی نه د غشه نه د باندي
له ژ گېروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
تل دوچو له کبله سوزی تاندي
زه دستا په غم کښي شمعي غوندي ژاړم
ته زما په غم کښي صبح غوندي خاندي
زړه مي ستا په اوری هسي او بړان دی
لکه زلفي دي په مخ دی او بړاندي
ما دي ستا دانه ښېښو په غم کښي سوي
د دنیا انده ښېښي واړه لکه سپاندي
داد ستور دی چه لوی غم په سری ورشی
نور غمونه ئې همه شی تر پښولاندي
هرچه ما په نصیحت له تا جار باسی
بیا دي ستا په اوری درومي له ماوړاندي
سره لمبه گوره چه څه کا په وچ ډ کی
مخ دیار په رحمان هسي چاري کاندي
« عبدالرحمان مهمند »

هسي زه یمه دیار په غم تازه
لکه وي هره گیاه په نسیم تازه
ستر گي و خورم که نې وچي کړم له نمه
که مي شي په دا ژړا صنم تازه
زه به څه کړم دچا چاري بي دیاره
هر سړی دی پخپل سا په دم تازه
دیار نوی نوی غم زېږوی وصل
رغوی سوی پر هر مر هم تازه
که دي زړه له غمه وچوی دلگیر مه شه
کا تیان کړی په چول قلم تازه
ښایسته یاران گلونه دي رحمانه !
بیلتا نه کړه اکثر مړا وی کم تازه
« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم دبختورو له خاطره
قسمت هسې لهښا دلیو کناره کړم
« عبدالقا در ختك »

تل مطیع الله ځکه سرور په دودنغمې کا
دا مشهور متل دی فریاد غم بر ښا نوی
« مطیع الله پیر خیل »

غم دیار مې په خاطر کښې محکم پیاموند
په کعبه کښېمې صیاد دحرم پیا موند
« پیر محمد کاکړ »

جای نشین وغم ته تل په انتظار کښی
رکالا پا نی بندی یم د انگریز
« عبدالله پوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه
بیر چمن نندی خاطر فراغه
کفن ئې رنګه کړ دزړه په وینو
په ار مان ویست خزان له باغه
« شمس الدین کاکړ »

گوتې چه پرنبض زماز دی هغه پرې سوځی
ځکهمې حیران شوو علاج و ته طبیت
« پیر محمد کاکړ »

۱۹ ــ رقیب :

سپی رقیب ئې کښېنولی دی په مخکښ
هرخوك زدی کوډی په مخکښ دباڼېز
« شمس الدین کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه
گڼه زه څوك اشنائی د زور ورڅوك
بیهنره سپی رقیب هلته څه غوښت
که ویارته رسېدای شوی په هنرڅوك
« شمس الدین کاکړ »

د رقیب وسرته وزی تېزی ناست یم
پرې بر ئې نېزدم که ئې پلار په لاس را کېوت
« مرزا حنان »

مافبول د رقیب ناز کړ ستا دپاره
سوداوزیان پداجهان کښې خوراوورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ــ جفا :

ستادعشق حرفونه تورنه دی گلگون دی
هم په داچه نوشته په جگرخون دی
تش به نه شی هغه خم دعشق له میو
چهئې خاورې د فرها دو دمجنون دی
ددنیا چارې همه واړه فانی دی
داد ستا جورو جفاو لې افزون دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له ندی
چه په سره کفن له مځکې راببرون دی
در جمان دزړه خوناب مگر قبول شو
چه مخونه د دلبرو پرې گلگون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خو بانو چه کوم دوفا طمعه
کتوری غوادم د زانو له قطاره
« قلندر »

نن مې پیاله تورو ستر گو سره جنگه دی
پرلبانو ئې دزړه دوینو رنگه دی
که پر هکری سر په لاس ورلره راشم
لا په دائی باور نشی زړه ئې سنگه دی
« تیمور شاه ابدالی »

ج : بديعي تشبيه ګاني

خوله دې ګل غنچه ده تور ګيسو دې سنبل پاڼې   ښې دي دزر کې سپينه غاړه دې دزانې
شونډې دې ژوندون ښې په سترګو کړې خونه   ژبه دې شکرې ده د نښه په زړه پاڼې
هيڅ پرې نه يو هيښږم دا دې زنه که مڼه ده   خال دې دي په زنه که دانه ده د ممانې
« خوشحال خټک »

کنده ولي د دوا ړو سترګو ستا په طمعه   وهر لور ته مې نيولي کور په کور دي
چه مې خيال د ترکوو ليد و په زړه کښې   دوا ړه کسې مې وزړه و ته نسکور دي
« عبد الرحمان مهمند »

مايه خوا ست وزارې خوله له يا ره غو ښته   ده په ناز لکه غنچه سره و نه غوښته
څه خو حال ز ما تر غوږه د يار ور وړه   چه مدام ځکا پرتا خواب د ناز با لښته
محبوبا پرتا انګ و او ښته په خوب کښې   که هوسئ ده د بهار پر ګلو رغښته
ثمره د بد فرزند ښکنځل د پلار دي   پيدا مشه نا خلف د چا له پښه
« شمس الدين کاکړ »

چه له غنچه د ګلرخ مې اغيار کښېناست   په چشمانو کښې مې ګل عوندې خار کښېناست
« پير محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن رام شو   يا پر تخت د زمرد شهريار کښېناست
« پير محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کا بانديې څه شوه   پر ګلزار وي د بلبلو شر و شور
« پير محمد کاکړ »

کوم يو له دوه ؤښه دی سپين رخسار که چنبيل ګل   کوم يو له دوه ؤښه دی تور ګيسو که سنبل ګل
« پير محمد کاکړ »

پر سينه د ګلبدن ګر بوان پاره شو   د غنچې له چا که رنګ د ګل ښکاره شو
« پير محمد کاکړ »

دا تور خط را غی پر مخ د ګلعذار   که غالب شوه په کشمير باندې کفار
« شمس الدين کاکړ »

چه مې ستا د مينې داغ په خاطر يوړ   زړ غونه به مې لاله شي له تربته
« ميانعيم متي زی »

ميانعيم ناست دی ستا دغاړې اېلونه شماري   يکښې پراته دی هزاران زړونه بلبلي صنم
« ميانعيم متي زی »

ګوتې تورې کړې په باې کړې دا بورې   زه حيران يم ستا د سپينو ګوتو تور ته
« خوا جه محمد بنګښ »

زه دربسې درسته شپه پټ ژاړم لکه شمع   ته صبا خندان لکه ګل واز ګريوان دچاپې
« عليخان خټک »

یون ئې د تندرو ، در بده ئې دی د سرو   پهر کوی به پلمو کښې حمله ئې د سپاره ده
« علیخان خټك »

تما شا چه زه د خپل دا غو نو تل کړ م   هم گلشن هم لاله زار به لاس را کښېوت
« مر زا حنان »

د گلرخ په هوا در ستنه شپه ر فتن کړم   دشبنم په څېر پښې پېلې سر سر تور تم
« شمس الد ین کا کړ »

او ښې در ، ر نگ گهر با ز ده لکه لعل   جنس مې دهر ولې رونق د بازار ته نشته
« مرزا حنان »

د یار خیا ل ته مې خالی کړ د ز ړ ه غو لی   مېلمانه لره تیا ر شی سرای د ستور دی
« مر زا حنان »

چه دې خیال په خا طر را شی مضطرب شم   لکه پېش چه د مفلس کره مهما ن شی
« مر زا حنان »

چه تا و وینم تا ز ه غز ل ا نشا کړ م   پرې بلبلې فریاد کاندی چه گلعذاروی
« خو شحال خټك »

پر خپل ځای با ندې ولاړ یم لکه شمع   ترهزل پورې رفتار کړم لکه شمع
« شمس ا لدین کا کړ »

وخت دی راغی دفدا که فدا کېږی   شمعه بله شوه تازه پتنگه خوځه !
« جمعه بار کزی »

آفرین دې په ولولو توروسنبلو   چه ئې ځای د پاسه وینو په گلو
« خوشحال خټك »

قبیح اوملیح

که یو ځله ئې په سرور باندې کښېنې   رنځ د هجر به شی د فع د بیمار
په مدار مدار به ئې کاږم چه خوځنه شي   دبانو په ستنې ستاد پو نه دي خار
« شمس الدین کا کړ »

دویم باب ــ اخلاق او نصایح

الف : ښه خویونه

۱ ــ اخلاق

که د رنګ خوبي ئې ستایې بوديې نشته
په جهان کښ که باقي ده خو اخلاق دی
« خوشحال ختټک »

په خو یونو کښ ډېر فرق دی
که سړی پر ې خبر دار شي
ځینې هسې خوی آغاز کا
چه خپل هم ځینې و بېزار شي
ځینې هسې خوی آغاز کا
چه پر دی ئې خد متګار شي
که څوک خپل خصلت ښو کا
تر سرو زرو به ډېر و پېدار شي
« خوشحال ختټک »

ثنا د ګل شي له ښکلي به بو به
صفت د مرد شي له نیکه خویه
اهل به نه کا ستا ینه هیڅېري
د ګل له رنګه د مرد له رویه
« عبدالقادر ختټک »

چه ګل همت ئې خوراك لباس وي
په تحقیق هغه ار ذال الناس وي
شرف په خوی دی په دیانت دی
که څوك شریف وي یا څوك کناس وي
« عبدالقادر ختټک »

په ښه خوی د سړي قدر قیمت کېږي
بد خصلت سړی یا دیو دی یا پېري دی
چه ئې علم وهنر نه وي ځنې تښته !
بې هنر سړی که وګورې لاشي دی
« خوشحال ختټک »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږي
په بد خوی باندې خپل واړه شي سوا
« قلندر اپریدی »

که دې رنګ،بو، لطافت واړه د ځان کړل
نور د ګل په خبری یاس یه دستار ګرځه
« فاضل »

د ښه خوی ګټه ده ډېره
له ګڼلو ترانه تېره
هغه څوك چه اخلاقي وي
د هغه نوم به باقي وي
که د چا اخلاق ښه نه وي
د هغه به ژوند ښه نه وي
د اسلام دین دی راغلی
پیغمبر دی پا خېدلی
چه پوره کي ښه اخلاق
او پر ځای کي دا میثاق
په خویو انسان انسان دی
که نه وي خوتش حیوان دی
مکارم انسانیت دی
ر ذائل حیوانیت دی
« عبدالکریم کاکړ »

هر طرف پری سره ځمکه سره پنده شی
په نسب که خان، نواب قاضی قضات وی

لکه کښت لره باران اوباد په کار دی

رب دې مکړه د اخلاقو پله سپکه
بد اخلاق سړی نه ارزی په کنجله
« احمد گل اسلمی »

د عالم تولی په خلق په احسان شی
« خوشحال ختك »

۲ - په ځان باور « او » همت :

چه فلك سره سر باسی
کړه ئې ندی بی حکمته

په همت کښې هغه زه یم
زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال ختك »

په تېرو تورو ور درومی یکسر ننگیان
په له بو باندې ځان ولی پښتنگان!
د کنجکو قدر یو، د در ویل د ی
ننگیالو سره څه ژوی بی ننگیان
ار تگی د زړه دلیل د جنتی د ه
د دوزخ دا ور لایق د ی دلتنگیان
د باد شاه په سلطنت پوري خندا کا
په سپهر و ایرو لړ لی ملنگان!
نور ماهی ئې تار په تار درومی له مخې
ما تو ی لو اې بیړ ی، نهنگان
دهاتی دپاسه سپور ورته پیکه وی
چه د میو پیالې آخلی سر هنگان
څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پرهار ژ اړی پلنگان

« خوشحال ختك »

چه په غوښو ئې روزگار هغه زمری یم
نه چه ولې ئې خوراك هغه منږك یم
که عالم راته کل تاوکاغم مې نشته
په ربښتیا ویل د دهرو پو لیو لك یم
په دانش په شعور نده په همت ده
چه دا هسې سر گردان لکه پښتك یم
هر پښتون چه د مغولو نوکری کا
که د ی زر، د هغو وادو بهترك یم
چه منصب مې د مغل خوړ پو ملك وم
چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته
شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نه مې کار په خاص وعام نه په دیوان دی
نه په درو لاړ د هر یوه مردك یم
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته
نه په فکر د سند نه د دستك یم
هر گیدی به چه له ما سر کوزی غوښته
د هغه د سر یا توره یا کوتك یم
پښتانه لره شړیء اندېږ مې بس دی
نه په فکر د مسندنه د تو شك یم
آزادی ده په ساده سپینه جامه کښ
خلاص دغمه د زر بفت اود میلك یم
د وښو جونگړي هسې راته ښې شوي
وایی ناست په محلونو د آهك یم
که او گره د بتو شته په شړو مبو سپینه
د مغولو پولاو پاتې دهر بری دك یم
چه نیولی مې داهوه دننگ ونام دی
که له خپلو هوده وا ودم کنیزك یم
په بل غشی تویك هیڅ ویشتلی نه یم
که ویشتلی یم خو بیا په خپل تویك یم
چه ښهپر مې بتی خیل وو کند کیرشول
پر وا دار په لندو پرونو دبارك یم
د کریز بڼې مې توښې لکه باز کړي
گمان مه مکړه چه بی پرو ښا پیرك یم
تف په زیره د همه وا ړو بار کو
لا زما په زیره هم که زه بارك یم

که دواړو پښتنو را ته تسلیم دی   زه خو بیا د سبا کی انا خشتك یم
نن خو قام را سره ډېره جفا و کړه   کانده بیا د خدای و حکم و ته ځك یم
که څه حق یا دنیکی یا دوروری شته   و یا داش و ته په طمع د هر یك یم
مهمندی زما د کډی لاس او پښې دی   راضی من دافریدی یو په کو مك یم
ډېر چینی چه تراوش و کا دریاب شی   چه ایده شم اوس خود ایم یو بولك یم
کړ لاني ځړ بنې خو چه پښتانه دی   زه د ننګ په کار دواړو مشترك یم
که مې عمر په شماره تر شپیته تېر دی   لا په کار د سوارۍ لکه از بك یم
د افغان په ننګ مې وتړله توره   ننګیالی دزمانې خوشحال خټك یم
« خوشحال خټك »

❀ ❀ ❀

حواله مې په تیشه د فرهاد شه ده   تر هغه چه نا هموار لکه خا را یم
تر هغه چه سرد جوشی د حنا وینم   خو ش په طور د مك بې دست و پا یم
« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاك په خپل گردن زده   حو صله دې په مثال د لوی دریا کړه
« کاظم خان شیدا »

راته یو دی بحر و بر   که څه سمه وی که غر
په همت به ئې تسخیر کړم   په شا ها نه شا ن و فر
« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاڅه   دون همت اندېښه مه کړه بله بله
« مرزا خان انصاری »

که فلك ئې دزمری په خوله کښې ور کا   خدای دې نه کا چه عارف پکښې غارت شی
« خوشحال خټك »

څه هغه شهباز شه چه دې ځای په سردرو وی   نه لکه د کلی کارغه گرزه غم دښ کړه
« خوشحال خټك »

که ئې ته په منت مومې وائې مه خله   که دچا په باغ کښې بوټی د کیمیا دی
« خوشحال خټك »

سر دې دروم مال دې دروم پت دې نه ځی   د سړ ی د چارې کل خو بې په پت ده
چه یې خدای ور کاو چاشکر د کاندې ندې   په جها ن کښې لو یه بخر ه د همت ده
« خو شحال خټك »

علم تا بیائی په پورته جهل تا بیائی په ښکته   یاعیسی اره وردرو مه یاقا رون ته ځان سپاره
د نباتو حلوا مه خوره چه منت ورسره مل وی   خپل کشکاب د خپل محنت خوره په سر را وړه پښتاره
« خوشحال خټك »

❀ ❀ ❀

هغه ز یست چه د عز ت له مخه نه وی   چه یې کا په هغه زیست پورې هکه پکه یم
اوریې پوری په منصب په نو کری شه   چه تر فهم و تر نظر د مغل کک یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل نام ونګ چه را شم لېونی شم
خبر دار کله په سود او زیان د لکه یم

چه په طمع د او د وز غلی و شست ته !
ګمان مکړه چه هغه نا پوه سمک یم

تر قضا پور ی د هېڅا چا ره نشته !
او کنه تر زاهد ذئب لا زیرك یم

لکه باز په لوی اوی ښکار زما نظر دی
نه چه ګرځی ګونګټ نیسی باد خور ګک یم

« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

که د جام لکه حباب وه نه نیو سیند ته
آفرین د ې په همت شیدا خټکه

« کاظم خان شیدا »

❀ ❀ ❀

په خو غره په غره دباز غوندی پرواز کا
بیا به وا نی د خو شحال خټک پرښته

« خوشحال خټک »

ساقی جام دمیو مه ډیر ډېر ده له لاسه
خو دعقل څه زده وی لا به مست کښی

دې بلند همت کښی پورته پورته در ومی
ښکته ښکته ځی سړی په پست همت کښی

« خوشحال خټک »

چه همت د سړ ی خو قد ر ی هو مر ه
د تمیز به تله هر سړ ی تا له شی

د و لتمن سړ ی هغه بلبلی بو یه
چه له سینه نی جدا د چا واله شی

« خوشحال خټک »

نو ر ه پښتو نخو ا ه په ځا ی میشته د ه
خو یو زه دی زمانی په کښی منصور کړم

که یی درست دهتو زور راته ښکاره کړه
نه به بیا په قوم کښی کښېنم نه به هور کړم

عجب مار می جا ر وتلی تر دوه پښو دی
مګر لوی پادو پیداشی چه یه دور کړم

مست ها تیان خو نی زمری په زنځیر کښېږی
بویه دا چه ځان فلك وته تر بور کړم

په خپل ا ه مې باور شته اثر به و کا !
ر قیبا ن به او ر لړ و نی دتنور کړم

یو دوه سړی مارمی پروت په دوا دو پښو دی
په دیدن یی له نشا طه نه نفور کړم

« خوشحال خټک »

کار به خپله تر دستی لکه حباب کړ ه
چه محتاج دخیاط نه شی پیر هن ته

« کا ظم خان شیدا »

د بیا ښی دباز نصیب شو ی تازه غو ښی
دوچ در بو بېخ نصیب شود سپهر کندي

« مطیع ا لله »

وزی تېږی پروت په خپل پوز کی ښه نې
نه په تخت دبا سه نا ست دبل کره

دمنت پو لا و د ې ز هر شه که نې مومې
د محنت سو ی سکرك د سا ګي سره

« عبد الحمید مهمند »

که د توان رسی به لوی دریاب کښی ګرزه
په بېله کښی د ې زو ا ل وینم نهنګه

عاقبت به ککری ور با ندی کښېږ دي
تر خرا غ چه کېږ و ښی ګرځی پتنګه

هغه یار که په پا لنګ را سره نشته
دا هم شکر چه نې بوی ځی له پا لنګه

دعزې په تیغ نې خوږ ښه نې خوشحا له
مړ نی په روغ صورت نه ځی له جنګه

« خوشحال خټک »

که غوټۍ یې وهي په لاس به در شي
چا وي دا چه په دریاب کښې گوهر نشته
که د جنگ په کار کښې ډېر دي حکمتونه
خو صلاح بهر نشي ز لمیه ظفر نشته
خه عجب باد شاهي لکه خور شید کړم
یکه تنها په جهان گرزم لشکر نشته
د منت دارو که مرم په کار مي نه دی
که علاج لره مي را شي مسیحا هم
« خوشحال خټک »

را شه گوره نامردان بلا و هلې
د بري میدان ډېر پېښ دي لري تېښي زغلي
د آسمان د پاسه گښت ننداره نکاه
کوز د ځمکې د تلې په مېنځ کښې هلې
مړ هغه چه یې نوم نه یې نښان شته
تل تر تله په ژوندون پاتې شا غلې
خوك په خپل پښې کړل کا د اغزي و
چا په خپل پښې گډو نه دي کړلي
پسینه کړنه هو مړه فانیده نکا
چه په وخت کړنه و کا پر آ خلي
چه محنت په ځان قبول کا راحت موی
رنج و گنج سره دا دواړه دي تړلي
« خوشحال خټک »

بنسیاد د چارې په مصلحت دی
بیا د مړدانو په ښه همت دی
چه سره یو شي دا دواړه نو که
واړه دولت دی حرمت عزت دی
« خوشحال خټک »

مړدان هغه دي چه همتناك کښوي
دننگيکي په کار کښې چست و چالاك وي
کار چه آغاز کا انجام ئي فرض گڼي
په زړه هم پاك وي په خوله هم پاكوي
« خوشحال خټک »

چه په خپل دخپلو وینو سر خرو گرزم
خه منت به دد و نانو د دنیار کړم
چه په وازه خوله مونده شي مه یې وینم
که صدف غوندي حاصل در شهوار کړم
« عبدالقادر »

که دمځکی غوندي کوز په تواضع یم
په همت تر واړه پاس لکه آسمان یم
« عبدالقادر »

چه همت دي دتپوس دی ځان بازمکړه
ځان په رسم د جانباز و جان باز مکړه
« عبدالقادر »

هر سړی په موافق دخپل همت نظر ارینه
په وړو چارو هیڅ کله کاته نکاندي لوی چاري
« عبدالقادر »

مړدان هغه دي چه همتناك وي
په هره چار کښې چست و چالاك وي
چه غم پسرې را شي پروا دغم نه کا
خوازه له هر چا په زیست وژواك وي
« خوشحال خټک »

چه په شان د آفتاب ندی گرم رو یه
ستا په سر کې په سایه دهما خوښ یم
« کاظم خان شیدا »

چه همت مي نه کا ډېر به هسکو او
لکه موج نکړمه بیم له پر بو تلو
سوال مي خوی له در افشانه ابر ندی
صدف ورانه خپله خوله کړه په غوښتلو
د آفتاب به کمند نه خېژم آسمان ته
به زړم بار لکه شبنم پر دوش د گلو
« کاظم خان شیدا »

۳ ـ امید :

د شپې خېښتن دې سحر ته گوري
هيڅوك دې طمع امید پرې نه کا

له مقصوده نا امید مشه یکلخته

دادستور دی چه شپه و لوېږی په ځکه

په ژوندون به لکه شمع دا سرد نه شم

هر گره گره کشا لری نیکبخته

٤ عزم او توکل :

دهوشیارو نادان هومره تفاوت دی
که پهماباندې خرځ خوری پروایی نکړم

نهرسی ترپاره هرچه دبری اندېښنې کا

هغه باغ چه تل ما واده دبلبلو
دزړه راز و چاته ووایم حیران یم
توکلت علی‌الله و ینا یو ه ده

پهپرېشانو اندېښنوخاطر پرېشان‌شي

۵ ـ جد وجهد :

پهطلب کښ دې ستی وینم درویشه
نعمتونه رنگارنگ‌دی پهراوری
خوطلب هومره موبدل دی پهدادور
د عملو خوازه کله هغه مومی !

غشی چه ډېر ولی شهتیر انداز شی
کار د محنت دی د مشقت دی

هرمرغهچهدبل غوښی خوری مرداردی
دذړې په خیر دلمر په طالب گرځه
کار په تش لستونی‌نشی بې‌دلاسه
چه‌تقوی د یانت نلری رحما نه

گوندې پېرې و خېژی د صبا ستوری
باران پسه تېر و کېښتو نو اوری
« خوشحال خټك »

خدای پهځمکه کامرغونه د هوا پیښی
« عبدالحمید مهمند »

پسه شتاب ور پسې صبحدم را ځی
« عبدالحمید مهمند »

چه تر مرگ پورې زما جانگزاری ده
« کاظم خان شیدا »

نا امید له خدایه غو تـه جیین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

خودځمکې د آسمان پهمینځ‌کښ وت‌دی
دهر هر کله دانا سره په نبت دی
«خوشحال خټك

نورې کیسې پرېږده‌دعشق‌په‌تو کل‌هسې
«خوشحال خټك»

اوس په ده کښ د بلبلو آواز نشته
پههر اوری چه نظر کړم همراز نشته
د خوشحال دزمانې سره ساز نشته
«خوشحال خټك»

جمعیت مومی خاطر له توکله
«عبدالقادر خټك»

چه و نلی یی ددې خونې له ویشه
په غښتونی با نهې نده جفا پیښه
بلکه لا تر طلب بخره مومی بېشه
چه حذر کا د مچی له بده نیشه
« خوشحال خټك»

چهمشق دخط کړی وخط تهسازشی
ودو ورو پههرهر هنر ممتا ز شی
«خوشحال خټك»

ځان حلال کړه لکهزانه شاهین‌مشه
لکه تیښزه هسی پروت پهزمین مشه
لاس‌پهتوره کړه‌بې‌لاسه آستین‌مشه
د دې هسې هم‌نشینو نشین مشه
«عبدالرحمان‌مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه زړه ی خپلی منګولی نه کا کښلی
مرجونړا درو مرجان هله ولجه کا
عاشقان چه ترسر تېر شی هله ښکار کا
بازچه والوزی له جالې هله ګوری
چه داور بخری یاد سره رفیق شی
چه سیلاب دغره دسره نه روان شی

هومره نه وی شربې غوښې ورته ملې
چه قبول کاندی د بحر خوږی چلی
دابرو پستې خولې لکه بجلې
د کبکانو ښایسته ستر ګی ګجلې
بیا هاله کا په ملکو نو لمبې بلې
بیاهاله بیایی په مخ د بری خځلې
«خوشحال خټک»

* * *

په تحصیل پسې یې څکه کوښښ بویه

خپل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله
«خوشحال خټک»

چه توده ترخه قبول لکه دریاب کا
چه لمبه یې د آتش کړه په څان تېره
د کمال کسب پسا په دسعا دت ده
نه هم زړه مراد وغواړه له عمله

هم هغه د قیمتی د ر و مآب شه
له هغه پسه د ګلا بو ګل ګلاب شه
هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
چه په علم یې عمل وکړ کامیاب شه
«خوشحال خټک»

ښادی عمغونډی آسانه موندنه شی

سور په خپلو وینو لعل د بدخشان دی
«عبدالرحمان مهمند»

زرندوهله څه حاصل کاندې چه ګرزی

یو زمان قراری مکړه له طلبه
«عبدالقادر خټک»

له آزاره چا بازار موندلی ندی
تلوار مکړه په خپل وار به برخه در شی
په قصور مطلب موند نه شی پسې پاسه

له انګاره چا ګلزار موندلی ندی
بی له واره چا خپل وار موندلی ندی
له ګفتاره چا کردار موندلی ندی
«مطیع الله پیرخیل»

کار کوه کار په کار هم کار دی
عقل څه بل دی خبری نور څه دی

ناوان په څان باندې خالی ګفتار دی
ګو تره ګو نګه طوطا طرار دی
«عبدالقادر خټک»

لکه عامل شوه د خا ورو لاندې
اوس په خبره بړول و بل دی

عمل هم ورک شو په مځکه باندې
دا بیت بازی دی عالم یې کاندې
«عبدالقادر خټک»

کله به لا درومی له ملای دسحر خوبه

خوب بیغمه نه کا چه په مخکښ یې منزل دی
عبدالقادر خټک»

چه منت په څان قبول کا نو راحت شی

چه عارف د مصیبت شی عافیت شی
«خوشحال خټک»

٦ ــ صبر او استقلال :

غشی چه دېر ولی ښه تېر انداز شی
کار د محنت دی د مشقت دی

چه مشق دخط کړی و خط ته ساز شی
ورو ، ورو ، په هر هر هنر ممتاز شی
« خوشحال خټک »

مړ تېښتي د هر چا نندی سره سمې — دخرد بار د فیل په شا باندې متقال دی
ته چه لافې د مردانو د میدان کړې — په میدان دی کوم راوړی استقلال دی
که همه خلق یې سنز شه پخندانه — بیچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دی
« خوشحال ختك »

د مرد چه صبر چه استقلال نه دی — چه غم پرې راشي پکښې خوشحال نه دی
مرد ی یې هیڅ ده و زما په بوهه — که یې په جاه ودولت څوك سیال نه وی
« خوشحال ختك »

اضطراب به دي خلاص نه کاله غمه — مستقل و ر ته په صبر و تحمل شه
« عبدالقادر ختك »

په تاسکه را شي خاد نه لو یه — تېښته تسلیم صبر نه بوه
ته به یې دفع په صبر و کړې — نه په لښکر و په زر او زور یه
« خوشحال ختك »

صبر و نیسه په غمکښې که مراد غواړې — هیچا کړې دغه کار په شتاب ندی
« عبدالرحمن مهمند »

ای حنیانه صبر وکړه مراد به مومې — د فلك زر نده په وارده پس و پېش
« مرزا حنن »

خلاص به نه شي سرکشان له گوشمالي — چه فلك په جهان شته دی تلوار مکړه
« کاظم خان شیدا »

دانا یې مه گڼه چه صبر نه لري — چه صبر نه لري حکمت به څه لري
سړی د صبر به کار کښې و زمینه ! — چه صبر ناك وی هر څه به ښه لري
«خوشحال ختك»

صبر ناکو سره جور فلك نه کا — د فلك جور د چا چه سبکسار و
« خوشحال ختك »

ژوندی که گرځي خان یې ژوندی دی — تور زن د سر به وینو لږ لی دی
چه صبر نه لري ظفر به نه مومي — ظفر له صبر ه سره تړ لی دی
« خوشحال ختك »

شورش مکړه د گردون له کشمکشه — اومه کلکه کا مرغی له اضطرا به
« اشرف خان هجری »

۷ــ د وخت اهمیت :

دوباره دې راتله نشته په دنیا — نن دې وار دی که دروغ کړی که رښتیا
هرچار چه تر وخت تېره شي عنقاشي — عنقا نه نېلي په دام کښې د هیچا
تر وخت تېری او به بېرته نه جار وزي — نه جار وزي تېر ساعت به بېرته بیا
تېر ساعت په مثال مړی د لحد دی — مړی چاری ژوندی کړی په ژړا
هره نېغه چه صحیح گڼه به زړه کښې — په غرور به هغه نېغه کړې ی خطا
په عمل د نیکو بدو فهم و کړه — چه به دا کښې دې بهبود دی که بهدا
« عبدالرحمان مهمند »

چه بې وخته ارمان کا به وخت ویده وي

که د ېره سعیه کوښښ کړي څه شي
که هر څو مېچ په ټېږي ملاچ کا

آبشاره ! ولې دا هسې ژاړې !
که تل فریاد کړې به کاڼي سوروهې !

کړل دې ویل دې دواړه اوان لري
چه کار د نن ورځې پرېږدې صبا ته

۸ - زړه

شه سړی پردی به دلاسا به نیکۍ خپل کا

یو زړه د خوشحال ندی چه جهان یکښې ایده شي

دواړه ستونکه لکه تن دی
زړه یې چون او بیچکو دی

خو دې زړه خاندي خوله دې خندا کا
مدار دهري چارې په زړه دی

د ناز کدا او اطوار مشکل دی
... هم بې نښته گنډل یې هم لا

منبرو سوځه په اور کښې شراب وڅښه

که هزار ځله تقوي پرهېزگاري کړې

قلب د مومن گوره ملقب په عرش الله دی

چه د زړه تو ونو دنیا نخلو ... پروا وي

و گوره واده کاروته خپل کا
څوک که چه آرام گټي د ښکو نام گټي

د هغه عالمو ژړي د و ښکو دي
«عبدالرحمان مهمند»
په وخت چه نکړې بې وخته څه شي
په ژانگي چه کښېوزي بوري هاله شي
«عبدالقادر ختك»
له چا فریاد کړې خوك یسې غواړي
بیاته را نشي او به نجه لاړې
«عبدالقادر ختك»
چه وخت یې تېر شي افسوس ارمان لري
هوښیار به نه وي دا خوی نادان لري
«خوشحال ختك»

کومه شاغلیاده چه خوك بد کا زړه دیار خپل
«خوشحال ختك»
دهرچا زړه مرآت دی صفائی وراره بویه
«خوشحال ختك»
کار د تن جوړ وي زړه
خوك دا غوښه کړي زړه
«خوشحال ختك»
چه زړه دې ژاړي سترگې ژړا کا
زړه دې مفتي دی هره فتوي کا
«خوشحال ختك»
په دا به پوه شي هر چه عاقل دی
که زخمي شوی د مینا دل دی
«کاظم خان شیدا»
در ته وایم خود زړونو آزار مکړه
«عبدالرحیم هوتك»
شه دې نشته چه مدام دل آزاري کړي
«عبدالرحیم هوتك»
زار زار جوړ چه د زړه په بازار بلوسي
«دالپوري حافظ»
ترو که زړه د سړي یوسي څه ېکار
«عبدالرحمن مهمند»
مردان هغه دی چه کار د بل کا
د خوږو زړو نو دارو به تل کا
«خوشحال ختك»

نه سره سم دی و اده مړو نه ؛   نه سره سم دی دهر چا زړو نه
زړه هم هغه ګڼه چه اکـه غرشی   کـه بـا ندي راشی هزار غمونه
«خوشحال ختک»

مرهم پـه زړه‌ږده پـه‌پر هـارونـه   دا نیا بـه ګـل کړی نـادان خارونـه»
پـه هره سوړه لاسونـه مـه منده   پـکښ بـه خوب کـا خونی مـارونـه
« خوشحال ختک »

زړه دی دهر چا سره صفا وی   پـه‌چـا ګرم مـه‌شه کـه‌دي رضـاوی
کـه‌څو کـڅ نـاحقه اتا پرخاش کـا   ا ند وه ئې مـکـړه ظفر بـه ستاوی
«خوشحال ختک»

پـه‌بدن کښې دزړه اهمیت

زړه په مثل د پـا د شـاه دی   هـر انـدام د ده سپـا دی
ټول د ده فـر مـان برداردی   دی پـا دار دوی خد متګـار دی
کل اعضـا یې مسخر دی   د ده حـکـم تـه مضطر دی
په فرمـان یې خـولـه ویل کړی   لاس نیول ، ستـر ګې کتل کړی
په بدن کښې ګـو شت پـاره ده   چه ګـو چنو تې یې جـڼـه ده
چه وی راست شی راست بدن شی   چه فـاسد شی فـاسد تن شـی
پس چه شو صلاح فسـاد   تمـا مې پـه زړه بنـیاد
تـه مدام اصلاح درزړه کړه   پـه هیڅ و خت غفلت مـکړه
زړه پـه مثل ګـنجینه ده   د ګـو هر و خزینه ده
ډیر پـکښې دی جو اهر   قیمتی نـفـیـس نـادر
اول عقل ښـه ګـو هر دی   د جمله نعمتو سـر دی
بل ګو هر یې معرفت دی   زیـات تر نورو په قیمت دی
نور علمو نـه حـکـمتو نه   واړه دی اوی نعمتو نـه
چه زړه هسې خزانـه ده   د ګو هر و ګنجینه ده
پس لازم یې ده ساتنه   لـه جمله ؤ غلو ر هز نـه
چه دښمن یې تـا لا نه کـا   جو اهر یې یغمـا نه کـا
«حبیب الله کـاکړ»

چه‌غرقاب‌شی نورهڅ ګـان پـه‌نم‌دزړه   نورخراب شی خا نمان پـه دزړه
عبث‌وای غم دزړه وبو الهوس تـه   څه‌پوهېږی هلـکـان پـه غم دزړه
په بل مخ باندې سوا د یا ر له مخه   مـا تړلی دی چشمان محکم دزړه
چه‌یې عرش او کرسی لاندې‌تر‌قدم‌دی   بالا تردی هسې شان قدم دزړه
دخلیل له کـعبې ۱۰ کـعبه ده اوچه   که‌آباد کـاڅوك ویران‌حرم دزړه
که‌نور خلق قدمونه ږدی په مځکه   مادی ایښی په آسمان قدم دزړه
دامـکـان‌چه‌دآسمان مځکی‌ترمیان‌دی   یو خلوت دی دامـکـان سلم دزړه
زه مرهم دزړه له‌چـا غواړم بی‌یاره   چه کړی نشی طبیبان مرهم دزړه
صورتی همدان ډیر دی په دنیا کښې   ولې نه مومی رحمان همدم دزړه
«عبدالرحمن مهمند»

همیشه په ځای د شکر شکایت کړي! منکر پېژي په عطا د سبحان و اې!
د ربتیني خدای د هري چري توان دی په د ېر توان کښې خپل ځان بولي نا توان ولي!
زړه د نفس په پیروی در خته لاړو د خبیث په لاس دي ور کړو قرآن ولې!
« رحمان »

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره! خو یو مکړه آ زرده د مسلمان زړه
«عبدالقادر»

مرده دل دي له قتره زړه بیرون کا یو ساعت په کور کښې نه پرېږدی خوګېړی
جمعیت چه لدنیا ید نیا غوا ړی هغه غړی په معنا د شګو بړی
«عبدالقادر»

هرڅوك چه یو کار زړه څوله خپل دواړه دو یم په نیت شی ثابت له واره
که کمی ورغی په دین د نیا کښې تاوان یې واړه وزما په غاړه
«عبدالقادر»

هغه چه ستادی چه یی سائل نکړي ویره مې کېږی چه یې دبل نکړي
که دادې خوی دی دادې خصلت دی خپل به پردی کړي پردی په خپل نکړي
«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا نه کېږی نه کړه د عا ګټه د عا قبلېږی
ازار د هیچا د ا خستو نه دي سپړی د خو ز و زړو نو لګېږی
« خوشحال ختك »

اتو مه ګنج دزړه په ویرانه کښې پر وا نلرم د شهر پـه عسس
«شمس الدین کاکړ»

زړه ولاړ شو اوښی یو وار بیا ولاړ نی لکه چیر ته لښکر دروی د سلطان دوست
« مرزا حنان »

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دی بیا مشکل دی ر غول د شکسته ؤ
« خواجه محمد بنګښی »

چه بهتر تر در ګوهر دی هغه زړه دی چه پراخ تر هر کشو ر دی هغه زړه دی
مکرم په مخلو قاتو کښې انسان دی په انسان کښې چه بهتر دی هغه زړه دی
کم یې مه بو له بېحده مشرف دی چه د خدای باندې نظر دی هغه زړه دی
دمکې حج خو موقوف په یوه وخت دی چه مد ام حج اکبر دی هغه زړه دی
که هر څو یې صفت وکړم څه به وکړم چه تر حد صفت بهر دی هغه زړه دی
د زړه شان څو یو بیحد عالی شان دی چه تر دېر خوبو خوبتر دی هغه زړه دی
سرچشمه د معرفت د لوی در باب دی چه محل د در ګوهر دی هغه زړه دی
څه سیالی به نیشکر ور سره کاندې چه شیرین تر نیشکر دی هغه زړه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د خولې په وبل حکم دقاضی دی
چه ظاهر وباطن دواړه یې رو ښان دی
هیڅ اشیا یې لـه فتره بیرو ن نـه دی
زه نبی به یې ښن ڪم هنر بیـا ن کړم

چه معقول دخدای په در دی هغه زده دی
چه دا همسې بلند لمر دی هغه زده دی
چه د درست جهان دفتر دی هغه زده دی
چه منبع د هر هنر دی هغه زده دی
« عبدالنبی »

دلجو ئـی به دې تمام وګړی و کړی

ڪـه ته هم د د لجو ئی په جستجو ی شـی
« قلندر »

داپند له مانه په زده کښې یاد کړه
زړو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .

خو دې لاس د سې مر و ت د اد ڪـړه
آز اد بنده ڪړ ه بند ه آز ا د ڪـړه
« عبدالقادر خټک »

۹ ــ ژبه

نولا دې تو ره وی که اوږه تبه !
دهر یې بلا به د ر خخه وا و ړ ی

تر دا لابه ده بد ګـو یه ژ به !
ژبه که بده کـړ ې د پند طا لبه !
« خوشحال خټک »

بهواك چه نه لری په کـام کښې ژبه
په بده ژبه ځا ن ځی جهـا ن ځی

که ګـنګـك شی ښه دی په لویه تبه
ایمـا ن لا هم ځی و ا وره طا لبه !
« خوشحال خټک »

خوږه مری ده کـه خو ږه ژ به !
هنر هم دادی کـه دا هـنر لـري

چه خوږه یې خپل کـړی زما صاحبه
چـار به دې تل وی تر سیـا ل غا لبه .
« خوشحال خټک »

که هر څو نېـر یې تـر صحبتو نه
لا به یې ژ بـه ښـر فهم و کـړ ی

عـلـم اد ب لـر ي فصا حتـو نـه
د ژ بې د ښـر د ی قـبـا حتـو نـه
« خوشحال خټک »

ژبه عـا دت ڪـړه په ښه و یلـو
کـه یې عـادت کړې په بد ګـوئـی

چه دې عـا د ت شـی هغه تـر تلو
مخ به دې تور کـا تر پر د و خپلو
« خوشحال خټک »

په مر هم دخوشامند سره روغ مشه

هغه زړه چه پکښې تیغ دژبان کښېنی
« پیر محمد کـا کړ »

په مجلس کښې دمهرویو ځکه زاړی

شمعې هم ځکـا ره کو له بله ژ به
« عبدالله یوسفزی »

هر سـړی چه شی ګـویا لکـه قلم

سر به یې شی له تن جـدا لکـه قلم
« عبدالله یوسفزی »

درست عالم په داخبره خبردار دی

چه بلبله خپلې ژ بې په قفس ڪړه
« خوشحال خټک »

سلامت کاروان به تېر کړی له رهزنه   که جرس رنګه نکړي په غوغا ژبه

«ملاجمعه»

که تازی ژبه هر ګوره ښه ده   فارسی هم ډېره په خوند خوږه ده
چا یې پلو دجمال وانه خیست   پښتو لاهسې بکره پرته ده

«خوشحال ختک»

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده   صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې څیر کړ ښه ډېري خبر شوم   جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده

«خوشحال ختک»

جنګ د هاتی او مزری آسان دی   د خپلې ژبې آفت لا ګران دی
چه خپله ژبه یې په خپل فرمان کړه   هم یې رستم ګڼه هم لا لقمان دی

«خوشحال ختک»

که څوك نیکان دی که څوك بدان دی   په دا دنیا کښې چه په هر شان دی
مه یې ستاینه کړه مه یې غندنه   ته به یې څه کړې چه دخپل ځان دی

«خوشحال ختک»

د هوښیارو ژبه په وی په زړه کښې   راز به نه وایی اشنا و نا آشنا ته
لنږ او ډېر ویل به نکاندې بی ځایه   هیڅ باطل ویل به نه وایی و چاته

«خوشحال ختک»

ژبه عادت کړه په ښو خبرو   خبري ښې دی ښه تر شکرو
دخوند مثال یې شکری وایم   قدري ډېر دی تر مرغلرو

«عبدالقادر»

لکه وړی له میدان ګوی داخه ژبه   نه یې شي وړ دای په تېره کړی شمشیر ګوره

«عبدالحمید مهمند»

که دین دنیا غواړې پرده پوشی کړه   فتنې له خولې پاڅې نو خاموشی کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې   بېخوده پر یوزه باده نوشی کړه

«خوشحال ختک»

سخی یې مه ګڼه چه نفن بې خوار نه وی   پاتوري مه بوله چه پري پرهار نه وی
که دانشمند وی تفسیر په یاد لولی   چه ډېر ویل کا دی به هوښیار نه وی

«خوشحال ختک»

ښې خبري در ګوهر خاموشی مهر   دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم زدی

«عبدالقادر ختک»

د میرو میره دخانو خانه   د جهانیانو جان او جهانه
دا رنګ لویی به هاله روزی کړی   که وي نیکنیته او نیك زبانه

«عبدالقادر ختک»

(c) ketabton.com: The Digital Library

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری   سیلاب تش لاس دی سینه امن پرلری
دسیلاب ګټه د کانړو ډکه ده   بحر په ګېډه کښې قیمتي در لری

«عبدالقادر خټک»

لهخامی جوش وخروش خېژی لهدې ګه   دی له خپلې پختګۍ پختګان چپ
په ابو بهدې ډیوه شی دمراد پله   کهصدفغوندې پهصبر کړي دهان چپ
چه دانه پهخاورو پټه شی خوشهشی   په ګو ګل دننه وساته ارمان چپ
دبلبلو ناري ښې نهدی پر ګلو   چه پهسر ولمبو کښې سوځی پتنګان چپ
لکه کاه او کهربا چه سره بولی   هسې پټهخوله بلل کاندې یاران چپ

«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کوه عبدالحمیده!   کهپه ژبه اویزان شي لکه صبح

«عبدالحمید مهمند»

تماشا دزمانې کوه عظیمه !   مه له خولې نهځه وباسه مهځه وایه

«عبدالعظیم رانیزی»

صافدلان له ګفتګو په خفه کېږی   شی نفس دآئینی پرمخ غبار سخت

«مرزا حنان»

۱۰ اخلاص:

ګوره څه بلند مقام دی د اخلاص   چه جهان واړه غلام دی داخلاص
کهله ځمکې نه اسمان تهځاته ګران دی   د اسفر په یوه ګام دی داخلاص
چه خبر کا مخلصان له علم غیبه   داهمه واړه الهام دی د اخلاص
در واج د رسم عمر مدام نه وی   لکه عمر چه مدام دی داخلاص
بې اخلاصه حلاوت د اسلام نشته   که اسلام دی خو اسلام دی داخلاص
څهعجب دی کهمستانوی تری چاپېره   هرساقی څخه چه جام دی د اخلاص
څه عجب دی که همای په دام نښلی   هر صیاد څخه چه دام دی د اخلاص
درحمان کلام په داسبب شیرین دی   چه یې هر کلام کلام دی د اخلاص

« عبدالرحمان مهمند »

هرباغی بوزې بنده کاندې اخلاص   هر بې شرم شرمنده کاندې اخلاص
آب وتاب یې عالمګیر لکه افتاب شی   هرجبین چه تابنده کاندې اخلاص
هیڅ پروایی دحیوان په اوبو نهشی   هغه ژوی چه زنده کاندې اخلاص
هیڅ مقراض یې غوځولی په خوله نهشی   هرپیوند چه پائنده کاندې اخلاص
هغه کار چه سحر ګر کاندې پهسحر   ترهغه یې څوچنده کاندې اخلاص
سمدلاسه زوړ کافر دلو کاا و   واسلام ته خواهنده کاندې اخلاص
دنفاق له اهله ځان ژغوره حمیده !   پهلباس بهدې ګنده کاندې اخلاص

« عبدالحمید مهمند »

هرباغی او هر سرشوخه هر بی شرمه   همه واړه شکسته کاندي اخلاص
په نیکنوم به عالمګیر لکه افتاب شی   مغه څوك چه همیشه کاندي اخلاص
دنفاق دشپې تیاره به رڼاورخ کا   چه سحرغوندي خنده کاندي اخلاص
که بې پښولره راتقی ملامت یم   که انسان له درنده کاندي اخلاص

« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ــ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه راز یه   هوښیار په څه یې و ماته وایه !
هرچه هوښیار دی هنر یې دادی   خبره نه کا چاته بې ځایه

« خوشحال ختک »

دباد شاهانو به راز خبرمه شه   که یې ري خبر شي ځان ته غاورمه شه
رازیې دزړه په صندوق کښې وساته   په ښکا رول یې چاته لړ برمه شه

« خوشحال ختک »

که چاته و کړي دزړه خبره   تا کبد یې ري و کړي چه وبې نغره
که دی خپل ځوی وی ګمان پرې مکړه   چه به یې نه کا چاته ظاهره

« خوشحال ختک »

که بېځایه زر کې نه وښکی آواز   نه صبا د ځنې خبرو ، نه شهباز
سکه لیه دي خبرې هسې معلومېږی   چه خپل صوت دی هر سړی لره غماز
دمنصور وحال ته ګوره حال ئې څه شو   خدای دي فاش دهیچا نه کاندي یټ راز
دربغه دربغه که وروستې عقل دومې وای   دانجام خبري نه شی په آغاز
چه منکر پرې اعتراض کولی نه ئی   دا دشعر دی رحمانه ! که اعجاز

«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایوښتې دیار له حقیقته   څوك دیار خبري کاندي واغیار ته

«عبدالرحمان مهمند»

خاص خاوت دښکایو عام په وخت دخطشی   کم فوت سړی له هرچا سره راز کا

« عبدالحمید مهمند »

ځای به ځای په ستا دمال حساب کاوه شی   خپل اسباب د کاله مه ښیه مزدورته

«عبدالعظیم رانړیزی»

هوښیار به هر کله زمانه سازوی   په دانائی به یې د کار اغاز وی
نادان به هیچېری په داخبر نه وی   په هرهر کار به بې بېځایه راز وی

« خوشحال ختك »

زړه بېځایه مه را باسه و بازار ته   وایه نشی په کوڅو دخلوت راز

«عبدالله یوسفزی»

منصوز راز ظاهراوه سوئی ته وخوت   د خلا خبري کله په ملا شی ؟

« دالپوری حافظ »

۱۲– زر:

اوس پەدا دور ماولیدل خوازەدی
نورو چار وو تە څە ګوري دا ګورە
څکەڅەچە د آسمان ښایست پەزردی
شاهزاده بی زرو ګوښی تنها ګرځی
زور،قوت،حرمت هوري درومی چەزروی
هرمراد چەدسړی وی پە دنیا کښي

تر پدر تر برا در تر پسر زر
چە صاحب دمسلمان کا کافر زر
ستوری زردی آفتاب زردی قمر زر
دهندو سره روان کا لښکر زر
دپادشاه پەسر خوك کښېږدی افسر زر
دطلب پە وخت یی ور کا در بر زر
«خوشحال ختك»

پە خالی کیسه بە نرسی تر کامه

څه حاصل کە بوعلی شی پە قصو!
«خوشحال ختك»

کەهرڅومشکل کاروته درتەپیش شی
ماچە وایده خوازه دی پە دنیا کښي

فکرمەکړە چەآسمان بە پە زر نشی
خوسړی دې یی پە مینه کا فرنشی
« خوشحال ختك »

کەپتهوی پەاوریخ کښي هم ترمیاشتی امرتیری کا

همەعالم خبردی چەزر ښەدی لەدرمە
« خوشحال ختك»

زردیچە زبرمە دننګ وشرم کا
دېر ګران کاروتەپە زر آسان شی

صحبت د هرچا و بله ګرم کا
زرپەفولاد کښېږدی فولادهم نرم کا
«خوشحال ختك»

زردي هرچاته اعجاز معلوم کا
وینځه میرمن کا خادم مخدوم کا

معدوم موجود کا موجود معدوم کا
زرپەسندان کښېږدی سندان هم موم کا
«خوشحال ختك»

بادشاهان ښەدی پەځوانو زر ښندی
زرسردا دواړه تو ګو دېر ګران دی

ځوانان پري ښه کا چەورتەسر ښندی
یویوی و ښندی نەیی هریو ښندی
« خوشحال ختك »

زرپه بده ورځ پە کار وی
دزر دار بلا پـه زرو
چە سپروی ګذار پـه سپر شی

هوښیار څکـه ساتی زر
د نا دار بـلا پـه سر
چه سپـر نـه وی لاس شی سپر
«خوشحال ختك»

چاومـاته نصیحت کړ چه زرښه دی
چەپه کور کښي خزانې لري دزرو
هربادشاه چه خزانه ور څخه نەوی
هرسړیچه پەنام لوی پەدولت کم وی
پەمثال یی دهغې مرغۍ مثال کړه
ګوره مادهغه خرنګه ځواب ور کړ
ماوې مرد لره خونام بویه نادانه

تو اول بەکا دزرو چه خبر دی
هغه کس کەیك تنهادی زورور دی
عاقبت ورڅخه تـار پتـار لیندکردی
پەمعنا بدر نـګه ښځه سپین خادردی
چەسینه یی کشاده تن یی لاغردی
پري‌بەبوەشی هرسړیچەدا نشوردی
نه دزرو تولول چه بد هنر دی

که هندوخخه انبار انبار مهران وی   په‌مهرانو به ښه نه شی مختصر دی
که په‌خره باندې دزروصندق بار کړی   خر به‌هیڅ پداښه نشی خر خوخردی
چه‌هنر یی دلویی ویئویه لاس کښې   دهغه وجود پارس شو واده زردی

«خوشحال ختـك»

ځکه‌نوم یی دزهب وربانديې کېښود   چه‌دباد غوندې هردم کا گذرزر

«عبدالقادر»

که زده سخی اری چه مال یی نه‌وی   په‌ځان مې ولید څه حال‌یی نه‌وی
که باز داواده هنر د ښکار لری   ښکار به‌په‌څه کوی چه‌بال‌یی نه‌وی

«خوشحال ختـك»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه ویناکاندې چه‌یی وینه   دخاوند په‌لاس کښې‌زراو درهمونه
ژبور ور له ورځی وینا یی اوری   ددرهم خاوندان تل‌وی په ویاړونه
که‌درهم یی ځنی ورك شو شی نتلی   پر ژړی یی وی په خړو پیژندونه
که‌یداى سونی(۱)وبولی خلق وایی   داوینا ده رښتیاینه له رښتـو نـه
که‌بې وزلې ووایی ر ښتیـا خبره   نور خووایی دخوسونی‌دی تیرونـه
هو، درهم ښندی هرچاله لویـه برخه   ددرهم دخاوند هرځای پرتمونـه
درهم ژبه ده که خوك ژبور کیږی
ده وسله که‌خوك به کاندې قتالونه

«ابو محمد هاشم‌ابن زیدالسروانی البستی المتوفی ۳۰۰ ه»

چه‌نیستکاره‌شی که‌ځوی داحمدشاه‌ئی   ترتازیات په‌دبدبه دی تا کرداس

«عبدالله یوپلزی»

* * *

۱۳ ـ خپل قام :

هرسرداره‌چه دخپل‌قوم دبدوخیال کا   آئینه دې‌دخپل‌ځان‌حال‌دجمال(۲) کا
پرې کوی ترخپلو‌پښو لاندې‌بناخونه   چه‌بدی دخپل‌عزیز په‌زړه‌نهال کا
عاقبت هغه سردار شی مردار پاتی   چه‌یی نفس دخپل بدوته لیوال کا
چه‌دبل‌و سرو مال وتـه هوس کا   ترهغه پخوا به‌ورك خپل‌سرومال کا
هم‌هغه به‌یـکښی پر بوځی دامتل‌دی؛   چه وبل وته کوهی کښی وبال کا
دهغو په‌خونه پیش جنـگ وقتال شی   چه‌هوس دچا دجنـگ و دقتـال کا
چه‌له خپلو لاس و پښو شی بیمجالـه   له‌غنیم‌سره به‌جنـگ‌به کوم مجال کا
په‌پردو مړانه نه کـیږی بی خـپـلو   له‌لحده دااواز جمال‌جلال (۲) کا
چه‌تر خپله حده پښه غزوی وړاندې   زمانه به‌یی جمال غوندې پایمال کا
پردی نجره هیڅـانده خپله کـړې   بلـکه‌خپله به‌پرې بایلی چه‌داخیال کا

« عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغات ؛ سونی : دروغ

(۲) جلال اوجمال دوه نوموته اشارت دی . «خادم» .

۱۴ ـ وطن :

دوطن ونسي چندني اګر دي — خاوري يې واړه مشکې و عنبر دي
که سراي ونورو وته سنګېږ دي — کاني يې ماته واړه سره زره دي

« خوشحال ختك »

درزي لا ګزلري مقراض سوزن لري — بوجمدر ګوټي خو شحال خبرن لري
کوچ يې اسان دي مشکل هيڅ ندي — غم ديارا نو درد د وطن لري

« خو شحال ختك »

هغه ورځ دهجرغم لره سرا شوم — چه له ياره په ژړا ژړا جدا شوم
ماهله ماتم دځان و کړ په وينو — چه اټك وته مې شاشو په ژړا شوم
اوس په خه دوطن کاني بوتي ژاړم — درخصت سلام مې کړي تري جدا شوم
بو ناوك مې په دل لاك راووړله کوره — زاروجارمې د باغ ونه کړ خطا شوم
په محنت مې بورباض جوړ کړ په دهر — لا مې ګل بوی کړي نه څښې سواشوم
شين فلك په خنداسورشو لههوسه — چه هوري جبل په مخزه ورته شاشوم
بو بيارو په د کن نشبه چه مې دم کا — ګرفتار په کنج و کاو داږ دهاشوم

« اشرف خان هجری »

د وطن په یاد

ستا دعشق له وېنوډك شوځيګرونه — ستا په لاره کښي بائلي ځلمي سرونه
تاته را شمه زړګی زما فارغ شي — بې له تا مي اندېښني دزړه مارونه
که هرڅومي ددنيا ملکونه ډېرشي — زما هېر نشي داستا ښکلي باغو نه
د ډيلي تخت هېرومه چه راياد کړم — زه د خپلي پښتو نخوا دغرو سرو نه
در قيب د ژوند متاع به تارپتار کړي — چه په نورو پښتانه کا ګذارونه
د«فريد»د«حميد»(۱) دور به ياراشي — چه زه و کاندم په هرلوري تاختو نه
کـه تمامه دنيا يوخوا ته بل خوا يي — زما خونبې دی ستا خالي تش د ګرونه

(احمد شاه بابا)

خوار غريب او بېنوا واي — خوو طنه ! ستا په خوا واي
وا ته غواړ مه له هنده — چه وطن بېر خه زما واي
خو ژوندي يمه تر مرګه — هم ماغه آب و هوا واي
مېشته خو نبي يم په وطن کښي — نه چه هند وا نه ز ما واي
نه دي هند شي نه دي نوم شي — هما غه پيد يا وا ی
چپر ها ر کښي کلا شيخ واي — ر ز ق ا لله ا و مشغو لا واي

« خواجه رزق الله »

بې وطنه نها پروت يم په غربت کښي — نن له ماسره همدم د صنم غم دی
دهواداشنا په ستر ګو لېده نشي — که په خوب را ته حاضر شي بس کرم دي
قاصدان له روهه رانغله مدت شو — سلام بادرا رسوي منت يي تم دی

« اشرف خان هجری »

---

(۱) فريد : شيرشاه سوري . حميد : سلطان حميد لودين

پښتنې جونه دي زلفي باد ته نيسي
خو به فخر د کشمير په دوشالو کړي

نسيمه ور شه د « سرای » سواد ته
سلام م وکړه په دواړه لاسه

که گذر به خير ابادو کړي نسيمه !
په وار وار سلام زما ورته عرضه کړه
ابا سيند وته ناره وکړه په زوره
گوندي وي چه بيا مي ستاسي جام روزي شي
چه سړې اوبه دغره نشته په هند کښې
خدايه زړه مي په وصال دهغه خوښ کړي
هميشه به په هند نه اوسي خوشحاله

نورجهان سقر شو باندي سرای دارالقرار دی

دخوشحال دزړه خوښي نشي بې سرايه

دهواد ياران مي هر زمان يادېږي

ښه په هند کښې چنبا گل دی
دسرای قدر نور چا نزده

درزی لا گز لری بيا ني سوزن لری
کوچ يې آسان دی مشکل هيڅ ندی

۱۵ ـ مسلماني :

په دا دوه حرفه مسلماني ده
چه يې اوس به تولولو نه مرېږي

چه نه پسندي په خپل ځان هغه مه پسنده په بل ځان
نيکانو سره زيست روزگار په مهر ومحبت کړه

په قوت به د اسلام کړي

چه شمال يې بوی راوړي په رنتمبور (۱) کښې
« اشرف خان هجری »
خو به خيال کړي په اطلسو دفرنگ
« پيرمحمد کاکړ »
له هغه پسه افضل آباد ته
د رود پوارو گل و شمشاد ته
« کاظم خان شيدا »
يادي کېږي وشي د «سرای» دسيند په سيمه
ور سره زما د لوري خو تسليمه
و لنډی ته و وينا و وايه حليمه !
په گنگا جمنا به نه وو له قديمه
ترې توبه که واړه دك وي له نعيمه
داچه اوس ورځني لري دی دوه نيمه
عاقبت به عاصی ووزی له جحيمه
« خوشحال ختك »
کله به خوشحال دارالقرار لره ور دروم ی
« خوشحال ختك »
خپل وطن يې په هر چا باندي کشمير کړ
« خوشحال ختك »
چه ني مخ په خوب کې وونم و يادم
«خوشحال ختك»
تر دا گل د وطن خار ښه
په خوشحال دی ترفر خار ښه
« خوشحال ختك »
بوجه در گوتي خوشحال خبرن لری
غم ديارانو درد دوطن لری
« خوشحال ختك »

هرچه نه پسندي په ځان په چامه پسنده
همدا خپل دولت به وکايه تا شنده
« عبدالقادر ختك »
همداده که ته يې گوري په صحې مسلماني
بدانو سره زيست روزگار هم بويه اساني
«خوشحال ختك»
د کفار اپکر غارت
« دولت لواني »

---

(۱) رنتمبور ديو ځای نوم دی چه شاعر هلته بندی و « خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسلم نښانه داده که یې و ینې

په مسلمو کښې خاصه مسلم هغه دی

چه اول په شریعت دې استوار شي

« مرزا خان انصاری »

چه یې وشلاوه زنار ددې دنیا

« عبدالرحمان مهمند »

۱۶ ـ آزادی :

وهرچاوته چه وګورم فریاد کا!

په جهان به هیڅوك نهوی چه آزادوی

عقل وهوښ یې وړی وته پیدا کړ

چه سړي شړومې یې چښم په وخت داوړی

دحاتم دسخاوت خبري مه کړه

که یې ته په منت مومې وایې مخلمه

دمغل منصب مې پرېښود هسې خوښ یم

دانا دره عقیده لکه زما ده !

دمغل وته به هسې کار ښکاره کړم

آزادی تر باد شاهی لا تیري کا

چه نوکری کا څوك ډېر ګنده کا

تر آزا دی نه بهتر هیڅ نشته

طمع پلاده اصیل بنده کا !

ماډېر لیدلی دی چه طمع نه لری

لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم

که دعقل څه اثر لري وسر ته

په نظر دهغو خاوره سره زر کېږی

بې منته جام دزهرو ښکلی ښه دی

دیوسف له حاله زده که دغه پسه

دی فلك وچاته هیڅ بخښلی نه دی

که له خدایه دوي خلقوته مخ شی

همیشه به در په در ګرزی رټلی

ددي سست بدن منت په رحمان باندي

روزه نهیم د جهان دی سینې خوږي

ځنې عشق اندوه بنده کړه ځنې لوږي

داچیچل دادل دیرانګ دی یادیږي

«خوشحال ختك »

بادشاهی داورنګ زیب زماه غر که

« خوشحال ختك »

لا په دا کښې هم د طمع نښانه ده

« خوشحال ختك »

که دچا په باغ کښې بوټی د کیمیاوی

« خوشحال ختك »

لکه خلاص داویه بنده بند یوان شي

لاعجب که بل پیدا هسې افغان شی

چه راضی راځني روح دفریدخان شي

چه بل د حکم لاندی شی زندان شي

« خوشحال ختك »

سړی ازاد وی خپل ځان بنده کا

چه څوك په کور کښې خپله دنده کا

« خوشحال ختك »

ښه ښه سړی وی دائی ګنده کا

په بادشاهانو پوري خنده کا

«خوشحال ختك »

که خزان را باندې را شی که بهار

«رحمان بابا »

لاس په سرمشه دهر ګیدی ودرته

هرچه نه لری نظر وسیم وزرته

نه هغه چه منت بارشی وکوثرته

وایه حال د زمانې وبرا درته

چه یې نه دی را پیرودی ځنی پرته

له فردوسه به دې مخ شی وسقرته

دامستو ګنهې ځای به بیانه مومې چرته

چه له خپله دره تلی نه شی بل درته

«عبدالرحمن مهمند »

روهي ګلونه (٥٢٥) : ب سردار محمد ح عبدالمجید ر محمد امین ن رجب علی : ه اجرائیه پښتو ټولنه لیل ۱۹ ـ ۱ ـ ۳٦ ع

زندگي كه څوك پوهېږي حضورده دي آينده و رفته كله دچا ياد وي
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښي كړم داحق سرې دمدحي نه مي زړه مومي اندوه دده له ذمه
دزلفېنو تر حلقو دي عذار و ږنم كه نسرين دي دي په زلفو كښ صنمه
« عبدالقادر »

چه مي شاكړه وښا دېوو ته ښاد شوم چه د زړه مرادمي پرېښود په مراد شوم
اوس څه غم نكړم له غمه بې غم گرزم راضي من چه دازل دويش په داد شوم
چه مي طمع ددنيا ور ځني پرې كړه هغه كس كه كيكاوس زه كيقباد شوم
ځان بازېد ولي كاروبه دېنزېد كا له شېخانو ځكه زه بې اعتقاد شوم
خداى مي بيا په كښ بندي مكړه ترمركه احتياج عظيم زندان وه ترې آزاد شوم
هم پې ځان له غمه خلاص كړهم نيكنام شو دپرمين په وروستني ضرب دفرهاد شوم
بادې بوي عبدالقادر ره سحر راوړ شگفته لكه غنچه په دغه باد شوم
« عبدالقادر خټك »

چه خوښ له گمه دلگير له خاره دي عشق له دو بېنه بې اعتباره دي
نه شكايت كړم لچا ، نه شكر در دمې اېاره در ېمان له پاره دي
« عبدالقادر خټك »

له بېخونده آزا دي شو دسر وي دگني پخېر پخو بنده بندي بيا
« عبدالحميد مهمند »

وزى تنزې پروت بخپل پوز كى ښه ني . نه په تخت دپاسه ناست دبل كره
دمنت پولاو دې زهرشه ! كې مومى : دمحنت سوى مكړك له سا كث سره
« عبدالحميد مهمند »

تخت وتاج ته په سر كوز د همت نه كا چه په داد ددهر پوه آزاده مرد وي
« اشرف خان هجرى »

دافقير دولت په مركه هسې هوس كا لكه سترى مسافر وخپل وطن ته
زنهار حلت په هسې ساعت ور كړه چه دنيا وريانې نه وي وكفن ته
« دولت لوانى »

آزادي او كارو بار دي سره اېرى لاس له كار وباره وباسه كه كار كړي
« عبدالرحمان مهمند »

هر گداى چه آزا دعوى ترې قربان شه باد شاهان دشام دروم كه دختن وي
ماتول دبت آسان دي مرد هغه دي چه مشغول دخپل وجود په شكستن وي
« عبدالقادر خټك »

١٧ _ انسانيت :

پوې اصل سره دوه او پامند هېڅه خدايه څه بنى آدم فريق فرين شو
« خوشحال خټك »

خلق نادیده دی په خبر و پسې تللي
جار تر عار قانو چه په حال دی پوهیدلی
دوه او یا مذهبه یکښې هومره قیل وقال
وایه سر هوا یې خپل مطلب پسې دی تللی
د پردی کتابونه مشتمل په د پرش حرفونه
کل وایه که گوري له الفه دی تر دولی
سل بې سل سببه چه بې مات په یوه ځای کړي
سل به بل نه شي سره یودی مالیدلی
وایه نور شمېر دی هم دننه هم د باندې
هر چېرته دا نور دی په هر ښهر په هر کلی
زه خوشحال ختك یم در ندانو په مذهب کښې
نور ویل مې نزده مختصر مې دی ویلی
« خوشحال ختك »

ب : بابېزه خویونه

۱ ـ بدعادات :

عادت لاړ شي عادت له سري نه
خدای دې نه کاندې په بدو چار عادت خوك
« عبدالرحمان مهمند »

همیشه وی نرم چوب غذا د کرم
شیدا مشه مرد خالي له سیاسته
« کاظم خان شیدا »

نتر گی به سوزی دخس له نامردانو
که همه لکه ایرې آتش نسب وی
« کاظم خان شیدا »

۲ ـ بې پته خویونه :

پو چه ډېر خوری سوگندونه
بل چه ډېر کاندې پور و نو
آشنائی ور سره کمېږه
دا بې پته دی خویونه
« خوشحال ختك »

۳ ـ کوزتیا :

تر هر شه بد کجئی خطر دی !
کجی به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شي، کجی یې نشته
ځکه تر نورو حروفو سر دی
« عبدالقادر ختك »

٤ ـ بدنیتی :

چه د بل په نامرادی کښې مرادغواړي
دا سبب گڼه د خپلې نامرادی
« عبدالحمید مهمند »

٥ ـ بدگوئی :

چواړی د حلال خور په نامه بولی
له ښو خلقو بد گوئی نده ممکنه
ته چه بد له خلقو وائی زه و پرېږم
چېرې ې خپله بدی نکړي معینه
له هغو نه به دومبی ستاعیب څرگند شي
چه هر چا و ته دې کړېده خندنه
« عبدالرحمان مهمند »

مه پرچا غیبت تهمت وا یه مه نبلمه
مه د بد نامه په هیڅ بني آدم زده
« دولت لوانی »

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ ـ بېکاری :

د جمله بلاؤ سرتن اساني ده
فراغت د بېغمی په ملت کښ شته

لې غوبې شی خرڅاوه په قصا ; نو
خه امید د بېغمی کړی ظالمانو !
« عبدالحمید مهمند »

٧ ـ ډېراحتیاط :

کل وسواس له احتیاطه پیدا کېږی

زه له ډېرې هوښیاری نه لېونی شوم
« عبدالرحمان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

کمال د کفر تر ناقص دین ښه دی
چه کله د اشی کمه هغه شی

یادرست گمان ښه دی یادرست یقین ښه دی
دا نا ته کله مذ بذ بین ښه دی
« خوشحال خټك »

٩ ـ شخصیات :

دزړه غلا په زړه کښ غم ده
هر سر دار چه په زړه غل شی

لا په تېره د سردار
ځان رسوا کا خلق خوار
« خوشحال خټك »

١٠ ـ ظلم :

بازچه وینی د ځیگرخوری مرگ یې زروی
که تر خه دی هم شراب دقهر نعره

له دې وینو ځان ساته زما ځیگره !
ظلم وجور په چا مکړه ځیگر وره
« عبدالقادر خټك »

چه بیهوشی ډېره گېره پسې نربلی
ماشی مړ کاندې هاتی چه سره تول شی
لړزې لړزی او به تولې شی ملک وران کا

ډېر په ظلم کښ خوك مه کوه گبر گوره
په یوه وجود مې کې مه گړه ډېر گوره
په لږ جبر چېرې نه شې دلبر گوره
« عبدالحمید مهمند »

باز کرگس شاهین جوړه تری په هوا شول
بلبلان طوطیان د فکر په تال ځانگی

چه ثابت د عندلیب شو په گلعذار حق
خدای کړ پورته ا دې باغه دمالدار حق
« عبدالعظیم رانیزی »

خدای دې نکا چاته وازی د آزار خولی
په گړ کښ بخته برج هسی میدان کړی
د یوې خولې له آراره وو یر پېښږه
چه پېرې راشی د مظلوم د آه سېلی
چه قوصر د آه سر دور باندی لگی
چه اثر د مسیحا لري یې دم کښ
ورځ به شی د غم شپه پېغه خلقو

دغه خولې ده په آزار کښ دښا مار خولې
یا تو بو بدی خولې دی یا دو یاه خولې
که پېمر دې دعا کا نه دې هزار خولې
کاله خاو رو ایرو ډکی د مدار خولې
ور به نشی د هغه چا د ېر هار خولې
خوز و ی دې هغه خلق پنگ فتار خولې
چه پیاب بی بد دعا که هر سحار خولې
« عبدالحمید مهمند »

چه داغی یې سپین بشر په اور د ظلم
په لاس مه شه باز پرور د ظالمانو
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
هم آزار دی پېغمبر د ظالمانو
چه نهال د ظلم کېږدی ځنی لاړ شی
تریخ تر زهرو شی ثمر د ظالمانو
آزادی که دي پکار ده شمس الدینه !
له مجلسه کړه حذر د ظالمانو
« شمس الدین کاکړ »

هسې خوښ د ظالمی په کار ولاړ دی
نه به وایې مرګ یې نشته تل به ژوی
« خوشحال ختك »

رسېد لی تر مطلبه به خود نه یې
چه خوړی د د مظلومو د سر وینې
« عبدالله پوپلزی »

١١ قهر :

مانی مه کوه ځنا نه صبر بویه
جوړ کارونه خشموران کاندي تلوار هم
« مرزا حنان »

همېشه غوټه جبین یې ډك له کینه
له خپلواو کورو کلی مرور یې !
« ملا جمعه »

د جهان کینې غصې واړه تر شا کا
که سړی په وخت دقهر مرګ تر زړه کا
دا پیدا چه خو د بینی ور څخه نشته
د جهان ننداري ځکه دوه اېمه کا
په کینه په حسد هېڅ د چا و نشی
هر سړی چه حسد کاندی ځان اوبه کا
« خوشحال ختك »

١٢ ـ تعجیل :

دانا وران کارونه جوړ په دانائی کا
په تعجیل سره نادان کاندې هم کار کج
« عبدالقادر ختك »

په هنر هنر خبري کړه دلبره
تېزی مه کوه په هېڅ کار کښې د سره
« عبدالله پوپلزی »

١٣ ـ حرص :

په غم د نورو و غم ته ساز مه شې
سیك و عالم ته به خپل آواز مه شې
سړی په طمعه د بل بنده شی
دعا به دا کړم اخته په آز مه شې
« خوشحال ختك »

١٤ ـ کبر غرور :

دغه زور به چلوې تر کو مه پوري
چه پوازي دي په ځان تمام جهان خوړ
تا چه تېز تېزه سمند د خو د را یې
ما دا ستا دیر پواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
په پلیتو اوبو نه کېږی اودس
سبره ! هېڅ به نېتو و نو لو یې مکړه
ستا به هم دغه قیمت کاندي روزګار کج
« عبدالقادر ختك »

١٥ ـ بیوفائی :

چه یې نه وینې وفا په رنګ وبوی کښې
زر که ځکه مینه نه کا و ګلزار ته
« عبدالحمید مهمند »

چه نه ننګ لري نه شرم مه یې غواړه
ښو به و کا زه له یاره د بیوفا
« مرزا حنان »

که یې اوی دزړه په وینو لکه ګل کړي
هم هغه به په زړه در کاندي شنه تا نده
« عبدالقادر ختك »

١٦ ـ طمع :

څوك چه طمع له چا کا په حقیقت کښې
که بادشاه د درست جهان شي لا ګدا دی
« خوشحال ختك »

نه دی نفس لره جلب د ور کړو لو
امو ختنه در باندي غل او کا سیر مشه
نور قیدونه و اړه سهل د ی حمیده!
خو به غاړه دي د طمع زنځیر مشه
« عبدالحمید مهمند »

له هغو ترخه ویل شي د حق پاتي
چه په خوله کاندي خوږه حلوا د طمع
« عبدالحمید مهمند »

سړی توب به دي سپیتوب کاندي دا طمع
عزت و سا ته په صبر که دا نا یسي
هسې چارې به حرص در باندي و کا
چه په هیڅ شو ي نه وی بینا به وا یسي
« عبدالحمید مهمند »

کهدي زړه وی چه بیاي شي طمعه پرېږده!
څو دي طمعه چاته شته توا نګر نه یسي
« عبدالقادر ختك »

که یاس له حقه تحقیق حرام د ی
یاس له مخلوقه د حق انعام د ی
اصیل بنده کا خلاص شو ی بند کا
طمعه له خلقو د خلقو د ام د ی
« عبدالقادر ختك »

شر موی هر یو سړ ی د د نیا طمع
دسپی توب نامه حاصل کا په دا طمع
همت ناك سړي که خوار وی دولتمن دی
ښاخکی ګوره نه کوی له دریا طمع
د هغه د شرم بو زه په مخ نه وی
چه کوی د نس د پاره له چا طمع
لکه څوك لوبي په خپله حیا کا ندي
هسی ما و ته ښکار پېنړی دا ستا طمع
لکه یو سپی چه هېڅ نه ښتی اسل هغسې
هسی ده د یو له بل نا صلا طمع
د هغو د عزت پښه د ه ښو ښد اسې
چه به دا زبېره له چا کا ندي بیا طمع
تل دخواست لاس به یې نیولی دی کوڅه کښې
محمدی چه څوك کا بل ته پیدا طمع
د حاتم د سخا وت خبري مه مکړه
لا پیدا کښې هم د طمعې نشا نی ده
« خوشحال ختك »

١٧ ـ ریا :

دریا عمل مې طوق شو را تر غاړه
لکه خپور شی په ځیګر د ستار د چا
« شمس الدین کاکړ »

۱۸ — بدي :

چه په بدو په رشوت کاندي حکمونه
تور مخونه به دوزخ ته قاضیان د رومی
چه په طمع د دنیا مفتیان فتوی کا
شرمنده به د دوزخ په زندان د رومی
« مطیع الله پیرخیل »

ج: نصایح

دا همه به نا بوده پیدا کیږی
پیر ځو ، ښه سلوك ، نمانځنه ، اوبل عدل
کبر جن حریص بی زده چه دروغ وایی
که وعده یی قیامت وی د غو ښتنی
که طالع یی ددولت په شربت ډك کا

چه دخلقو نیکخواهی اری به زده کښي
که بی غوز د دانشمند په صیحت وی
د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی
د مردانو په معراج به ور تلی نشی
مختورن د دوارو کونو ندی خه دی
نیکبختان به اندیښنه کاندی د نیکو
په هغه هنر کښي ټینګ او سه خوشحاله

په دوستانو تلطف کړه خو په تاشی
د نمانځه تر قضا ګر انه دا قضا ده
نورانی کا هغه ځای چه سره کښیني
چه په تشه تواضع کښي ګټه کیږی
که حاتم غواندي کرم کړي د مهرانو
خو بداو سره بدشی هومره ښه دي
که دي سرځی کهدي مال ځی کهدي نور څه
په ظاهر باطن کفران دنعمت مکړه
که راحت غوادي په ځان محنت قبول کړه
که دارو په خواست موندل شی مه یی آخله
که آسمان دي درمری په خوله کښي ور کا
که ژوندون دی هم هغه دی په جهان کښي

خپل استاد و ماته ووي خو پند ونه
وي چه هره بدی کړه هغه بد مکړه
که دي زده وی چه بدنه موي له چا نه

خر خشي دعوي نا ساري شر و شور
کهدي دا خویو نه شته څهغواړي نور
د یاری لایق نه دی دا خلو ر
ده و ښیار سړی بهٔ نه وی په کار پور
بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور
«خوشحال ختك»

مبارك شه بادشاهی اری بهزده کښي
خه عجبه آګاهی اری به زده کښي
هر سړی چه تباهی اری به زده کښي
که دسعی کوتاهی اری به زده کښي
چه هر چاسره سپاهی اری به زده کښي
ګمراهان به ګمراهی اری بهزده کښي
هر هنر چه سپاهی اری به زده کښي
«خوشحال ختك»

د دښمن سره هم ښه کوه خلقت
چه قضا شی د خلور و مصلحت
دیرینه خلور هو ښیار په مشورت
هو مره سود نشته دډك طباخ دست
دیوي دمړی په چا مه زده منت
ولي عفوه کرم ډیر اری لذت
استو ار اوسه په کار د رفاقت
هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت
ی محنته هیڅوك نه مومی را حت
که دمر ګئ وته نژدي کاندي زحمت
دزمری په خوله کښي مه پرهیزده همت
چه یادیږی د سړی د خوی خصلت
«خوشحال ختك»

هر یو پندی مرغلري دی لا لونه !
چه دلاسه دي آزار شی دچا زړونه
اول ته پرهیز ده د بدو خصلتو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهوت په نخوته مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد له هیچا مه کړه
د هر چا سره د ښو سلوک بایده دی
د دنیا په مال د نیکو نوم حاصل کړه
د هر چا سره نرمي ملایمت کړه!
خپل پردی ته د خپل راز خبره مه کړه
خوشخوئی هر ګوره ښه ده نه دا هومره
هغه کار چه په ارمی تر سره کیږی!
و هغو وته چه قهر کړي روا دی!
د هغو به مرګ ثواب ګټلی بویه
که دښمن دي ډېر زبون ته ځني ډار کړه
د دښمن په تملق غلطی مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غابښ پریکا
چه دي لاس په دښمن برشی پرې یی مږده
په خپلوانو باندي هومره خشم مه کړه!
د پادشاه په مهربانه غلط مه شه!
پادشاهان چه په چا مخ کا د بدیٔ
په هغې معشوقې څه باور د کړو دی
د بېلې پانې خوره نه هغه پاسته
د بد خویه سره هیڅ بدی ته مه کړه!
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه!
په هر کار کښي چه ډېر بېښ شی بېړه مکړه
په رښتیا که په دروغو سوګند مه خوره
د حرص سترګي مړي په قناعت کړه
که هر څو دي علم ډېر چه عمل نه کړي
د ښه دین دپاره علم، دانش ښه دی
په جهان کښي که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به ملګیری در ځني پریکا
که دي ورور وی که دي ځوی وی چه بد کار شو
چه بد فعل، او بد غرض په کوم ځای ناست وی
چه په کالو وی مشران نه یی حرمت کړه
په هغه کور کښي چه ښځه چرګه بانګ کړی
هرچه شرع فرمائی په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زړه له وینو ډک شی و دښمن ته

پیدا اور د ډېرو سوی دی کورونه
دا زل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښي څه فایده د کوم سودونه
ټل جهان و چاته نه پرېږدی مالونه
ګنډي وی چه پداخیل کړي دچاړډونه
د بخچی دانه ښه دی خیل ر ختونه
چه په باغ کښي دي خرتیزی و هی خرونه
څه حاجت چه رساوه شی ترجنګونه
چه اری د بدو فعل بد خو یو نه!
چه پای سوځی له شامته غاړي غرونه
په یوه شجري و سوځی ښه ا رونه
د رستم غوندي هسم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن په ور مونه
دما رانو په غارمه منه لاسونه
چه پردی ورځنی تښتی په مکونه!
زورور په انږ ګناه و هی سیرونه!
و سپینډو وته تړل نه شی بندونه!
چه په هر لوری یاران لری زرګونه
چه بی خوري د نو کری په خوشرطونه
غلیمان ور له بس دی خپل خو یو نه
د ګډ ۀ پر، ونه خوازه لری ګلونه
په تلوار، سره ورانیږی جوړ کارونه
منافق وی چه ډېر ډېر خوری سوګندونه
چه په کور کښي دي انبارشی نعمتونه
ته حمار یې په تا ابنلی کتابونه
نه پیدا چه پسري لوڅې پردی کورونه
چه و سختی و ته و نیسی لاسونه
د بدانو خو هم نور ښه وی مخونه
چه په لاري ترتا تېر دروسی ستاملونه
په خپروی کازه کړه ور میږو نه
د هغو د ناستی تښته په ګړو هونه!
بیا هغه چه دي په ځای وی لکه ترونه
د هغو خونو نه ځی بر کتونه
مه عمل کوه په رښتیا دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خرڅونه!
انږو ډېر په زبان مه راوړه عمونه

په هر کار بهتي لاس بروي په ځواني کښې　　که طاعت که عبادت که نور کارونه
په ځواني کښې چه د کار ملاسه ووزي　　په پیري به دي ونه رسي لاسونه
همیشه او سه خو له پته لکه ناوي　　چه ضرور شي هاله و کړه دوه حرفونه
تر هغه به نا معقول په جهان څوك وي　　چه همیش په خنداسپین اری غاښونه
که خبره که خندا کړي چکي چکي !　　هره چار تر حساب مه کوه بیرونه
که دي زړه وی چه بیت عیب دي ښکاره نه شي　　چاته مه شماره دخلقو بیت عیبونه
که له تانه په قوت دمتو زیات وي　　له هغه سره حجت مه کړه بحثونه
چه تواښیږي دهغې خبري لاف کړه　　او که نه په دروغه مه وهه لافونه
چه دښمنو کښ دجنګو خرخشي وي　　ته بې غمه خپل هوس کړه خپل ښکارونه
که دي واوریدل چه بیا وبله روغ شول　　نور په خپله وسله ووهه لاسونه
چه دښځو نه بتر دي هغه څوك دي !　　چه د ښځو سره کا مصلحتو نه !
خدای هغه په دواړو کونه دي نماځلي　　چه په ورځ کاعدل وداد په شپه نمځونه
چه دزړه په تامین دهغو نازوړه　　تل نیاز منو سره وړه دي نیاز و نه
داصیل ښوه خپل اصل نه ابباس دي　　په زربانو کښ یادم وي یامرئ وء نه
　　« خوشحال ختك »

په پیري کښ چه هوس دي دناب کړي　　بیهوده گمان په صبح د مهتاب کړي
داسته گناه کوي توبه و کاږي　　لکه بت هسي په غتو ستر گو خواب کړي
علم و کړي بیاعمل وربا ندي نه کړي　　لکه طفل هسي لوبي په کتاب کړي
په شپه پروت بې دمغان په میخانه کښ　　او د ورځي مخ په لوري دمحراب کړي
له خالقه دي نه شرم نه حجاب وي　　له رحمان گوښه ونیسي حجاب کړي
　　عبدالرحمان مهمند »

کرد گلو کړه چه سینه د گلزار شي　　اغزي مه کره په پښو کښ به دي لار شي
ته چه بل په غشو ولي هسي بوه شه　　چه هم دا غشي به ستا په لور گذار شي
کوهي مه کنه دبل سري په لار کښ　　چیري ستا به د کوهي په غاړه لار شي
ته چه هر چاته پخوارو ستر گو گوري　　لاړو مبي به ستا صورت ترخاور وخوار شي
آدم زاد په معني واړه یو صورت دی　　هر چه بل آزار وی هغه آزار شي
که نه نه کوي نظر دچاوعیب نه　　هر سري به ستاد عیبو پرده دار شي
دمتان کړیه لوړه مځکه بانـدي هکا　　سر کوزي کوه چه بیخ دي مرغزار شي
دمات لوښي او از کله ثابت خیږي　　د هر چاعمل خر گند پخپل گفتار شي
واذا حکمتم بین الناس راشه واو ره　　حق با طل سره جدا کړه مه ئي نغاړه
مدا ماچه لکه باز غوښي دقام خوري　　عا قبت به شي بندي په پښو په غاړه
چوړ وي نوي قصر ونه خبر نه ئي　　تن صبا دي ابا دي و ینم ویجاړه
فکر و کړه وخت کو تاه دي وږ لو یږي　　د د نیا پر لاند ه پاڼي باندي ولاړه !
　　« مرزا حنان »

نن چه صبح دی رو شانه لار صحیح کا   نا گهانه به دا صبح شب تار شی
لږ ه نی مه ګڼه هر څو که ګناه لږ وی   چه لږ لږ و سره جمع کړی بسیار شی
که بل بد کا نه دی ته ښه ورسره و کړه   هر یو نخل چه میوه لری سنګسار شی
تل و ښو و ته آزار د بدو رسی   هر چنچی و نرم چوب و ته دو چار شی
هغه زده به له طوفانه په امان شی   چه کشتی ګوند ی د خلقو بار بردار شی
خدای دی بدله لاسه نه کا او که وی هم   در حمان دی له کل بد و استغفار شی
« عبدا لرحمن مهمند »

ای مدام د بل په کمه روا دار ه   نیکی نه کوی بدی لره تیار ه
قدم منږ ده پر عاجز میږی په ظلم   نه چه دغه پشه دی و مبتلی له مار ه
هر چه وډی صباح بی راوډی لږ که دیروی   دا چه نن یی پستم اخلی له خوار ه
کبر مه کوه چه کبر پر خدای ښائی   چه رانده پدا شیطان شو له دربار ه
تکیه مه کوه پر مال فرز ند بی بختها!   که دی مال که دی فرزند دی نا پکار ه
دا جل صیا د طلب د استاد روح کا   ته طلب د مال اسباب کړی نا قرار ه
که دا پند د حنان و نیسی په غور کښ   دی بهتر له هغه ګنجه بی شمار ه
« مرزا حنان »

دیر به ستا په سبب خواب دراحت و کا   که دمهد په شان ورك دخان ارام کړی
« شیدا »

پند دی سو دمن واوره تور زنه   اسا نه نمده د سر ښند نه
مصلحت مه پر ینږده د خپله لاسه   هم به خپل راز لری د زړه د ننه
« خو شحال ختك »

همیشه وائی چه خدای می پینږ ندلی په یکی دی   که دی خدای وی پینږ ندلی مینه مکړه په باطله
په خپل حسن غره مه شه که په حسن لکه ګل شی   زمانه به دی څېره په یو څو ورځی کا زائله
« خو شحال ختك »

د چا وخوان ته خالی کتل مکړه   که تل دی خوان خو ری منت په بل مکړه
چه پری باور نه هسی و یل مکړه   چه مال د بل شی هسی بیا تل مکړه
(خوشحال ختك)

منجم که در ته نحسه ا دینه کا   یا طبیب و تا ته بد ی کا شکر ی
په جمعه به و نمانځه و ته و نوزی   له شکرو به هم ګرزی اری اری
په قران کښی چه شراب دی منع شوی   ته یی وای لکه بی د مور نغری !
« خوشحال ختك »

عاقبت به یی زده ترلاسه کړی حنانه!   لکه زلفی دنګار تواضع خوی کړه
« مرزا حنان »

لکه څنګان ژغوري بربنډ له تېرو تورو   هسې خپل سر له بېېرو دسحر ژغوره!

«عبدالحمید مهمند»

چه ظاهر غوړوي په باطن سپوروي   په ژبه خوږوي په زړه کښې شوروي
ورسره مه کښېنه تا به تباه کا   سپین زر که سپین وي اثر يې توروي

«عبدالقادر خټك»

له همه واړه عالمه صلح کل شه   وښوېدو خوشبويي ورڅکوه ګل شه
تعلق به تېرېږد و نی هوس مکړه   په بهار کښې په زارو لکه بلبل شه

«عبدالقادر خټك»

څوك چه نرم وېل کا عمل بې ګوره   تېکان دم په خوله وېل کا نرم نرم

«خوشحال خټك»

خښتن مومل دی   اوس مويسر غل دی   هواد د بسل دی
غازیانو ګوری،   خښتن مومل دی
توري تېرې کړی،   د ښېن مو پرېکړی،   منګلی سرې کړی،
خله بیه تښتو   خښتن مومل دی
که تېنګه کړو زړونه   یار بسری یونه   چه زمری یسونه
اسلام راغښه دی   خښتن مومل دی
غازیانو را شی،   تول شاؤ خوا شی   دشهاب په ملا شی،
دښېن موغوځ کی،   خښتن مومل دی

«شیخ ملکیار فرشبن ستانه داشعر په یوه غزا کښې چه دسلطان شهاب‌الدین غوری سره ؤ، د غازیانو د تودولو دپاره درجزبه رقم ویلی دی.»

دریم باب: پښتو او پښتنوالي

۱ـ میړانه او توره:

مرد به نه شي په ګفتار   خو پیدا نه کړي کردار
چه دې وښکنځي مرد نه یې   که له تا نه وي په دار
چه څه دي خو انتقام دی   د مردانو کار و بار
عفوه هور ته ځای لري نه   چه نه عیب وي نه یې عار
چه عزت ورڅخه نه وي   هغه مرد نه وي په کار
هم مهره لري هم زهر   ښه مردان دي لکه مار
چه هم تندر هم باران وي   تر هغو ځوانانو جار
مرد به غم دخپل هنر کا   نه د زر نه د دینار
مرد به غم کا دخپل شرم   د عزت د اعتبار
نا مرد فخر په نسبت کا   مرد نه مور لري نه پلار
د خوشحال خبرې ګوره   لعل و در پېیې په تار

«خوشحال ختك»

یا د سپینې تورې مرد شه یا عاشق شه   چه یا د پېغلو په بدلو په سندرو
د خوشحال ختك خوښي په هغه وخت وي   چه بر ښنا د سپینو تورو شي د زغرو

«خوشحال ختك»

د نامرد، د مرد به دا تفاوت وشو   په نامرد، شرم آسان دی په مرد ګران دی
مست هاتیان خوني زمري تورې وښکلې   که د سر وبره دی نه شي کار آسان دی
کاشکې ته په دا دنیا همیشه پاتې   په احتیاط احتیاط کښې دې هر خلق طوفان دی
که د ځان که د ایمان بدخوامي دپردی   ما په خدای پاندی سپارلی ځان ایمان دی
ننګیالي چه د اخلاص توره په لاس کا   د پر لښکري د همت پوري کاروان دی
په ښادي سره شریك دي اولسونه   غم یوازې د خوشحال ختك په ځان دی

«خوشحال ختك»

مور دی نه شي پاتندي پوره   چه مېړ و نه د کار زار دی
څوك چه شته تر شرقه غر په   د تورزنو خدمتګار دی

«خوشحال ختك»

د رست پښتون تر قندهاره تر اټکه   سره یو د ننګ په کار پټ و آشکار
په داهسې وخت، چه وخت د نام وننګ دی   دا بي ننګه پښتانه کا څه رفتار
پښتانه چه نور څه فکر کا ناپوه دي   بي د تورې خلاصي نشته په بل کار
تر مغلو پښتانه په توره ښه دي   که په پوهه پښتانه وای څه هوښیار!

«خوشحال ختك»

مېړنو له تښتنه شرم دی یو نسه !
د نصیب له پښتنې ماړوه جلب
« یونس »

څه سړی څه یې تدبیر !
هم هغه شی چه تقدیر
که جهان شي تېره توره
ستا به مرګ شي خلق خیر
بې تقدیره به و نه مرې
نه په توره نه په تیر
بې اجله مرګ نشته
تیغ و هنه مکره تقصیر
لکه کار د مړنی دی
هسې کار نه دی د پیر
د غازیانو شهیدانو
پیر و انشته د سمبېر
کل ګتنه ده د توری
که کابل دی که کشمیر
مړنی دی چه یا د پښتو ی
په سند رو هم په ویر
چه په دروغ د توری لاف کا
د هغو نه یم د لګیر
توره تجربه د خوشحال ده
کال په کال خلق خبیر
تر اوو پېړیو پوری
وا ده مړه په تیغ و تیر
دا د ځان ستاینه نه ده
حقیقت وایم په ځیر
« خوشحال ختك »

چه په توره یې ځواب ور کړی مردیده
که وجوددی څوك آزار کاندی په چوب
« خوشحال ختك »

چه مین په وسله نه وی
مرد دی نه وائی خپل ځان ته
لاس دی سره کا ستر ګې توری
ځان دی و جوړ وی ځوان ته
« خوشحال ختك »

باغ وی سرود وی نقل و شراب وای
ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځکښې
نقل د تورو و خت د شباب وای
« خوشحال ختك »

د زنانو په حساب دی مردان مشه
چه له زیبه له زینته هم آغوش وی
شړی ور پښتون به سل په د که یوسی
کشمیری چه بغر ګ شالونه یې په دوش وی
« خوشحال ختك »

د بلا نه د اختیار توره په لاس کښې
وقضا وته تسلیم په شان دمړه یم
تند رهم زمانه ذاته نه پیدا دی
به سپین زړه که د باران سپینې اوبه یم
« خوشحال ختك »

چه جنګیالی وی دولت هغه مومی
چه ننګیالی وی عزت هغه مومی
دا د وا ده تو کسی سره تړلی دی
څوك چه محنت کا راحت هغه مومی
« خوشحال ختك »

چه ځان غواص کا ګوهر هغه مومی
چه بې ننګی واخلی دلبر هغه مومی
دا کا رمې خوځله به ځان را غلی
له سر چه تېر شي ظفر هغه مومی
« خوشحال ختك »

ستار قیب کله زما په مخ را تلای شی
دمړو و جنګ ته نه د رومی عورتي
«مرزا حنان»

چه زری شی میاشت آخره شپه را خیژی
پتوه ځان له عالمه په افلاس کښي
ښي ورښمني جامی خوی دار تېښو دی
دمېړه مړانه نه ځی په کرباس کښي
له یارانو اخلاص تلسلی دی حنا نه!
ګذران د زمانی شو په لباس کښي
«میرزا حنان»

د میدان په ورځ چه تښتېده کا له جنګه
یا تې هیڅ نشی باقی له نام و ننګه
له میدا نه تښتېده کار دی د زنانو
مر د به نه تښتی له غشی له تفنګه
چه د تورو په بر ښنا یی وار خطا شی
مور یی مه وای په هغه غولا تی انګه
د ضرور په ورځ به تښتېده له ګیدړ کا
چه همېش کاندی خوښی له نای وچنګه
د عزت صدقه سر د سر د نیا ده.
مړ نی به شرم سرور کا بید رنګه
«یونس»

ملی وحدت

تو له یو دی که غلجی که ابدالی دی
ښه هغه چه یی ښېښه د زړه صفا ده
چه عمل یی د نیکی وی مېړه هغه
که اغوستي یی ګډ له د خامتا ده
«احمد شاه بابا»

۲ ــ ننګ او ناموس :

چه ننګ کاننګیالی دی ورته اېښی دی دوه کاره
یا کام د ننګ حاصل کا یا ددوی مینه سپېرېږی
«خوشحال خټك»

چه د ننګ په چارو نر ندی خوشحا له!
که یی نر وینی په سترګو هم ماده دی
«خوشحال خټك»

کاشکي ځوان دېښتانه په ننګ کښ مړوی
نه چه ګور لره روان شوم له تلتکه
چه دقام به ننګ کښ و مړ هغه ځو یه
په عالم کښي دخیل پلار غاړه کا لکه
«خوشحال خټك»

څه یو ازې ننګ په ما را غلی نه دی
پښتانه د پر دی په غرو نه په سمو نه
چه ښور وا خوری دمغلو واړه سپی دی
د سګانو په خو له څه اخلم نو مو نه
ګور به هم په ژړا سر کړم که یی ور ودم
زه خوشحال د زړه دا هو مره املو نه
«خوشحال خټك»

چه د بل ننګ و ناموس سا تلی نشی
و به نه ساتی څو ك خپل ننګ و ناموس
«عبدالحمید مهمند»

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شی
په حکمت که ارسطو و افلاطون یم
د ګلزار خو په هوس شپي ر نړو مه
امو څه له لکه شبنم په دا شبخون یم
تلخ ویل پر رقیب شو کوي و ما ته
آخر زه شمس الدین ننګی ارم پښتون یم
«شمس الدین کاکړ»

خو وا نخلی له ظلمه انتقام
چه د ننګ او د ناموس اندوه یې نشته

نام وننګ افغانی مې ولاړ بر هم شو

واړه ننګ د پښتانه دی ګدا نه ځی

په جهان د ننګیالی دی دا دوه کاره

ننګیالی د ننګ د پاره
سر په باد د سری پر ځوزه
چه په نام و ننګ اړ نه وی
د جهان بلا د ي ګل وی

مرد نه خوب کا نه خواړه کا نه آرام
د هغه سړی به نه وی احترام
« خوشحال ختک »

انصاف نشته د خوبانو په بازار کښې
« عبدالله یوپلزی »

حال یې ورځ په ورځ زبون دی ستا په غم کښې
«خوند ګدا »

یا به و خوری ککری یا به کامران شی
« خوشحال ختک »

په هر څه لګوی اور
چه یې نه وی ژو ندون نور
که تل ژوی مخ ئې تور
خو دې نه وی ویی (۱) سپور
« خوشحال ختک »

سر په دار لاړ شوی ښه دی
نه لاړ شوی په پیغور

۳ ـ ټینګښتیا

قول و بول په ژوندون نشی بد لولی

ځان به مړ د عشق په جهل کړم ناصحه!

ددنیا ناوې به بیا په نکاح نکړم

زما څه بې اعتقاده عقیده ده

د مرد چه نه وی وینا محکمه
چه یو ی زده وی بیوه خبره

ځکه ځان په جهل و ژنی پښتانه
«عبدالحمید مهمند»

وا به نوډم زه حمید هسې پښتون یم
« عبدالحمید مهمند »

که پښتون عبد العظیم یم په نسب
«عبدالعظیم رانیزی»

چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
« شمس الدین کاکړ»

په ده به نه شی در غلبه سمه
خلاص وی له همه خلاص وی له غمه
« خوشحال ختک»

٤ ـ ښه ځوانی :

جار شم قربان شم دیلار له پنده
لذت دور کړي تر ساتل ډېر دی

دلو یې په مقام به هاله کښېني

را ته یې ووې زما فرزنده !
خوی خیر ندی ممسك له خونده
« عبدالقادر ختك»

که د ور کړي دمراني په وزرځي
«عبدالقادر ختك»

(۱) ویی : لفظ ، کلمه.

د خپل ځان دپاره یم درم اسراف دی   چه په بل خونه ښندې بی اسرافی ده
« عبدالقادر خټک »

تواول کښیول دزرو ښځې کاندې   ور کول بازل یې خوی خصلت دنرو
« عبدالقادر خټک »

چه شجاعت کا دنیا په کف لری   نوم به دنیکو په هر طرف لری
هر چه حاصل کا دا د واړه خویه   هغه میراث دشاه نجف لری
« عبدالقادر خټک »

که څوا نمردی بل آزار مکړه په گلو   ځان دښو دبدو تیرو ته کړه هدف
« عبدالقادر خټک »

چه گټل خورول بخښل کا ځوان هغه   چه تو ره لری د تورې خان هغه
کان دلعل و دیا قوت و گوهر څه دی   چه احسان تری پیدا کیږی کان هغه
چه ئی ته په گېره وخوری حیطه شی   د مجلس سره چه خوړ شی خوان هغه
که دمال دی که دملك دی که د لیچو   چه ئې توان دچا پکار شی توان هغه
په تما مه شپه په ورځی مباشتی کال کښی   چه د خدای په یادو در ومی آن هغه
چه دخوك دوړ اندی روستو ځی داځه شی   په تنها وجود چه شان شی شان هغه
و نور چاوته وران مه وایه خو شحاله !   چه قول عهد وران شو وران هغه
« خوشحال خان خټك »

که پښتو ن شی گدا گر د کل جهان   غگ ئې تللی دی وډی دی تر یو نان
هسی شه مهما ن نوا زه خلك نشته   لکه خدای چه پیدا کړ یدی افغان
که یهر در ته مرزی شی خویه کور کښی   له ادبه ځان میر ئی کړی تا به خا ن
د هرچا ځای له چه ور شی بی تکلیفه   کټ پو زی در ته تیار وی آش و نان
« میر احمد شاه رضو انی »

٥ ـ د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را علم   ماد هسې د ماغ سر ندی را وړی
له اصلی فو لاده هله تیغ ر غیږ ی   په وار وارچه ځنې لاډ شی و سنیڅرې
« خوشحال خټك »

که زه گوری درد آشامو سره شماریم   خوار هغه چه ئې له ما سره آهنگ دی
هر ملځی دسر بازی هنر څه زده   چه په دا هنر کښی سر ښندی پتنگ دی
لا تر او سه ئی ماغزه په قرار ندی   چا چه ما سره و هلی سر به سنگ دی
د گیندیو به ځیگر کښی ئې گولی دی   که لیدلی چا دما د ښکار تفنگ دی
لا په خوب کښی په لرزه پر یوزی له کټه   چه دچا ترغوز زما د توری شرنگ دی
که پهدا د رومی گو ري هغه زه یم   چه مې داغ په خاطر اینې داورنگ دی
در ست جهان می ومغل و ته خپر کړ   ځای په ځای ئې پښتانه وته قلنگ دی
ځنی څه اوبه دعوی لرم په زړه کښی   ولې څه کړم چه پښتون واړه بې ننگ دی

خو طالع را سره هسې مدد نه کا
دخو شحال دزړه دحال ننداره وکړه

چه زما د در وېزې په کچکول تحير شي

هسې رنګه له دې ځا له تنها خوښ يم
تر هغه چه خشك طينت د صحرا و يمم
چه شاړه بې له اقلمې وزى مگس شي
چه په شان د آفتاب نده ګرم رويه
چه په قيد يې د قفس کړم لکه زرکه
که بېدار لکه تصوير له خوا به نه شو

جهان شرم نام و ننګې دى
چه وفاو رخصه نشته
چه يې عشق تر سره کړى
په ښا غليو جهان اړت دى
چه خوشحال باندې ناستى کا

اکوړى ، يحيى ، شهباز واړه سره زر وو
اکوړى ، يحيى ، شهباز واړه زمرى وو

د ځا تم غوندې مې خيل و حشم نشته
سخاوت مې په تقليد په رسم نده ى
په وګړى مې خبرې د مردى شته

هر چه کاندى نوکرى د بادشاهانو

مطيع الله له موره پلا ره هم سوال مکره

در و ېزه له در و ېزه ګرو ناکسى ده
چه رښتيني سپده صاف نه وى حميده !

هسې فخر شمس الدين کاندى به عشق کښې

دروغ ويل هغه کاچه يې وېره وى ياطمع

ګڼه تېر تر فريدونه مې فرهنګه دى
که په تخت د ياځه کښېنې هم ملنګه دى
« خوشحال ختك »

دحاتم په زړه به سهم د سوال پرېوت
« عبد الحميد مهمند »

چه مدام لکه وحشى په صحرا خوښ يم
لکه موج او اره په دريا خوښ يم
کله زه د هغه خوان په صلا خوښ يم
ستا په سر که په سايه د هما خوښ يم
ترد ا هسې خندا زه په ژړا خوښ يم
په دا حال له خپله بخته شيدا ! خوښ يم
« شيدا ختك »

که دا نه وى جهان رنګه دى
ګل به څه کړې چه خوشرنګه دى
نور څوك نشته خو پتنګه دى
په غو و ليو باندى تنګه دى
دا بو زى نده ى اورنګه دى
« خوشحال ختك »

په خپل دور واړه و ښه تېر کړ خپل وار
زه هم نه يم د ګېدړ و په قطار
« خوشحال ختك »

په عطا کښې له حاتمه برابر يم
زه له ځايه د سخى بابا پسر يم
په همت کښې په هر لورى نامور يم
« خوشحال ختك »

خامخا به د در بانو منت باروى
« عبد الرحمان مهمند »

سل بلا شر منده ګى دى په سوال کښې
« مطيع الله پير خيل »

د فلك کچکول ته مه ګوره کچکول
بولى بولى ځا فلان دا هسې بول
« عبدالحميد مهمند »

لکه فخر کړى پښتو ن په خپل نسب
« شمس الدين کاکړ »

خوشحال په دا ړندى حق به وايى خويى سرشته
« خوشحال ختك »

روغې ګټلو نه (٥٠٢٠) سردار محمد : سراج الدين : محمد امين : رجب علي : اجرائيه پښتو ټولنه ٢٦-٢-٢٧

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library